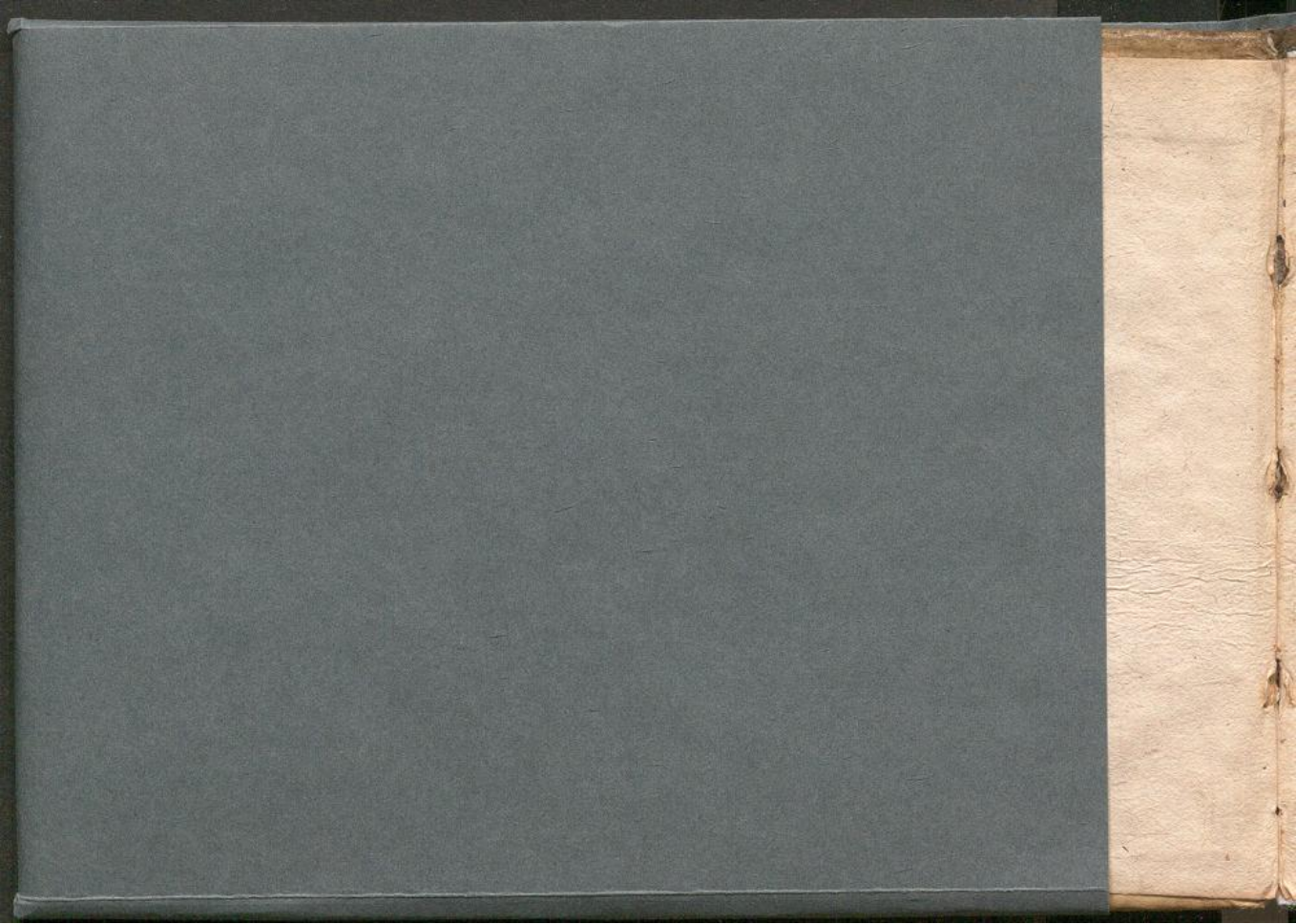
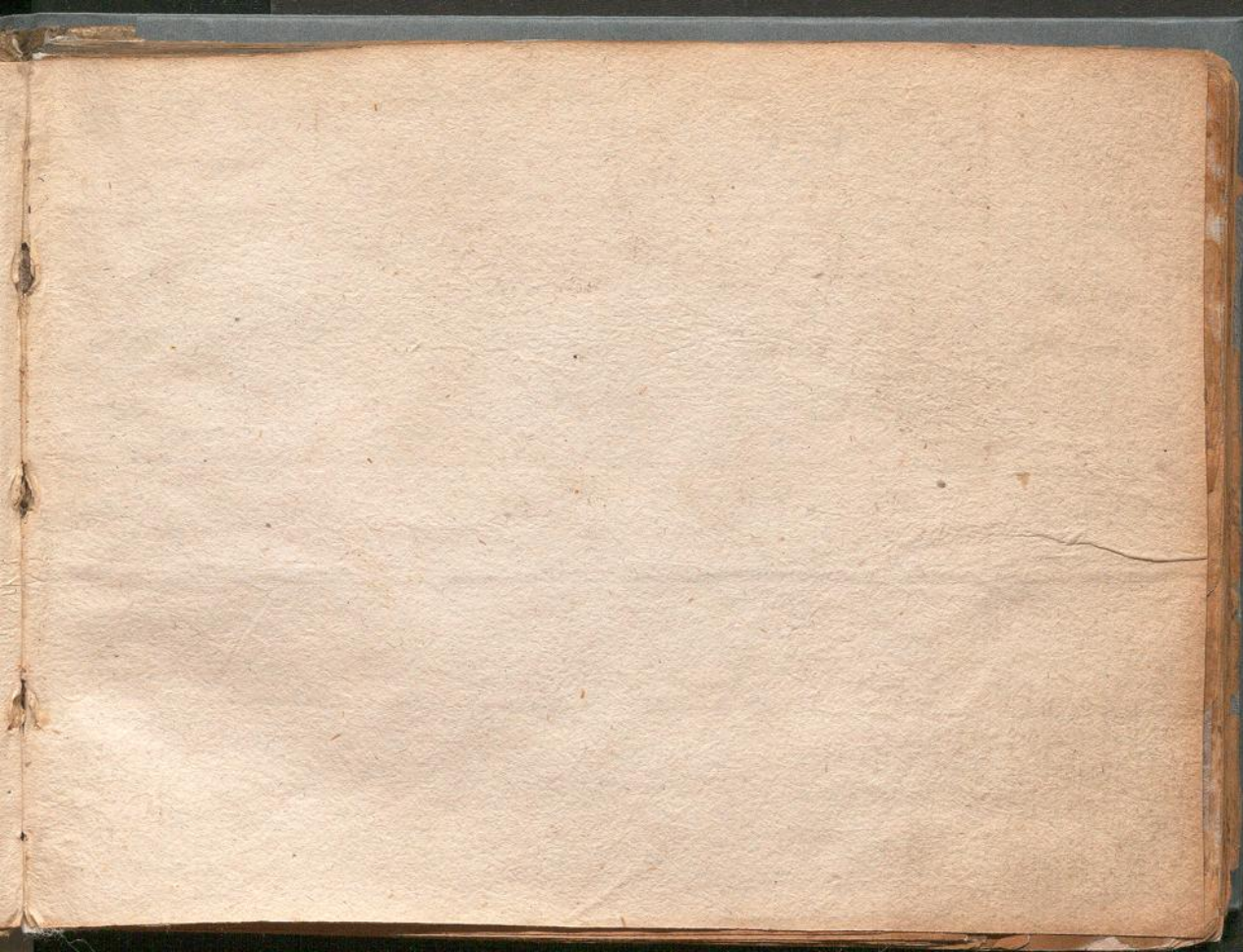
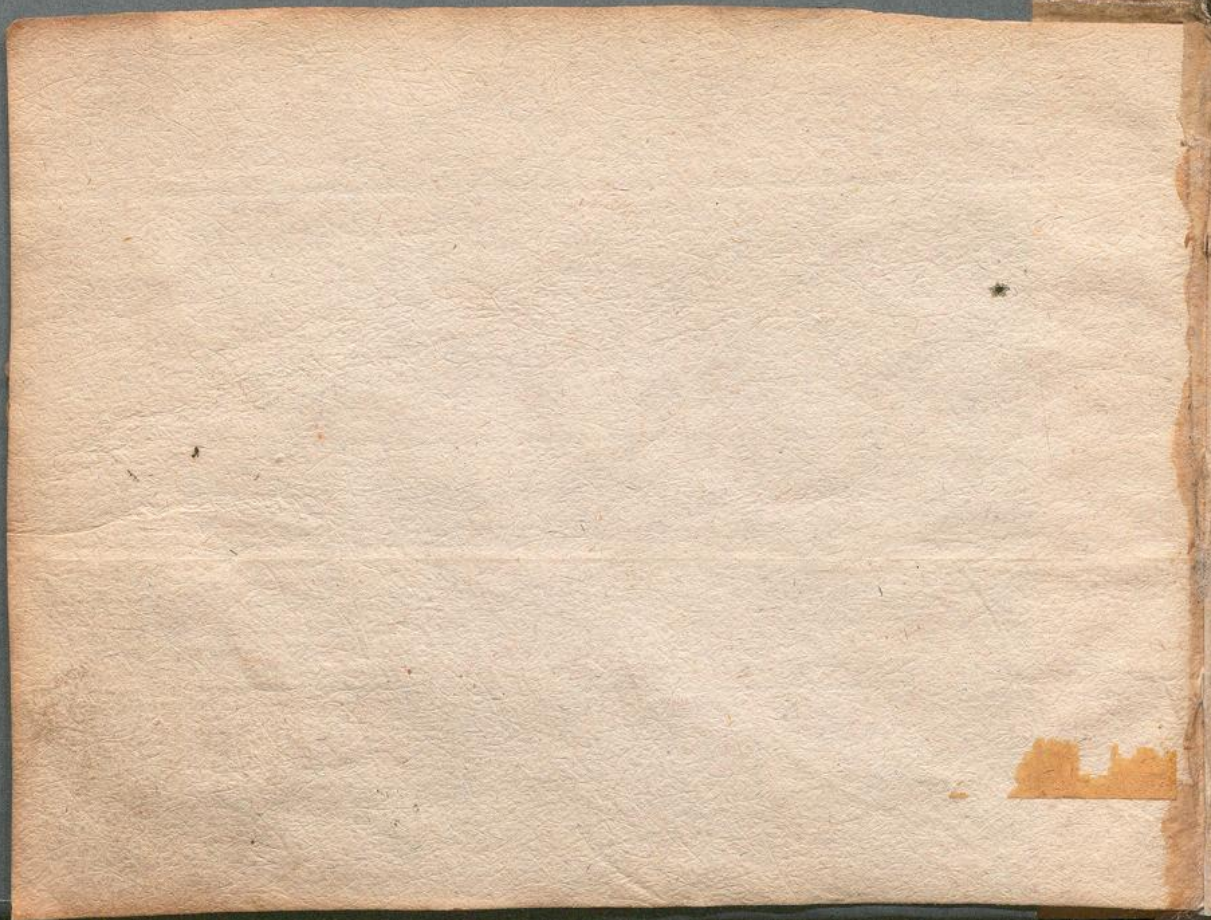

AG.686

B. 2.
E P I T O M E
T H E A T R I
O R T E L I A N I,

Præcipuarum Orbis Regionum delineationes, minoribus tabulis expressas,
brevioribusque declarationibus illustratas, continens.

Editio ultima, multis locis emendata, & nonis aliquot tabulis aucta.

ANTVERPIÆ,
A P V D I O A N N E M B A P T. V R I E N T I
ANNO, M. DCI, Cum gratia & Privilegio.

TERMINAT IM PERIVM CELO HEC TEL LVRE LEONES.

ARA DVCVM SERIES, VIRTVTVM GLORIA MAIOR,
RNAT TITVLIS, ET VOS ORNATIS EOSDEM,
LONGEVIS, ALBERTE, ISABELLAQVE SÆCLIS.

SERENISSIMIS
PRINCIPIBUS

ALBERTO ET ISABELLÆ
AVSTRIACIS
BRABANTIÆ DVCIBVS, &c.

 BRAHAMVS ORTELIVS, insigni
ætatis suæ Geographus Regis Catholici
PHILIPPI II. Cels. V. parentis
THEATRVM ORBIS TERRARVM
a se collectum, eidem Regiæ Ma^{te}. dedicauit

E P I S T O L A

Hispanicæ nationis gratiam, Hispanicè transferricuru-
 raut Christophorus Plantinus eiusdem Maiestatis
 Regiæ Architypographus, inscripsitque eum la-
 bore PHILIPPO filio, tum Hispaniæ Princi-
 pi, nunc feliciter regnanti. Mox quoque Auctor
 in iter agentium gratiam, (qui tam magna volumina
 Bibliothecis, ac cubiculis aptiora circumferre non pos-
 sent) Enchiridij forma, quæ facile per viam gestari
 edendum opusculum hoc curauit, auxitque
 aliquot Prouinciarum, Regionum, Insula-
 rum item, ac Regij ad S. Laurentium in Es-
 curia-

curiaco monasterij imagine, priusquam vita, magno
sui relicto desiderio, decederet. Ego vero nactus ab
heredibus, omnes Ortelij vigilias, ac lucubrationes,
vt, artem eandem tractans, in vulgus typis meis ede-
rem; hunc libellum nominis Cels. V. auspicio, ac
patrocinio emitto, quo ab inuidorum telis, atque
Calumnijs tutus sit, & reliqua, magno Reipub.
Christianæ bono tempestiue euulgare possim: quem
admodum nuper in aduentu vestro Brabantiaë
ces, Iconibus illustratos in vestro nomine
volui. Huius vero laboris, industriaque

EPISTOLA DEDICAT.

vt æqui, bonique consulere dignemini, supplex etiam
atque etiam Cels. V. oro, obtestorque. Sic Deus
Opt. Max. Cels. Vestram cum altissima pace Belgi-
cos tumultus commutare, ac Reipub. clauum rectum
tenere quam diutissime patiatur. Antuerpiæ Aduati-
corum pridie Kal. Martias. An. 1601.

Cels. Vestræ

addictissimus cliens

Ioan. Bap. Vrientius.

IOANNES BAPTISTA VRIENTIVS,
CANDIDO LECTORI S. D.

*V*M, Lector erudite, opusculum hoc in lucem edere, non minus necessarium, quam utile duxerim; propterea quod variarum non solum Tabularum Geographicarum totius orbis terræ thesaurum, verum etiam quarumcunq; partium eiusdem historias quasdam atque descriptiones contineat: visum quoque est auctius id opusculum, & ab auctore, priusquam vita decederet locupletatum atq; emendatum, à funere eius in vulgus commodo publico edere, cū & omnia ORTELIi mihi cesserint. Nam cum opus (ne suam fallat inscriptionē) vt strictim omnia comprehendat, quod ORTELIUS ingenti suo THEATRO complexus est: proinde non cum a nimi mei oblectamento magnificum opusculum hoc emendatum curavi, ac novas insuper non paucas Tabellas, aliq; exquisitas

ſpectantia, addidi; quæ omnia priori illi operi numquam inſerta fuiſſe
reperirentur. Quamobrem ſpero me opus hoc eo uſque prouexiſſe, ut
pro certo habeam, artis huius ſtudioſis non ſolum uſui, verum etiam
voluptati futurum.

Porro cum variarum Regionum, Prouinciarumq; historijs, & artis
Geographicæ ſtudijs ſummopere ſemper fuerim delectatus, propterea
non minori ſumptu, quam labore indefeſſo conquiſiui, collegiq; omnia,
quæ ab Abrahamo Ortelio, dum uiueret, hoc in genere congeſta repe-
riri potuerunt.

Cum igitur, beneuole Lector, perſpectũ ſatis ſuperq; habeam, opus
iſtud, exiguum ſane ſi formam ſpectes, ingens uero ſi fructum,
tibi acceptumq; fore; propterea dabo operam ſedulò, ut indies
atque vniuerſæ Reip. commodis inſeruire pergam. Qui uero
in calumniabuntur, Romanè dicam, ij uiri optimi Manes læ-
ſa ſcripta eius compilantes, alieniſque ſeſe plumis ornantes,
uereor

*vereor ne corniculæ Æsopica in morem ludibrium alijs debeant; risum
que moueant. Et vero facilius est, fuitque semper, aliena reprehendere,
quam dare meliora. Vale.*

AD IO. BAPTISTAM VRIENTIVM
A N T V E R P I A N V M.

VRIENTI, si verum est diuini dogma Platonis,
Rebus sæpe suis nomina conueniunt:
Ex re nomen habes, nam fidus amicus amico es.
Ecquid amicitix foedere amabilius?
ORTELIJ Tabulas edas, serosque nepotes
Artibus, atque fide demereare tibi.

UTRIUSQUE HEMISPHERII TAM COELESTIS QUAM
TERRESTRIS BREVIS DECLARATIO.

QUVM legitima ac vera tum terræ, tum eius partium descriptio absque genuina Cosmographiæ, & Geographiæ cognitione fieri nequeat; non abs te videbitur, ut nonnullis definitionibus ac diuisionibus præmissis, cælorum terræque conglobationem ac connexum paucis explicemus.

Cosmographia enim, mundum, hoc est, cælum, & quidquid eius ambitu continetur & amplectitur describit.

Mundus autem bifariam diuiditur in Ætheream & Elementarem regionem.

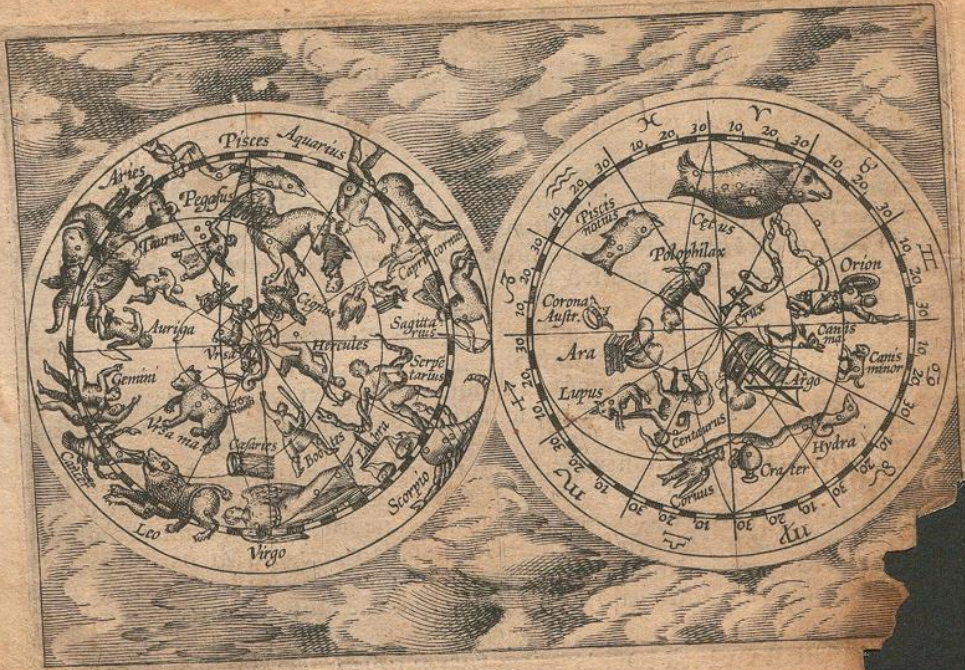
Ætherea verò orbis stellarum octo diuersos continet. Horum septem priores, & terræ proximiores, septem stellis Erraticis, seu Planetis attribuuntur, quorum maior minorem semper sphericè complectitur, & singuli hi orbis vnam tantum stellam circumferunt. Octauus autem, qui & Firmamentum vocatur, continet omnes reliquas stellas, quæ & fixæ dicuntur.

Stellarum cælum seu Firmamentum complectitur suam circumferentiâ omnes septem planetarum orbis, sed illud è contra cum cæteris inferioribus amplectitur, à nono cælo, quod Primum mobile dicitur, cuius continua reuolutione, omnes hi octo stellarum orbis, super polis mundi, ab Ortum ad Occasum, spatio 24. horarum circumducuntur. Præterea vero inferiores contingit semper in aduersum, super alijs polis (qui Zodiaci vocantur) ab Occasu in Ortum circumuoluuntur.

Quia quia nauæ solummodo vtuntur constitutionibus præcipuarum stellarum que circa ambos mundi polos reperiuntur, meritò hic omitemus Planetarum motus, tanquam illis non necessarios, & solum adiungemus duas stellas, quibus ambo hemisphæria totius Firmamenti, seu cæli stellati obnoxii, quorum prior omnes stellas Septentrionales, posterior verò, eas quæ Meridionales continent.

Sequuntur duo hemisphæria cælestia, omnes imagines cum stellis fixis totius firmamenti comprehendentia.

GLOBVS GOELESTIS.

ELEMENTARIS REGIO, AB INFIMO PLANETARVM
ORBE, QVEM LVNA SIBI VINDICAT, AMBITVR.

CONSTAT verò regio hæc ex quatuor Elementis: quorum supremum Ignem,
proximum ante Aërem esse dicitur à physicis.

Aqua & Terra enim simul vnum corpus globosum constituunt.

Iam quemadmodum benignis Lectoribus duobus hemisphærijs omnium fixarum
stellarum congeriem & ordinem spectanda dedimus; simili modo totius telluris tam
habitabilis quam inhabitabilis cõstitutiones, duabus circularũ medietatibus delineare
curauimus: quarum prior nouum mundum seu Americam, hoc est, Brasiliam, Peru-
uanam, & nouam Hispaniam cum insulis his adiacentibus comprehendit, posterior
verò Orbem à veteribus cognitum & habitabilem, Europam, Asiam, Aphricamque sci-
licet continet.

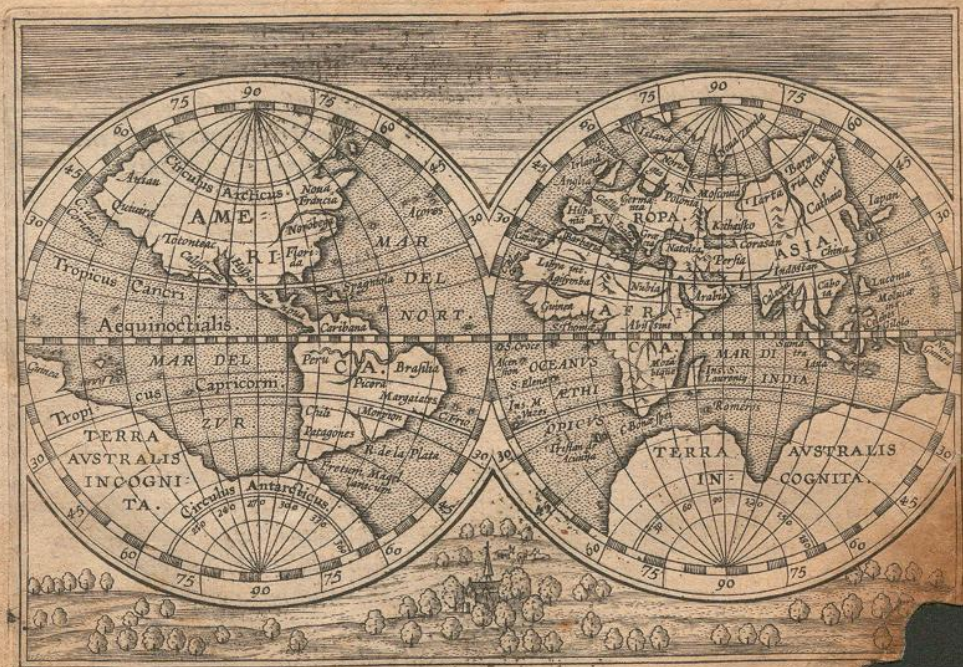
Sed quum singularum Regionum, Prouinciarum, Vrbium, Oppidorum, Marium,
Fluminum, Insularum Peninsularum, & aliarum, horum omnium, proprietatum, in fe-
quentibus descriptionibus mentionẽ facturi sumus. Meritò ergo (totius terræ singulari
descriptione omissa) Lectores ad particularium omnium terræ partium deductio-
nes mittemus.

Rationes autem quibus connexæ terrarum superficies in plano designandę sint lon-
gum esset hic recensere. Quare qui easdem cognoscere percipit, consulat scripta
Geographica tum Ptolemæi Alexandrini, tum Neotericorũ, sed ante omnes commen-
tarios doctissimi G. Mercatoris in Ptolemæi Geographiam, nec non Michaelis Coigneti
matematici Antuerpiani librum de Introductione mathematica in tabulas geogra-
phicas, quem anno à Christo nato 1595 Antuerpię edendum curauit.

Sequitur exacta totius orbis terræ generalis delineatio.

GLOBVS TERRESTRIS.

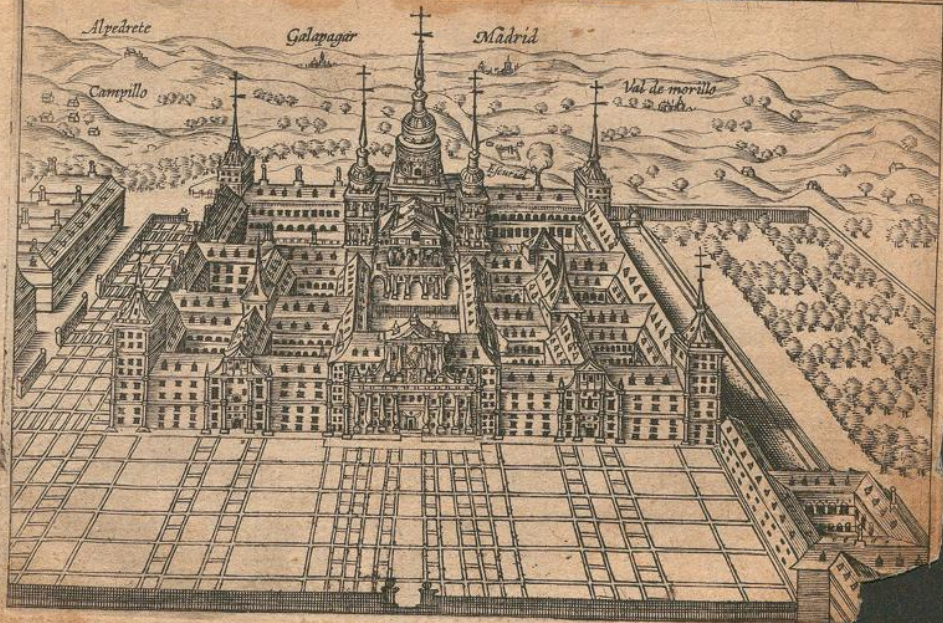
AD PHILIPPVM II. HISPANIARVM, &c.

REGEM CATHOLICVM.

Cæsareas moles, atque alta palatia Regum
 Ne posthac Latium, aut Græcia iactet ouans:
 Pyramides, & aquæductus, mira Amphitheatra,
 Et Circos veteres Incluta Roma premar;
 Prisca fides fileat vasti Miracula Mundi;
 Nam faciunt nostra ad secula, prisca nihil;
 Vnus enim Hesperie Rex maximus ille Philippus
 Miracula exuperans omnia, condidit opus;
 Non opus; at Molem qualem neque tota vetustas
 Vidit, & hæc ætas non habitura parem.
 Ipse Duces olim parti monumenta triumph
 Victi erexerunt ambitione mala;
 Quæ trophea Dijs posuerunt capta profanis,
 Aut operis magni in secula perenne decus;
 Regionis Apostolica verum vnicus ille
 Rex, voti Rex memor vsque pijs
 Quis auctum æternos molitur honores;
 Quis nihil hic Mæximus Orbis habet.

Is Collegium enim Augustum, & Regale dicauit.
 LAURENTI sacrum, tempus in omne tibi.
 Cui certo numero præsunt Hieronymiani:
 O felix Ordo, ò corda sacrata Deo.
 Non est hic aliud nisi Magni Sponsa Tonantis;
 Maiestate Dei terribilibusque locus:
 Est vbi Maiestas, & magnificentia Regis
 Prodiga, inexhaustas & bene fundit opes.
 Regia sic summi est ibi Principis, atq; supremi
 Numinis. ò qualis gloria, quale decus?
 Quis gazas, quis splendore fando explicet omnem?
 Augustum ingenium est, linguaque nostra nimis,
 Quis verò Regi par, atque secundus Ibero?
 Miraculum Mundi solus & ille facit.
 Macte animi; porro tua tanta potentia crescat;
 O Heros populi inuicte Philippe tui.
 Euge autem ò felix Hispania, & euge Madrida;
 Quæ nisi tam magno haud Præsida tanta fores.

SCENOGRAPHIA TOTIVS FABRICÆ S. LAURENTII IN ESCORIALI.

HÆc tabula comprehendit & exhibet totius Orbis terrarum & circum-ambientis Oceani effigiem; quem vn̄uersum terrarum Orbem Veteres (quibus nouus nempe Orbis nondum innotuerat) in tres partes diuifere: in Africam ſcilicet, Europam, & Aſiam: Sed inuēta America, eam pro quarta parte noſtra ætas adiecit: quintamq; exſpectat ſub Meridionali cardine iacentem. Gerardus Mercator Geographorū noſtri temporis coryphæus, in ſua nunquā ſatis laudata Vniuerſali Tabula, hunc Orbem terrarum in tres Continētes diſtinguit: primam vocat eam quam Veteres diximus in tres partitos fuiſſe, & vnde humanū genus originē ſumpſiſſe ex ſacris litteris conſtat: ſecundā, quā hodie Americā vel Indiam Occidentalem vocamus: tertiā dicit terrā Auſtrale, quā nonnulli Magellanicā nūcupant, paucis hæcenus littoribus detectā. Hūc Orbem continere in circuitu, quo maximè patet, milliaria Germanica 5400. ſiue Italica 21600. antiquitas docuit, idemq; recentior aſſerit ætas. *Atque hæc tot portiones terræ, (vt Plinius in ſecundo Natur. his libro inquit) imo verò, vt plures tradidēre mundi punctus (neque enim eſt aliud terra in vniuerſo) hæc eſt materia glorie noſtræ, hæc ſedes: hic honores gerimus, hic exercemus imperia, hic opes cupimus, hic tumultuatur humanum genus, hic inſtauramus bella etiā ciuilia, mutuiſq; cædibus laxiorem facimus terram. Et vt publicòs gentium furores tranſeam, hæc in qua conterminos pellimus, furtoq; viciñi ceſpitem noſtro ſolo effodimus, vt qui latiffimè rura metatus fuerit, vltraq; fines exegerit, quotas terrarum parte gaudeat? vel cum ad meſuram auaritiæ ſuæ propagauerit, eandem portionem eius deſunctus obtineat? Hæcenus ille.*

EVROPA.

HANC veteres multifariam diuisere : hodie verò ea in quinque partes, secundum eius Imperia, quibus administratur nobis non ineptè diuidi posse videtur. Cuius prima pars, quæ Europæ contigua est, & Magno Duci Moscouiæ paret, Mari Glaciali, Obij fluuio, Kytaiâ lacu, & linea inde ducta ad Caspium mare, Isthmòque qui inter hoc Mare & Pontum Euxinum est, terminabitur. Secunda erit, quæ magno Chamo Tartarorum Imperatori obedit; cuius fines à Meridie, sunt mare Caspium Iaxartes fluuius, Imaus mons; ab Ortu & Septentrione Oceanus: ab Occidente, iam dictum Ducis Moscouiæ Regnum. Tertiam partem Ottomannorum profapia occupat, continetq; quidquid terrarum est intra Pontum Euxinum, Mare Aegæum, Mediterraneumque, Aegyptum, Sinum Arabicum, Persicumque, Tigrim fluuium, mare Caspium, & Isthmum, quem inter hoc & Pontum Euxinum videre est. Sub quarta regnum Persiæ, quod hodie à Sophis gubernatur, comprehenderur; habet Ottomannos ab occidente, Magni Chami regnum à Septentrione, & in Orientem fermè ad Indum fluuium extenditur: à Meridie verò Mari Indico alluitur. Quinta pars ceterum obtinebit, quod Indias nunc, uti & olim, nuncupant; quæ non ab vno solo, ut aliæ; sed pluribus Regulis (nam quælibet illius Regio proprium ferè habet Principem, quorum nonnulli etiam Magno Chamo vestigales sunt) moderatur.

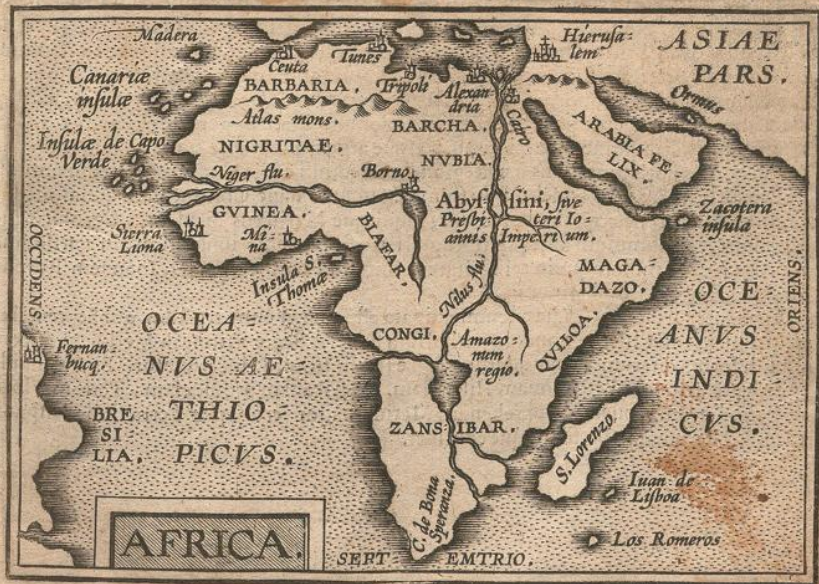
Non tantum apud omnes scriptores profanos, ut vocant, hæc pars terrarum ob primas in Orbe monarchias, uti Assyriorum, Persarum, Babyloniorum, Medorumque imperia, admodum celebris exstat memoria; sed etiam in sacris litteris ea præ ceteris illustris est. In hac enim non solum genus humanum à Deo Opt. Max. creatum, ab hoste Satana delusum corruptumque, & à Christo Salvatore instauratum constat; sed omnia ferè vniuersæ Testamenti historiam in ea scriptam & completam legimus.

A F R I C A .

HA NC veteres multifariam diuiferunt : hodie eam, vt Ioannes Leo tradit, in quatuor distinguunt partes; Barbariam, Numidiam, Libyam, & Nigritarum terram. Barbariam, quam meliorem censent, Mari Atlantico, & Mediterraneo; Atlante monte, & Barcha regione contermina Ægypto, circumscribunt. Numidia, quæ illis *Biledulgerid* dicitur, & dactylos producit, (vnde Arabibus non alio nomine quam *Dactylifera* Regio nominatur,) Atlantico Mari ab Occidente terminatur; & Atlante monte à Septentrione: Orientem versus excurrit ad Eloacat urbem ab Ægypto centum miliaribus distantem. Libya deserta arenosa illi à Meridie sunt. Libya verò tertia pars, Arabica lingua *Sarra* appellatur; quæ vox idem quod desertum significat, à Nilo ad Orientem Solem principium habet, indeque ad Mare Atlanticum versus Occidentem pergit: Numidia illi Septentrionalis est: in Meridie Nigritis se iungit. Sequitur quarta pars, quæ Nigritarum terram vocant, nomine aut ab incolis, qui nigro colore afficiuntur, siue à flumine Nigro, qui hanc Regionem lambit, sumpto: Hæc habet à Septentrione Libyam; à Meridie Oceanum Æthiopicum: ab Occidente Gualatæ, & ab Oriente Goagæ Regnū. Aduertendum, quòd hoc modo vniuersam Africam Mari Mediterraneo, Atlantico, Æthiopico, & Nilo flumine constringunt; vnde & Ægyptus & Æthiopia, Asiæ ascribuntur, quas tamen propriè Africæ annumerandas ducimus. Vera namque Æthiopia hodie Presbyteri Ioannis Imperium (quod ab omnibus neotericis Africæ tribuitur) continet. Nos itaque cum Ptolemæo potius mari Mediterraneo & Oceano, quàm fluuiio circumferri oportere iudicamus, habeatque Peninsulæ formam; Isthmo, qui est inter Mare Mediterraneum, & Sinum Arabicum, Asiæ iunctam. Huius pars Meridionalis veteribus incognita permansit, vsque ad annum M. cccc. xcvi. quo Vasco de Gama primus Promontorium Bonæ spei prætergressus, Africa circumnavigata ad Calecutiam peruenit. Hæc pars à Persis Arabibusque *Zanzibar* dicitur.

NOVVS ORBIS.

TOTVM hoc Hemispherium (quod America, atque ob immensam suam amplitudinem, Novus Orbis hodie vocatur) veteribus incognitum mansisse vsque ad annum à Christo nato M. cccc. xcii. quo primùm Christophoro Colombo Genuensi detectum fuit, humanæ admirationis modum excedere videtur. Considerata namque cùm antiquorum in describendo terrarum Orbe diligentia, & amplissimorum Imperiorum ad perquirendas Regiones commoditate opportunitatēque, tum humani generis dira atque insatiabili auro atque argento inhiante cupidine nihil non tentante, quò ijs potiatur quibus hæc Regiones incredibili copia abundant, tam diu potuisse nostro Orbi latere, non semel mirati fuimus. Suut qui hanc Continentem à Platone sub nomine Atlantis descriptam opinentur; inquitque Marinæus Siculus in Chronico suo Hispaniæ, hinc nummum antiquum Augusti Cæsaris effigie insignitum, in aurifodinis inuentum esse, missumque in rei veritatem summo Pontifici, per D. Ioannem Rufum, Archiepiscopum Consentinum.

Tota hæc Orbis pars hodie circumnavigata est, præter eum tractum qui Septentrionem aspicit, cuius littora nondum perlustrata sunt. A Septentrione in Meridiem descendit sub forma duarum Pænisularum, quæ tenui Isthmo discernuntur. Ea Pænisula quæ Septentrionalior est, Nouam Hispaniam, Mexicanam prouinciam, Terram Floridam, & Terram Nouam comprehendit. Meridionalior verò (quæ Terra firma Hispanis vocatur) Peruuiam, Btesiliamque continet.

Yosw elasp. b. m.

AMERICA.

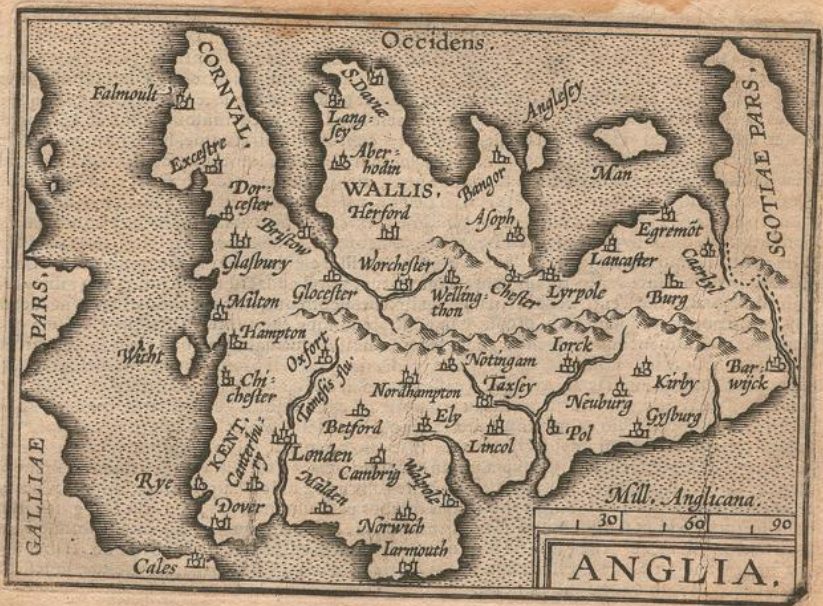
5

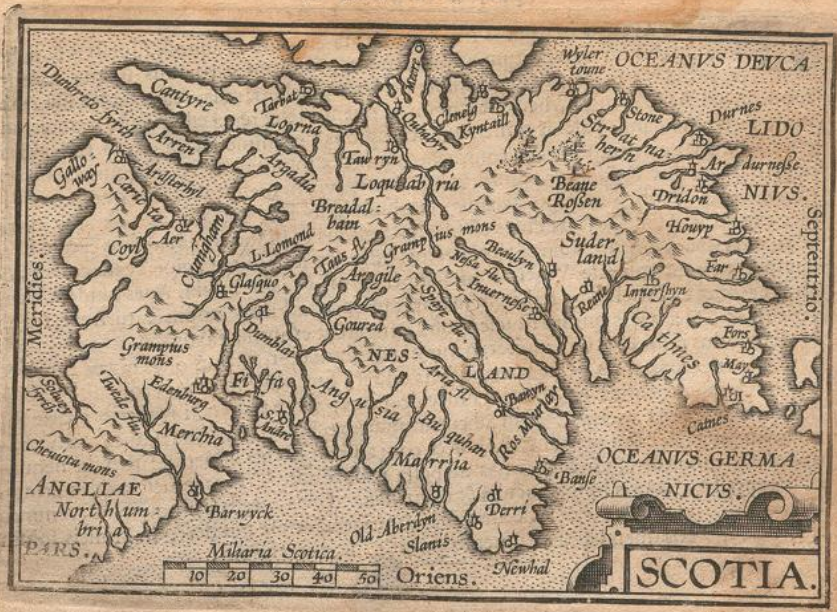
B 5

A N G L I A .

BRITANNIA. omnis, quæ hodie Anglia & Scotia duplici nomine appellatur, & duo regna in se continet, totius nostri Orbis Insula maxima est; Oceano, mari Germanico & Gallico ambitur. Cuius pars maxima, & Australior, nunc Anglia, ab Anglis qui eam occupauerunt, vocata, proprium habet Regem, & in triginta diuisa est Cõuentus, quos Comitatus vocant. Hi Comitatus in septemdecim diuisi sunt Pontificales Iurisdictiones, quas Græci dicunt Diœceses. Hæc autem Anglia ab Ortu & Austro terminatur Oceano; ab occasu Solis VVallia & Cornubiæ finibus; à Septentrione Tueda flumen est, quod discriminat eam à Scotis. Terra est frugifera, pecore maxime abundans; quò fit, vt incolæ quasi plures pecuarij quàm aratores sint; quòd magis fermè pabula quàm arao colendo studeat; sic vt tertia propemodum terræ pars tantum pecori relicta sit incultra. Regio est quocumque anni tempore temperatissima, atque calidi nulla grauitas, adèd vt rari sint moti, & inde minor Medicinæ vsus quàm alibi. Terræ motus hic ferè nunquam. Fulmina admodum rara. Solum est fœcundum. Sed vinum tellus non gignit. Pro vino cereuisia in vsu est. Colles passim multi, nullis arboribus confiti, neque aquarum fontibus irrigui, qui herbam tenuissimam atque breuissimam producunt, quæ tamen ouibus abundè pabulum suppeditat; per eos ouium greges candidissimi vagantur, quæ, siue cæli, seu bonitate terræ, mollia, & longè omnium aliarum Regionum tenuissima ferunt vellera. Hoc vellus verè aureum est, in quo potissimum insularum diuitiæ consistunt; nam magna auri & argenti copia à negotiatoribus eiusmodi imprimis coemendæ mercis gratia, in Insulam quotannis vndique apportatur. Canes præstantissimos habet. Piscium omnis generis copia redundat. Ostrea non alibi delicatiora, nec plura. Fert aurum, argentum, stannum, plumbum, & ferrum, sed eius exigua copia.

PLVRIMA habet hæc Scotia miranda, quorū partem ex Hectore Boëtho collegimus. In Gal-
 loudia lacus est Myrtoun dictus, cuius vna pars aliarum aquarum mox e gelu hyeme cōcrefcit,
 altera nullis frigoribus congelari potest. Sunt in Caricta regione ingentis magnitudinis boues,
 quorum caro tenera suauisque elui est; ceterum pingue nunquam concrefcit, sed olei liquidi instar
 semper fluens. Oceanus huius littora allucens, diues est ostreis, halecibus, congris, cōchis, aliisque id
 genus piscibus maxime saxatilibus. In Coyl prouincia haud plus decē millibus passuū ab Aer oppido
 laxum est duodecim vix pedes altum, extensum 33. cubitorum spūitudine, haud immeritō ab in-
 colis Surdum appellatum. Nam quantumuis ingentem strepitum sonitumque vel etiam bombarda
 edas ab vno latere, ex aduerso haud exaudiri queat, nisi quam remotissime absis, tum enim sonus
 facile percipitur. In Lenno, quæ Ptolemæo Lelgouia dicitur, lacus est longē maximus, Loumond
 vernaculē dictus: supra 24. miliaria in longitudinem extensus, octo in latitudinem. Triginta insulas
 complectitur, quarū plerūque vicis frequentibus habitata, templa sacellaq; Diuis dicata habent.
 Tria in hoc memo.ato digna reperiuntur. Nam pisces illic elui humano suaves pinnis carēt. Lacus
 interdum nullo flante vento ita immensē concitatur, vt vel audacissimos nautas, quo minus sol-
 uant, deterreat. Vnde vento cessante, naues medio cursu correpta, cum maximo discrimine iactan-
 tur, & nisi portus quispiam forte propinquus adsit, plerumque euertuntur. Denique est insula que-
 dam gregibus armentisque pascendis vber, sed quæ natans fluctuantisque, quo venti impellant, huc
 illuc ieratur, Constans fama est, lapidē in Argadia nasci, qui si paulo diutius stramentis stupisre
 supponatur, incendium faciat. Ad Stanis (castelli nomen est in Butquhania) antrum est admirandę
 naturę. Aqua enim in id instillans tractu temporis in candidissimos conuertitur lapides, ac niū
 certo annorum curriculo eximerentur, oim iam oppletum illis fuisset. Nullus in hac regione mus
 maior conspicitur; nec si importetur, vitam illic ducere potest. In Fisa regione effoditur ingenti
 numero lapis niger, faciendo igni supra modū accommodus. Ad ostium Fortheæ fluminis in medio
 mari altissimu. scopolus est, ex cuius summitate fons aquę dulcis largissime admirando naturę
 miraculo scaturit. Ab Edinburgo plus minus duobus passuum millibus, fons cui olei guttę innat-
 tant, scaturit, ea vi, vt si nihil inde collegeris, nihilo plus confluat; quantumis autem abuteris, ni-
 hilo minus remanet. Valet hoc oleum contra varias cutis scabrities, Hæctenus de his. Habet Sco-
 tia in regione Drisdalia aurifodinam, in qua etiam id quod vulgō Lazurum dicitur, inuenitur,
 Habet ferri & plumbi quoque mineras.

SCOTIA.

H I B E R N I A .

HIBERNIA terra inaequalis est, & montosa, mollis & aquosa, siluestris & paludosa. In summis & aërotum arduorumque montium verticibus stagna reperies & paludes; planities tamen habet per loca pulcherrimas, sed respectu siluarum modicas. Gleba prae pingui, vberique frugum prouentu felix terra est. Pecore montes, nemora feris abundant; pascuis tamen quam frugibus, gramine quam grano foecundior est insula. Tritici namque grana contracta sunt hic & minuta, & vix alicuius vanni beneficio purganda. Quod ver gignit, aestas nurrit, vix in messe pluuiialis aquositas colligi permittit. Aëlicis namque flatibus, & pluuialibus inundationibus prae alijs terris hæc exuberat. Melle & lacte diues est insula. Solinus & Isidorus eam apibus carere asserunt; sed salua ipsorum venia, circumspectius è diuerso scripserunt, vineis eam carere, & apum expertem non esse. Vineis enim semper caruit, & caret insula. Apes quidem sicut aliaë regiones hæc mellificas habet: in maiori tamen, vt arbitror, copia scaturirent, si non venenosas, & amaras, quibus siluefcit insula, fugerent examina taxos.

Gens huius insulaë lanceis tenuiter vitur nigris (quæ terræ istius oues nigræ sunt) & barbato titu compositis. Caputijs modicis assueti sunt, cubito tenus protensis. Sellis equitando non vtuntur, non ocreis, non calcaribus; virga tamen, in superiori parte camerata, tam equos excitant, quam ad cursus inuitant. Frenis quidem vtuntur, tam chami quam freni vice fungentibus; quibus & equi semper herbis assueti, ad pabula nequam impediuntur. Nudi & inermes ad bella procedunt. Tribus tamen vtuntur armorum generibus, lanceis longis, iaculis & securibus. Gens agrestis, inhospitalis: summas reputant delicias labore carere, & summas diuitias libertate gaudere. In Muscis solum instrumentis commendabilem inuenio gentis istius diligentiam.

T E R C E R A .

HÆc Tercera vocatur, quòd tertia sit ordine , ex Hispania venientibus. Dico tertiam, ex ijs quas *Acores* Hispani, *Wlaemische eylanden*. nostrates vocant. Insula est frumenti & fructuum fertilis, neque vini omnino sterilis. Magnus incolis prouentus ex rubia quam tinctorum cognominant, qua panni colore rubro inficiuntur. Eius hìc magna vbertas, imprimis circa loca quæ vulgo *Los Abares & Folladores* appellant. Primaria vrbs est Angra, cum promontorio seu propugnaculo munitissimo, dicto *Brazil*. Hanc insulam Hispani à nostro Seruatore Iesu, *Isola del buen Iesu*, quoque cognominant. Naues mercibus Indicis onustæ, in redeundo vt plurimum ad has accedere solent, priusquam *Vlyssiponam* aut *Gades* appellant.

Ангра Кабула еста ама емонна ама
 ми ерелковсеи Антопри еалерма
 мори амао ермин ерсе аерри
 е ми ама еста ама : в. л. з. к. з. е. а. л.

HISPANIA.

DIVIDITVR Hispania in tres Prouincias; Baticam; Lusitaniam, & Tarraconensem. Batica à Septentrione clauditur Anà fluuijs; ab Occasu habet eam Atlantici Oceani partem quæ est inter ostium Anæ, & Fretum Herculeum; à Meridie mare Balearicum, quod est inter Fretum Herculeum, & Charidami promontorium, quod vulgò appellari dicunt Cabo de Gata. Ab Oriente terminatur linea ducta ab hoc promontorio per Castellonem ad Anam fluuium. Dicta est Batica à Bati fluuijs memorabili, qui prouinciam totam interfecat: qui ortus in saltu Tygenfi, decurrit in Oceanum Atlanticum: atque hodie vocatur vocabulo Arabico Quadalquibir, quod sonat Fluuium magnum. Hæc Prouincia posterius à Vandalis habitatoribus Vandalaria dicta, hodie quoque corrupto vocabulo Andalusia dicitur. Lusitania habet à Septentrione Durium fluuium, ab ostio ipsius, vsque ad pontem, qui est contra Septimanicas: ab Occasu eam Atlantici Oceani partem quæ est inter ostia Anæ & Durij fluuij: à Meridie Baticam: ab Oriente terminatur à Tarraconensi, linea ducta ab Oretania veteri, vsque ad pontem qui habet è regione Septimanicas. Lusitania habet nomen à Luso Liberi Patris filio, & Lysa eiusdem Liberi socio, cū Luso Bacchæte: vnde nunc à Luso, Lusitania; nunc à Lysa Lysitania dicitur. Reliqua Hispaniæ pars pertinet ad Tarraconensem prouinciã, quæ à Tarracone ciuitate nomen accepit, eius prouinciæ Metropoli; ciuitate ad excipiendas Principum peregrinationes, vt inquit Strabo, egrè nata: & in qua Imperatores iurisdictionem agitabant. Complectitur hæc regio Murcia regnum, & Valentia, & Aragonum cū Catalonia, Castellam veterem, Nauaræ regnū, Portugalliam Interamneim. Galletiæ regnum, Asturias, totam Cantabriam.

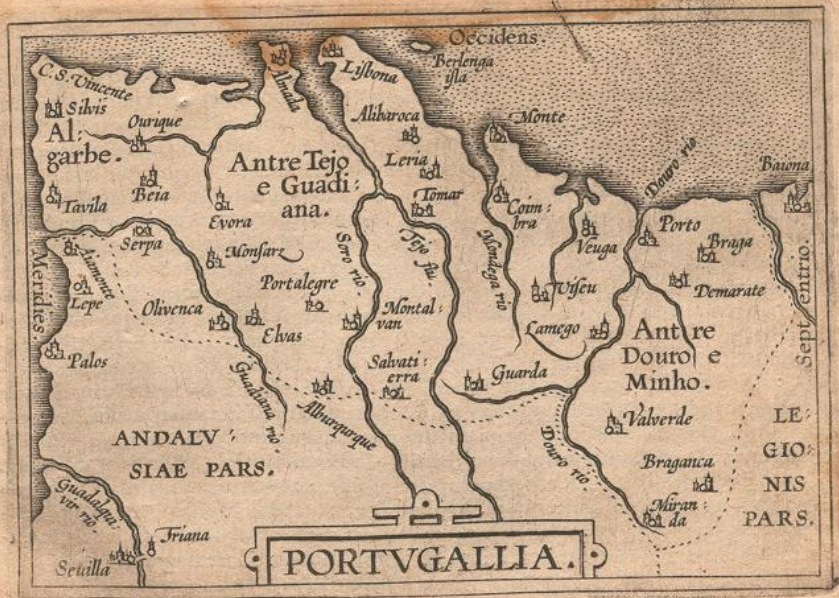
Tria memoranda vulgari nobilitantur prouerbio apud Hispanos, (vt Nauagierus scribit.) Pons cui aqua superfluit, cū sub pontibus ceteris soleat manare, aquæ ductum Segouia inueniunt. Ciuitas igne circumdata; Madritum significantes, cuius muri ex filicibus constant. Pons in quo continuè decem millia pecorum pascuntur, quo Guadianam fluuium denotant, qui se ad septem miliaria subter terram immergens, denudè erumpit.

PORTUGALLIÆ REGNUM.

PORTUGALVM improprie Lusitaniã appellant, cum alioqui nec tota Portugallia Lusitaniã finibus circumscripta sit, nec totam Lusitaniam complectatur: illud tamen negari non potest, portorem Lusitaniã partem Portugalliã regi parere. Diuiditur verò Portugallia in Translagnam, Cistaganam, & Interannem. Translagana Baticã partem carpit, eam scilicet, quæ ab Ana fluuio ad Regni limites porrigitur. Interannem appello Portugalliam, quæ est inter Durium & Minium fluuios, Regio non minus amœna quàm fertilis. De amœnitate verò quid opus est dicere, cum in ea numerata sint vltra viginti quinque millia fontium perennium: Pontes quadrato lapide elegantissimè constructi prope ducenti: portus marini sex. Quod propterea minime tacendum duxi, quia bonitas & dignitas huius Prouinciã ferè ignoratur. Hinc Prouinciã adheret ea quam Tran montanam appellant, Regio optimi tritici, generosique vini ferax, in qua est Brigantia, caput amplissimi Ducatus. Hæc ex Valeo.

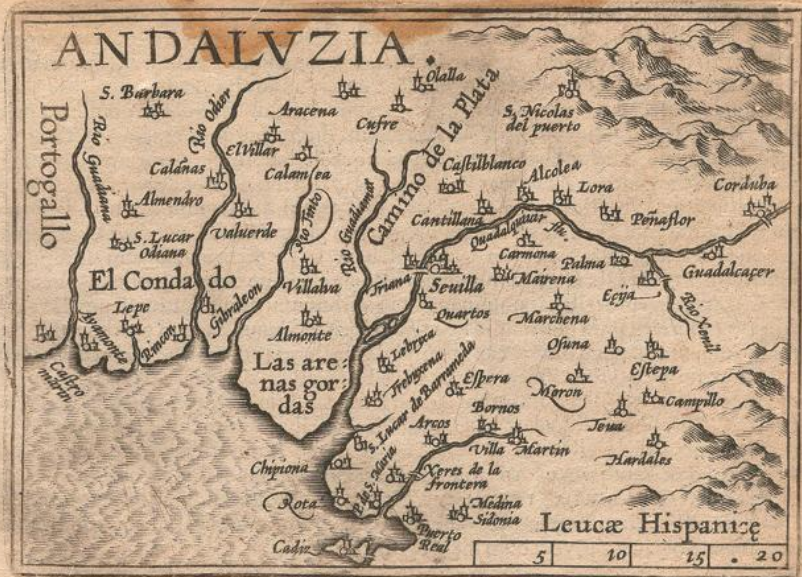
Sub Portugallia hoc tempore Algarbiã regnum (quæ eius pars maritima est versus Meridiem) pertinet. Eius enim Rex, se Regem Portugalliã, Algarbiã, Guineã, Æthiopiã, Arabiã, Persiã & Indiã scribit. Hoc Regnum primum circa annum M. C. initium habuit. Ad ea enim vsq; tempora sub Hispaniẽ nomine (vti & antiquitus) censebatur. Sic autem de eo Marineus scribit: Henricus quidam Lotharingiã Comes, vir in bello fortissimus, è Gallia veniens, magnas aduersus Mauros res gessit, Pro quibus Alphonfus v r. Castellã rex permotus, filiam suam notham nomine Tiresiam ei matrimonio collocauit. Et Galleciã partem, quæ in Regno Portugalliã continetur, nomine dotis assignauit. Ex eo postea matrimonio natus est Alphonfus, qui primus Portugalliã Rex est appellatus. Primus qui Vlixbonam à Mauris recepit. Quorum quinque simul regibus vno prælio superatis, quinque scutorum insigne, facti monumentum, posteris reliquit. Oluierus à Marcha in Annalibus, lingua Gallica editis, paulo accuratius huius Regni arma depingit. Ait enim primò fuisse clypeum argenteum sine aliqua imagine, postea à denicis quinque regibus, quinque caruleos clypeos impositos, deinde his singulis clypeis quinque argenteos obiculos additos, in memoriam quinque vulnerum Domini nostri Iesu Christi, quæ illi inter præliandum diuinitus in celo apparuere, aut, vt alij tradunt, quod quinque vulneribus mortiferis læcatus, Deo Opt. Max. opitulante, non occubuerat.

ANDALVSIA.

HISPALENSIS Ecclesie Diocesis in ea Hispaniæ Prouincia continetur, quæ cunctas diuite cultu & quodam fertili ac peculiari nitore præcedit. Beticam veteres à Bætii flumio, recentiores, VVandaliciam, à VVandalis eam potteriori seculo occupantibus, vocarunt. Cuius quidem conuentus omnium Regionum atque cõuentuum Hispaniæ, eum frequentia & ciuilitate populorum, tum diuitijs, & beata rerum omnium copia foelicissimus iure censetur, fidem etiam accipientibus Græcorum carminibus, qui Elysijs amœnitates & delicias huic tractui adfingunt, qui Oceano occiduo obiectus est: longè latèque patet hoc territorium in ducenta ferme egregia oppida, vicis quamplurimis non annumeratis, vt vnus hic conuentus pluribus oppidis iuridicus nunc sit, quàm omnes quatuor simul in ea prouincia fuere: quos auctore Plinio c l x v. tantum iura dedisse constat. Nam quota pars hæc fuerit; si centum pagorum millia accenseantur quæ à diuo Ferdinando Rege in Hispanensi agro quem Axarathum Arabes vocarunt, cum ipsa vrbe in fidem recepta sunt; Sed ea expulsi Barbaris magna ex parte desolata sunt: limites autem vt ab antiqua conuentuum descriptione multum recessere, ita ad Vambæ regis formulam cunctis Hispaniæ ecclesijs præscriptam propiùs accedunt, habet enim hæc Diocesis ab Otta Cordubense territorium, ab Occasu Algarbiorum fines; qua Septentrionem spectat, eam Lusitanæ ditionem attingit, quæ diui Iacobi magistratus appellatur, cetera verò Meridiem versus Gaditano cõuentu, & Oceano clauditur. Oppida in ea præcipua quamplurima sunt, imprimis ipsa vrbs regia Hispalis amplissimo atque amœnissimo situ, & pulcherrimo murorum ambitu ad Bætis oram posita. Bætis ex saltu Tygensis ortus, & egregia adoptatæ prouinciæ vrbes præterlapsus, iam inde ab hac illustrissima colonia olim Romulea cognominata, nauigabili & piscoso alueo ad Gaditanum Oceanum per sexaginta passuum millia decurrit, ripis vtriusque oliuetis, vineis, & mæra hortorum amœnitate florentibus, & iucundissimo citriorum odore fragrantibus.

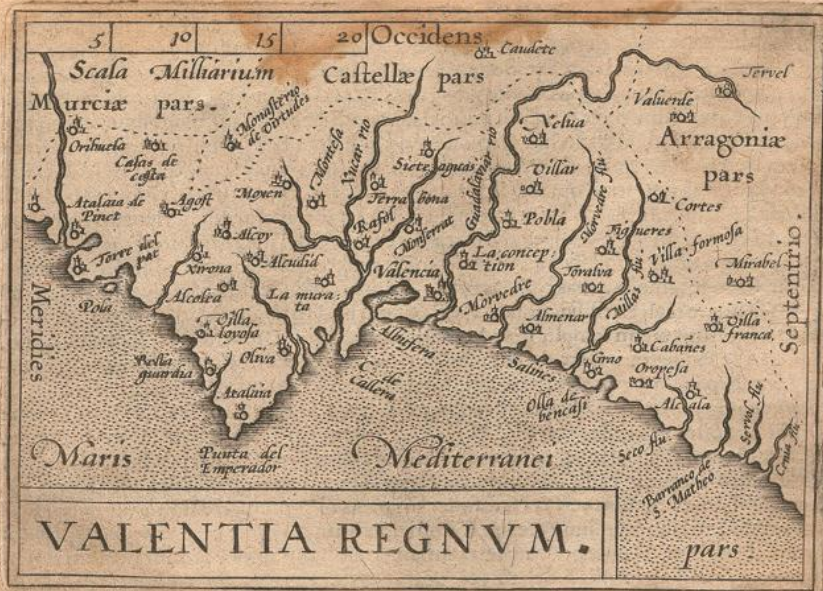

VALENTIÆ REGNUM.

A Vrbe Valentia, totus hic tractus tanquam ab vrbe primatia nomen habet, comprehenditque veterum Hedetaniam, Contestaniam, & partem Ilercaonum. Regni titulus hæc regio accepit, circa annum salutis septingentesimum & octuagesimum octauum, vt mihi auctores sunt, Petrus Methuensis, & Petrus Anthonius Beutherus.

Duo, præter ceteros, sunt montes in hoc regno: alterum Mariolam nominant, alterum Pennam golosam, (Rupem cupedinariam Latine diceret) ad quos magnus Herbariorum Medicorumque aliunde confluxus: stirpium namque herbarumque rariorum in ijs magna copia. Habet & argenti fodinam, qua Valentia Tortosam itur, in loco *Buriol* dicto. Lapidis reperiuntur aureis venis lineolisve interfuncti, in loco qui *Aioder* nominatur. Ad promontorium Finistrat sunt Ferri minerae, item iuxta Iabea locum. Circa Segorbiam Iapidicinae vestigia: vnde marmora Romam olim deuehi solebant. In Picacent alabastrum effoditur, & passim alumen, rubia calx & gypsum, in magna copia. Sed maximus regionis prouentus ex fistilibus, quas ipsi procellanas nominant; an veteribus murrhina sint, incertum. Hæc tam adfabrè & tanta elegantia pluribus in hoc regno locis efficiunt, vt cum præstantissimis Italiæ (quorum tanta est apud omnes exsultatio) de præstantia contendere, non reformident.

Inter regni huius vrbes Valentia primaria est, & Episcopalis sedes: cuius Episcopus habere annuè tredecim millia ducatorum aureorum, testes sunt Marinæus Siculus, & Damianus Goësius. Coloniam Romanam hanc vocat Plinius tribus millibus passuum remota à mari, vt idem prodit. Hanc prisco æuo Romam appellatam à Rom, Hispanorum Rege, Annii ex Manethone, & Beutherus ex Annalibus tradunt: fides sit apud illos. In antiqua inscriptione nominatur, COLONIA IVLIA VALENTIA, Romæ nomen retinuisse, addit item Beutherus, donec iam Romani sibi subiugauere. Hi eam amplificatam & nobilitatam, Valentiam nuncupauerunt, vocabulo idem significante;

*Dicitur:
 Mediolanum magnum
 Venetia opulenta
 Patavium crudita
 Verona digna
 Brescia armata
 Pavia superba
 Luca indifferosa*

HODIE hanc insulam Hispani *Cadiz* & corruptè *Caliz* vocant. Nostrates nescio qua ratione *Calis malis* cognominant. In minore Gadii fuit oppidū. In Maiore Iulia Gaditana Augusta; quæ antea, vti ex Strabone videtur, Neapolis dicebatur. Hanc hodie Cadiz, vti insulam, vocant. Episcopalis hæc hodie vrbs, cuius Præsul etiam Algezita titulum usurpat.

A Tyrijs Phœnicibus hanc insulā ab initio nauigatam & exultam, ex antiquissimorū scriptorū monumentis palam est. In hac Geryones postea habitasse à quibusdā existimatur, cuius armenta Hercules Ægyptius vel Tyrus abduxerit. In altero eius cornu, huius Herculis tēplū fuit, conditoribus, religione, opibus, & vetustate illustre. Cur sanctum sit (inquit Mela) ossa eius ibi sita efficiunt. In altero Saturni templū fuisse, Strabo auctor est. In Herculis tēplo hoc, Alexandri Magni imaginē conspexit Cæsar, referente in eius vita Suetonio. Erat & fons ibi potui aptus, qui contrario affectu, sub exundatione maris deficiebat, & eodē defluente implebatur. In eodē templo areas colūnas octo cubitorū fuisse, idē tradit, quibus inscriptus est sumptus factus in tēpli exadificationē. Iuno iis fauī ibidē quoque agnoscit idem, ex Artemidoro. Senectutis etiam templū, item Mortis, in ea describit Dionysius, & idem aras Anno, Mensi, Arti & Paupertati. Herculis columnas in hac ostendi tradit Isidorus, & nasci in ea arborem, similem palmæ, cuius gummi infectum vitrum Ceraunium gemmam reddit.

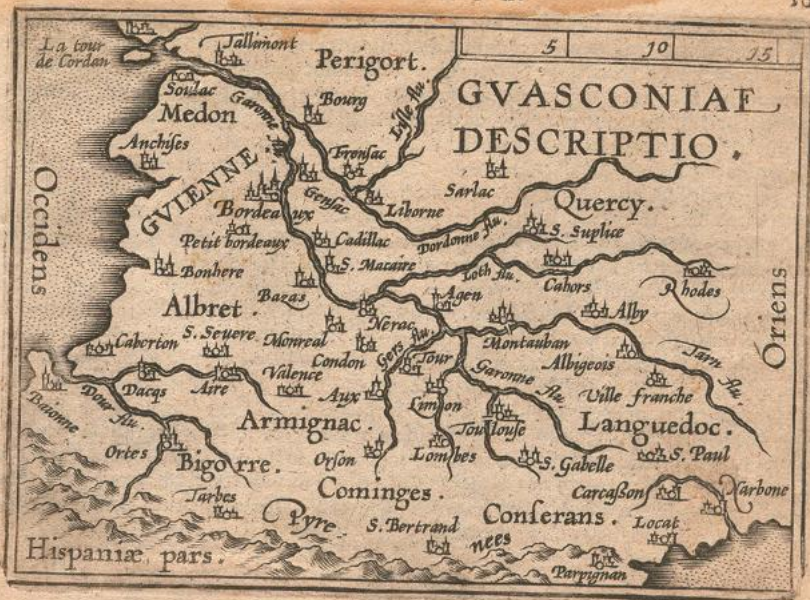
Incolæ nauigandi peritia olim claruere, atque ab hac auita mariū perlustrandotū ratione minimè hac nostra ætate degenerant. Præcipuus autem eorū quæstus ex salis confectione, & thynnotū constat piscatione, eorum enim hic solēnis captura. Hos frustratim dissectos, & sale conditos, atque in cadis repositos, per omnem ferè Europam venales distribuunt.

Hanc insulam, extremum versus Occasum noti orbis terminum, credidit antiquitas; Solem hic ex diurno labore festum, Oceano se immergere atque requiescere, vnde *Solisq; cubilia Gades*, apud Strabonem. Nautæ nostrates etiamnum hodie huius insulæ promontorium versus Occidentem (quod ab incolis S. Sebastiani vocatur) *Det eynde der Werelt* nominant, quasi dixeris, Mundi vltimam metam,

G A S C O N I A .

G A S C O N I A alio nomine Nouem populana appellata est, Inter reliquas eius vrbes Burdegala & Tolosa facile principem locū tenent. Burdegala vrbs vetusta & egregia est, sita in paludibus quas exundans Garumna efficit; ornata insigni Academia, in qua omnium artium & scientiarum Professores iuuentutem instituunt, ita vt verè dici possit Musarum domus, aut potius, honorum omnium copiæ cornu. nihil enim est in cæteris vrbibus commendatione dignum, quod ista non abundè possideat: siue annonæ vilitatem spectes, siue armorū gloriam, seu negociationis ac mercaturæ frequentiam, ac in primis literarum studia. Exstant istic adhuc præclara antiquitatis monumenta; in quibus est Tutelæ palatium, quod Belleforestus vrbis Genio Diuisque Tutelaribus olim dedicatum fuisse arbitratur. Aliud extra vrbem conspicitur, quod Galieni palatium vocant; fuit id haud dubiè amphitheatrum ovali figura constructū. Tolosam tradunt nonnulli multis annis ante bellum Troianum ædificatam fuisse; alij, Deborah prudentis illius femine Iudaicæ temporibus conditam volunt. vt vt sit, multa istic supersunt vestigia Romanæ antiquitatis. Ager suburbanus, opimus est ac fertilis, abundans rebus omnibus ad victum humanum necessarijs. Nobilis est hæc ciuitas Gymnasio quod habet tota E uropa celeberrimum; ac supremo Senatu, quem Parlamentum vocant, nec non Senescalli Curia.

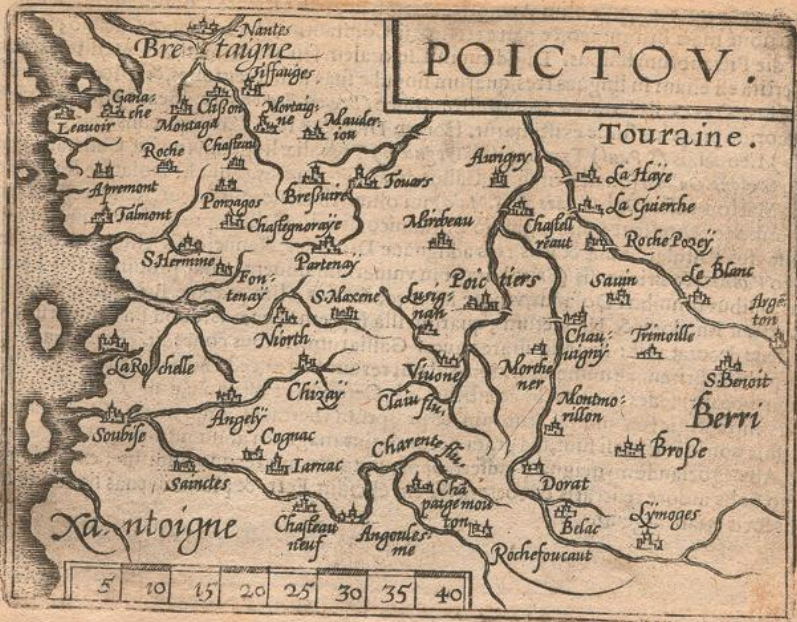

P I C T A V I A .

HÆc Pictavia hodie in Inferiorem & Superiorem diuiditur. Inferiorem appellant, quæ versus Occasum in Oceanum Aquitanicum desinit: Superiorem, quæ Orientem respicit, ad Turones vsque & Bituriges. A meridie contingit Santones, Angolelmenses & Lemouices. Britanni & Andegauenses sunt illi à Septentrione proximi. Tellus est frugum pecorisque fertilissima; vino frumetoque diues, & piscium abundans. Sed auium & ferarum in primis hic ingens copia: eoque venatio hic & aucupium frequens.

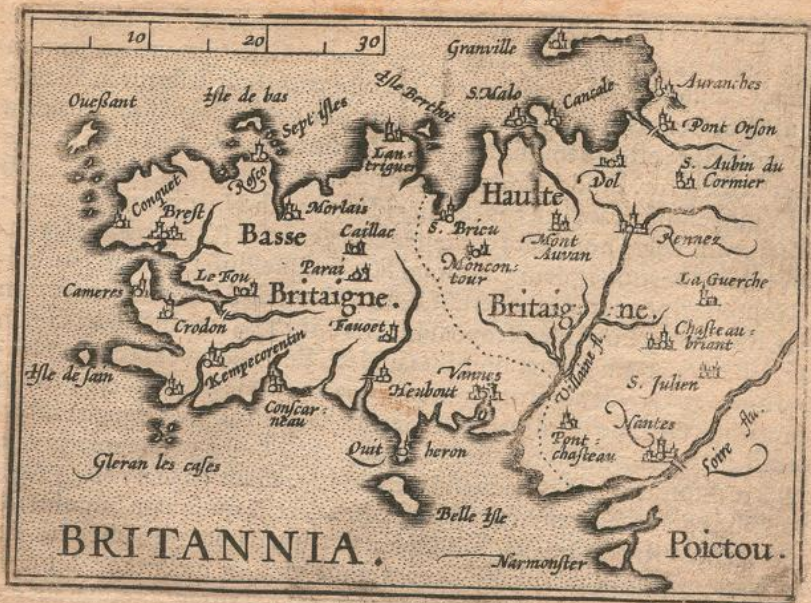
Comprehenduntur in hac Pictavia, ducentæ supra mille dioceses, aut potius parœcia, sub tribus episcopatibus, Pictauiensi nempe, Luçonij & Maillezais, vt vulgò sonant. Loca celebriora præter hæc, sunt (incolarum nominibus ea profero) *Roche sur Yon, Talmont, Meroil, Vouant, Mervant, Bressuire, Lodon, Fontenay le conte*; atque hæc in superiore, quam diximus. Inferior habet, *Nyort, Partenay, Thouars, Moncontoul, Hernault, Mirebeau, Chastellerault, &c.* Primatum autem inter hæc Pictavia siue *Poitiers* obtinet, omnium Galliarum post Lutetiam amplissima; maxima ex parte Clauio flumine viuo circumdata. Antiquitatem huius satis testatur Theatrum (vulgò Arenas,) Palatium Gallieni, & aqueductuum fornices quæ super sunt, quos *Arceaux de Parigné* vulgus vocat; Romanorum in hoc loco imperij vestigia. Ante horum tamen aduentum alibi hanc vrbs aream fuisse ex Ammoinij & Adonis scriptis quis suspicari possit. Hi enim loci veteris Pictaui dicti meminere, in quo inter Carolomanum & Pipinum Reges Francorum, regnum diuisum fuisse narratur. Videtur & in hac tabula locus *Vieu Poitiers* (quasi vetus Pictavia dicas) nuncupatus, ad eundem fluuium Clanium, versus *Chastellerault, Talmont*, aut verius *Talon du Monde*, Calcaneum mundi Latine diceres, oppidum, Galli sic appellant, quod in remotissima huius regionis parte ad Oceanum sicut sit. ideoque pro vltimo orbis terrarum loco censi debeat.

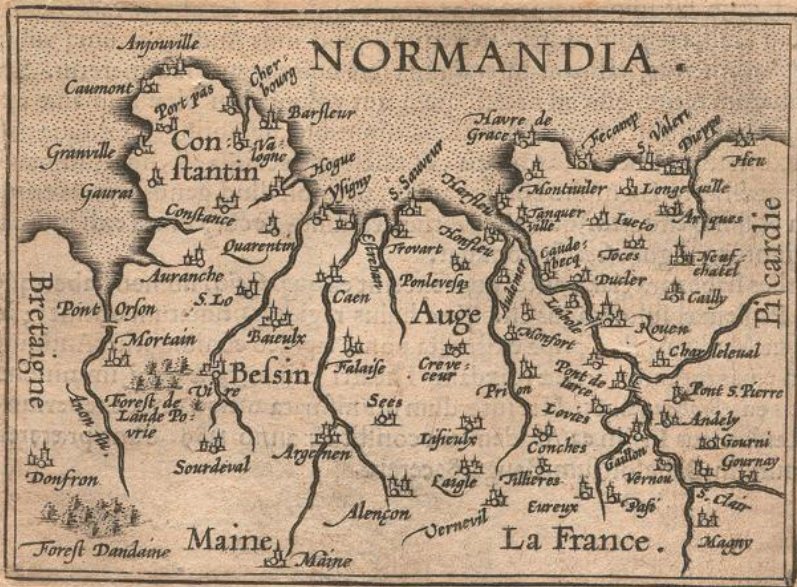

B R I T A N N I A .

BRITANNIA, quæ olim Armorica, terminatur ab Oriente Conomannis; à Septentrione mari Britannico, & parte territorij Constantini; ab Occidente Oceano; à Meridie Pictavorum finibus. Diuiditur in Littoralem seu Maritimam, & Mediterraneam. Dispertita est etiam in linguas tres, quarum singulæ suas habet regiones, & Dioceses ab alijs distinctas. Tres ex ijs sermone videntur Britannico (*Breton Bretonnant* vocant) qui veterum Armoricorum proprius fuisse existimatur. Horum Dioceses sunt Carisopitensis (vulgo *Cornouaille*) Leonensis (*S. Paul*) Trecorensis (*Treguiers*) Tres alix linguam sonant Gallicam, quare vulgo *Bretons Gallois* (quasi Britanno Gallos dicas) appellantur. Sunt hi Dolani, Rhedonenses, & Maclouienfes (*Dol, Rhenes, & S. Malo*) qui olim Aletei nominabatur. Reliquæ tres utroque sermone promiscue videntur, modo Britannico, modo Gallico, prout unicuique libitum est, aut vsus postulat. Sunt & istis tres assignatæ Dioceses, Nannetensis scilicet, Venetensis (vulgo *Vannes*) & Briocensis (*Brieu*) ita vt in vniuersum nouem in hac prouincia sint Episcopatus; quibus omnibus Dolanus, vtpote Metropolitanus, olim præerat. Britannia: vrbes primariae sunt Rhedona & Nannetum; quarum illa supremi Senatus, quod Parlamentum vocant, sede decorata est: & antiquitate paucis Galliarum vrbibus concedit. Episcopatus eius inter primos Britannia: numeratur. Senatui qui rerum fisci præest ratioeiujs (Cameram rationum vocant) sedes in hac vrbe constituta est. Ceterum vt Britannia: ager amœnus est & feracis: mira isthic fecunditas aruorum, & pratorum vbertas. Campi inculti (Landes vulgo dicti) hic non infructuosi sunt, sed grata pecori (cuius magnum alunt numerum) pascua præbent. Ad negociandum magnam adfert oportunitatem mare quo alluitur: ex cuius aquis æstiuo Solis ardore resiccatis & cœcretis, salem eliciunt. Ferri & plumbi vcnas habet, ac noui nullis locis etiam argenti.

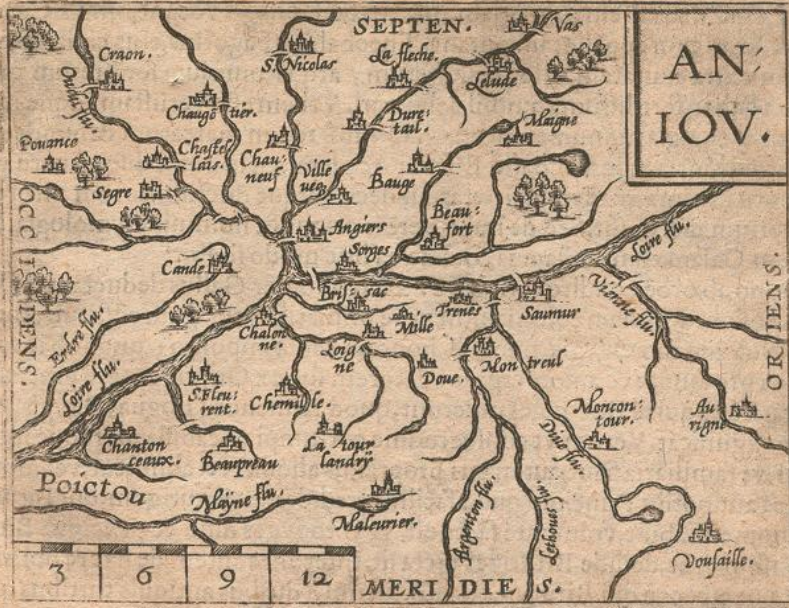
NORMANNIA ad Orientem initium capit à finibus Franciæ proprie
 dictæ (in qua Lutetia est) à flumine Epta, qui Gisorium urbem, pagum
 S. Clarae, Ganiumq; vicū præterlabitur; vnde præcipiti cursu fertur in Sequana
 nam iuxta S. Genoueam Guverensem, Vernoræ vrbi finitimâ, quæ in altera
 Sequanæ ripa sita est. Quamquã Normanniæ principiū à Pôtoisa vrbe potius
 ducendū videretur. quidquid enim est terrarū citra pontem Eptæ impositū
 (quod Vulquessinū Francorū appellatur) id omne sub Normanniæ Genera-
 litate (ita enim vulgò nominat) cōprehenditur; cui cū à Rege tributū Impe-
 ratum est, eius portionē iidem Cispōtani siue Vulquessinij Generali Normā-
 niæ Rothomagi pendere cōsueuerunt. quin etiā quod ad Ecclesiasticū forum
 attinet, Rothomagēsi Archiepiscopo subiecti sunt, cuius iurisdictio ad Oisām
 amnē, urbemq; ab eius ponte nominatā, id est, Pontoisam extēditur. Nor-
 manniæ limes ab Occidente Britannia est; à qua Crenone fluuio secernitur. A
 Septentrione Oceano terminatur; à Meridie Cenomannis. Sequana inter-
 lueat in duas partes diuiditur. Regio opulenta est omni genere mercaturæ;
 nec vlla re destituitur ad vitam tuendā necessaria. Gens est præ cæteris Gal-
 liæ populis ingeniosa, & circumspēta, cui haud facile quisquam imposuerit;
 iterim affabilis est, & hūmana, studiisque literarum dedita; sed ob rem. Ex
 plebe plerique lana & tela pannisque texendis victum quæritant. Sunt in
 vniuersum astuti & callidi; præsertim ad forensē palāstram, litesque aut ex-
 cipiendas aut inferendas, egregiè instructi.

ANDEGAVENSIVM DVCATVS.

REGIO est amplitudine non vsq; adeò insignis, fertilitate tamen nulli in Gallia regioni cedit: Vino enim, quod inde Andegauicum (vulgò *Vin d'Aniou* dicitur) palmam inter omnia ferè huius regni vina meretur. Sed nec aliarum rerum quæ ad necessitatem aut voluptatem vitæ humanæ expetuntur, sterilis est: vt quæ fluminibus, montibus, nemoribus, pratîsque passim exornatur. Pecude, armentis, & piscibus fœcunda est, hoc flumina & prata præstant. Ex montibus marmora, nec non illud genus lapidis caruleum & fissile effoditur, quo templorum ædiumq; tecta contra cæli iniurias muniuntur, vulgus *Ardoises* nominat.

Vrbes habet præclaras, inter quas excellit ea quæ *Angiers* nomen habet; quæ fortè Ptolemæi Iuliomagus est. Hæc huius regionis primatum obtinet; in vtraque Meduanæ fluij ripa exstructa, ponte lapideo coniungitur. Antiquitatem eius arguunt vetustæ quædam Theatri ruinae, quæ vrbi imminet: vulgus eas *Broban* vocat. Hic interdum numismata antiquæ notæ reperiuntur. Ludouicus I I. in ea Academiam constituit anno 1389. Sunt præterea Saumurium, Bellefortium, Bauga, & cetera.

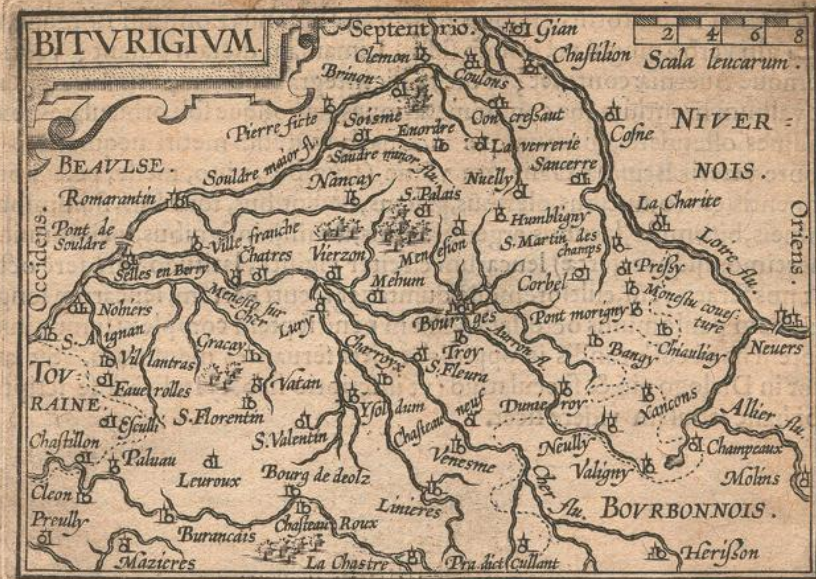

BITVRIGVM REGIO.

HORVM urbem primariam, quam hodie *Bourges* vocant, olim à Cæsare Auaricum appellatam putant. Theobaldus Fagotius, eius ciuis scribit, agrum extra ciuitatem valde frugiferum, atque omnium ferè rerum quas Gallia habet, fertilissimum: nihil desiderari. Urbem esse vetustam, idque in ea quædam egregia monumenta testari. Omnium rerum mercatura & nundationum frequentia commendari. Esse ibi Academiam in omni disciplinarum genere ornatissimam: ad eò vt litterarum decus, atque doctissimorum virorum emporium dici possit. Sed de huius verbis origine & nominis etymologia. Ioannem Calamæum audiamus, qui de ea hoc modo scribit:

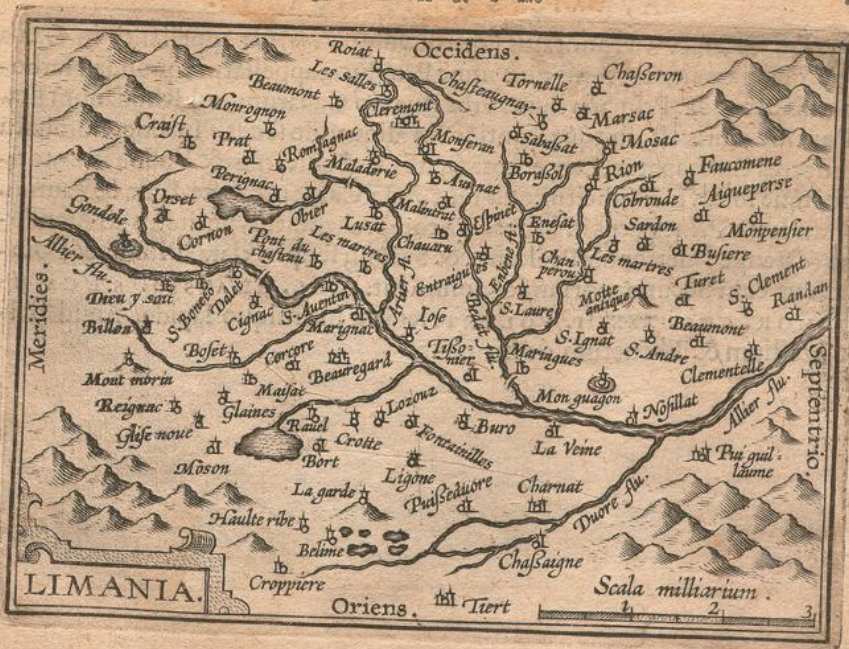
Anno ab orbe condito M. DCC. XCI. Gomer Gallus deductam in Bituricensium ditionem coloniam, in vrbe primaria Biturigum cõstituit, incolis à Noa auo suo Ogygis nomine honoris causa imposto; quod ab incolis postea pro fauore & amore erga fundatorem suo ex Ogygis genere procreatū mutatum est; qui se Bitogyges dixerunt, quod Armenorum lingua, Ogygis posterus significat. Verum vt consuetudine corrumpi vocabula plerumque solent, dum, vt familiaria fiant, aut magis propria, ijs aliquid vel adimitur, vel mutatur; ea aut potius Principis (quod facilius crediderim) Biturigum, qui Biturix cognomen habuit, voluntate factum est, vt Bitogyges ditio, & præcipua Bituricensium vrbs, deinde Bituriges dicta sit. Inter alias autem de hac re opiniones, vna est eorum qui Biturim, quasi Biturrim, à duabus antiquis turribus quæ olim in ea vrbe fuerunt, dicta arbitrantur: vnde Grammatici cuiusdam antiqui tale carmen exstat: *Turribus à binis, inde vocor Bituris.*

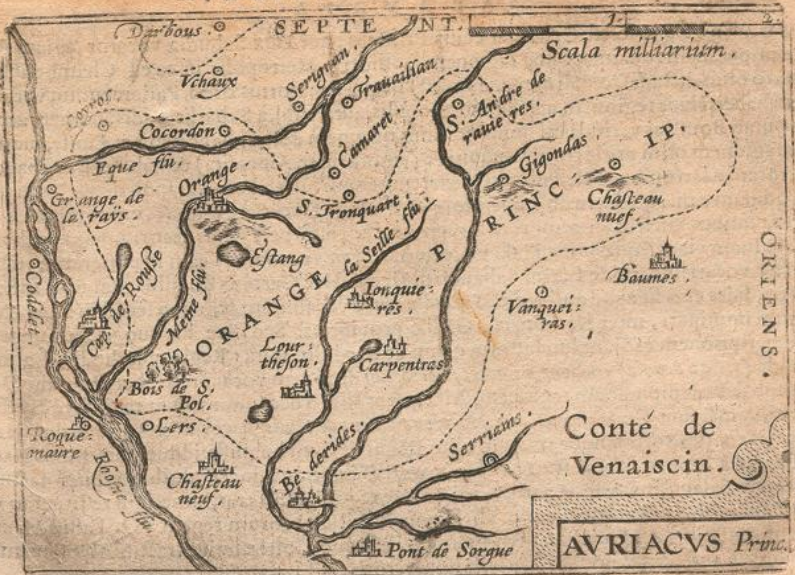
L I M A N I A .

LONGITUDO totius regionis (quam ab alimonijs nonnulli Alimoniam, alij verò à pingui vel limoso solo, Limaniam dictam putant; portionemque Auerniæ continet; & quam hic integram ob temporis briuitatem, & vallium montiumque conglomerationes, sinuosique soli orbiculares flexitudines ostendere, locorumque interualla punctim metiri nequiuimus) à ponte veteris Briuatæ Ganatum vsque (frugibus, vino, melle, pecudibus, iumentis, croco, nucibus, oleribus, pascuis, nemoribus, fontibus, fluminibus, balneis, bitumine, lacubus, argentifodinis, familijs insignibus, locis munitis, mercimonijsque refertæ) leucarum circiter viginti, latitudo verò ferè octo. At nos feraciorem, cultioremque dumtaxat secuti partem, leucarum longitudinem paulominus octo, latitudinem penè septem complexi sumus, inferiorem hanc collocandis in oppidis & vicis seruantes mensuram. Sic auctor in Dialogo pio & speculatiuo (vt inscriptio habet) Italicè à se scripto, vbi hanc tabulam videre licet.

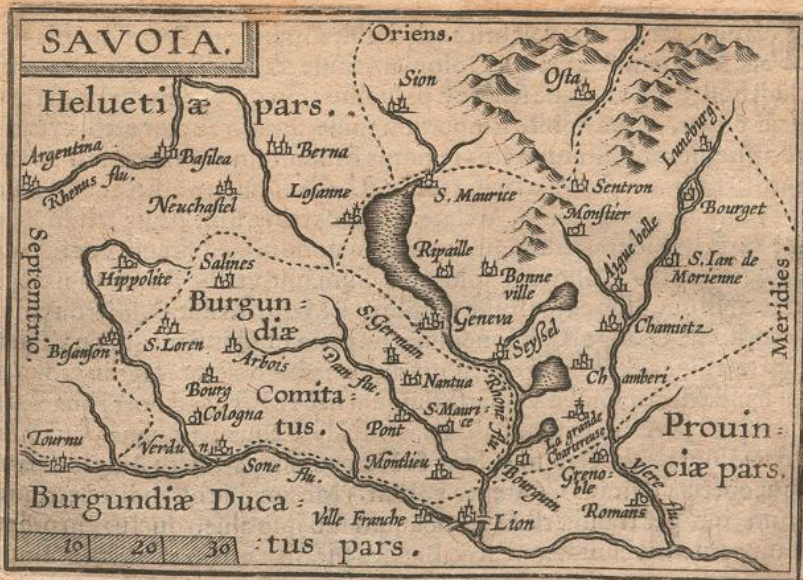
AVRAICVS PRINCIPATVS.

VENVXINVS Comitatus (quem vulgò *Venaycin* appellant) in Gallia est: pars eius regionis quæ nunc Prouincia appellatur, quondã Narbonensis Secunda. Primaria huius vrbs Auenio Cauarum, ad Rhodanum sita. Pontificij iuris est, fuitque Pontificum aliquando sedes. In hoc Comitatu sunt tres Episcopatus, Carpentoraçtensis, Caballicensis, & Vasionensis, totidemque loca vbi ius dicitur: quæ sunt dicta Carpentoraçte, Lissa & Vaurias. Arausiacus Principatus in hac tabula comprehenditur, sic dictus ab Arausione (Orange) metropoli, Ptolomæi & Sidonij scriptis clara. Plinius & Pomponius eam Secundanorum cognominant. COL. ARAVSIO. SECUN- DANOR. COH. XXXIIL. VOLVNT. legitur in antiquo lapide. Apud Belleforestium & Theuetum de his plura.

S A B A V D I A .

SABAVDIA, regio est Cisalpina, cuius Princeps, qui Dux Sabudiae vocatur, etiam Pedemontanam (quam vocant) regionem possidet. Metropolis in ea est Chamberinum (Ciuato olim dicta, si Coenali credendum est) in qua Senatorius ordo, Parlamentum vocant, sedem habet. Hanc regionem à Sebustianis populis, aut, vt alij, à Sabarijs vadis, nomen accepisse putat. Bouillus verò aliam huius nominis originem adfert, hanc nempe: Fuisse, inquit, hanc regionem olim prælocorum angustia, (vt pote inter Alpes sita) & habitatorum paucitate, totam à latronibus obsessam, qui prætereuntes aut iugulabant, aut spoliabant. Tum nobilis quidam eam regionem ab Imperatore in titulum Ducatus obtinuit, qui cunctos ex ea prætereuntibus infestos vi armorum summouit, & viam peregrinis securissimam præbuit. Hinc Saluam viam (quæ prius Mala via, vulgò *Malvoie* vocabatur) eam in posterum, vulgò *Saulvoie*, vocari iussit: inde Latini Sabaudiam fecere. Hæc Carolus Bouillus. Fabula sitne, an historia, fides eius sit apud auctorem. *Sapaudia* certè vocabulum, scio non semel in libro Notitiarum nominari, inter Narbonensis Galliae prouincias. Sed libet hic quoque adiungere eius descriptionem ex Paradisi historia quam de ea edidit, is ita: Regio quæ hodie Latinis Sabaudia (vulgo *Sauoie*) vocatur, veteres *Allobrogum* ditionem vocauerunt. Habet Sabaudic Ducatus sub se Pedemontanam regionem, Principatus titulo decoratam: item regionem Bressanensem, in qua sunt Comitatus *Varax*, *Montreueil*, *Pont de Vaulx*, *Bagey*, &c. Antiquorum monumentis constat, totum hunc tractum olim Regni titulum habuisse: idque temporibus Hannibalis, qui à Bronco & eius fratre de huius tractus regimine disceptantibus arbiter factus, discordiam sedauit, maiori que natu, qui à iunioris regno pulsus erat, imperium restituerat: vt refert Lilius lib. 21. Betultum (aut, vt alij legunt, Bituitum) eorum regem à Q. Fabio Maximo captum, scribit L. Florus. Cottij etiam regis (à quo Cottiae huius tractus Alpes) meminere plerumque auctores, tempore Augusti Imperatoris.

PROVINCIA

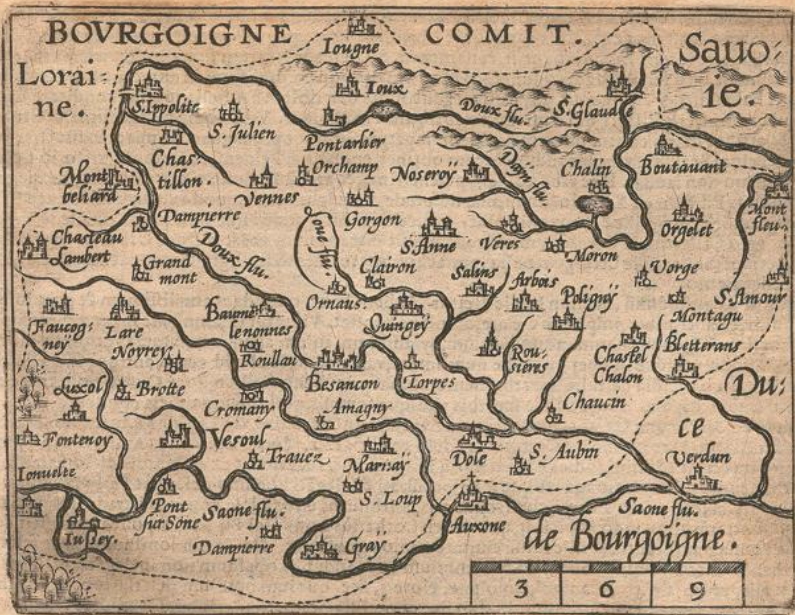
HVIVS Tractus loca celebriora describit Guilielmus Paradinus his verbis: Arelatem Sextanorū Coloniam fuisse tradunt scriptores. Ea ciuitas ad Rhodanum vndique septa est paludibus; in quibus hodie præferoces aluntur boues. Olim nobile Emporium fuisse, Strabo auctor est his verbis: Narbo (inquit) amplissimum eius regionis Emporium, supra exitum Ataxis fluminis, Narbonensemque lacum iacet: Rhodano autem adiacet oppidum, Emporiumque non paruum, Arelate. Arelate vicinæ sunt Aquæ calidæ, apud quas Sextius, vt idem Strabo ait, oppidū sui nominis ædificauit, vocauitque hoc Aquas Sextias. Condēdi oppidi consilium fuit, vt illic Romanum collocaret præsidium. Illic casos fuisse Cimbros à Mario, scribit D. Hieronymus. Araulio (hodie Orange) Cabilonensium imperio olim insignis, in qua Theatri ingētis ruinas, & stupēdi operis murum quadrato affabrè lapide vidimus, & cui haud scio an Gallia vniuersa similem habet. Est & ad portā qua Lugdunum spectat, Arcus triumphalis cum insculpta equestri pugna, quamdiu magna voluptate spectauimus. Huc & Nemausum pertinet: Amphitheatro antiqui operis visendum, (Arenas vocant.) Mirum illic ostendi subterraneū meatum, qui per transversum Rhodanum sub ipso alueo ductus, in procul distitam perueniat ciuitatem. Est & Basilica Plotinæ, quam Hadrianus Imperator exædificauit, auctore Spartiano, &c.

BVRGVNDIAE COMITATVS.

DIVIDITVR hæc regio hodie in tres diceceses, siue præfecturas, Superiorem, Superiorem, Inferiorem, & Dolanæ: quarum ciuitates sunt in superiore, Graium: hæc inter præcipuas huius Burgundiæ computatur, in ipsa Araris ripa sita est, variarum opum diues, & magnificarum ædium spectabilis, habet ex altera parte patentes & omnium rerum copia fecundissimos campos: Vesulium: sunt huic fortissima mœnia, & ades luculenter extractæ, vitiferum habet solum. Momboisium, Iustium, Palmam, Dubidi fluuium imminentem, Portuzonam secundum Araris littus positam, Cromarum, montem Iustini & Facogneium. Inferioris sunt Saling, amplissima ciuitas, à salis & altis fontibus nominata & celebris, sit enim hic sal candore præstans, quod hinc in finitimas regiones curribus exportatur, vnde regioni maximè végétigal, munitissima est, & celsissimis turribus, duabusq; arcibus firmata: Arbosium, peramœno hoc loco situm, atque omnium rerum copia, in primis optimi & ad vetustatem durantis vini, florens ac celeberrimum est: magnis circumquaque suburbijis impeditur: fossis cingitur, sed hortensibus. Polichinium non inconcinnum oppidum, mœnibus & turribus pulcherrimis munitum: intus adiacente arce. Pontarum in ima duorum montium planitie, secundum Dubidis fluuii littus positum, iuxta est arx Iura munitissima in iugo editissimo montis collocata, adeo vt inexpugnabilis videatur: Nazarethum aërio colli impositum, umbilicū huius regionis agnoscere: ades in ea ferè omnes lapideæ sunt: Princeps regionis hic arcem habet quā Plumbeā nominat, ex eo quod plūbo intecta sit, nundinè hic habetur quater in anno. Castrū Caroli à Carolo Imp. cui ob res gestas Magno cognomē fuit, edificatū atq; nominatū, situ nobile & validum est: Mons Morori in monte non arduo, viribus confito: Orgelium mercimonij florens, incola sunt industrij & negotiosi, lanificio operam dantes, ager minimè ferax, assiduis enim collibus & rupibus asper. Dolanæ sunt: Dola, regionis huius totius celeberrima, omnium studiorum, in primis iuris nutricula, pontibus, mœnibus, & stupendis propugnaculis sumptuosa, ades, templa, gymnasia, vt operū magnitudine, ita architecturæ artificio non mediocriter aspicientium oculos oblectant: Quingium vetustissimum oppidum in Lupæ ripa situm: Ornatum inter excelssimos montes Lupæ piscio fluuii interluitur: Loya, pagus amplissimus, Rochafortis oppidulum: Vercella mœnibus ruina deformibus, Est item in hoc Comitatu Vesontio, vrbs Imperialis, & ytriusque Burgundiæ metropolis, cuius, quia pro eius dignitate descriptionem hæc pagina non capiat, & Gilbertus Cognatus, Paradus, item Georgius Bruno, in suis ciuitatum voluminibus hoc satis accuratè præstitere: de ea hic plura dicere supercedimus.

BURGUNDIÆ DUCATUS.

VRS huius regionis primaria quondam erat Augustodunū, nunc autem Diiio vel Diuionura, vt Gregorius Turonenſis lib. 3. eam vocat, incolis Dijon, in qua ſupremū huius Ducatus Tribunal, ſive, vt recentiores loquuntur, Parliamentū. Sita eſt ad Ofcarum fluium (Oufche vernaculè) piſculentum in agro fertili & admodum ſecundo, vini quoque nobiliſſimi in adiacentibus montibus feraci: vt habet dictus Turonenſis, qui eam elegantiffimè deſcribit. Ab Aureliano Imp. conditam hanc, ſunt qui credunt, eſſi alij ſint qui eam multo antiquiorem afferant. Vrs hodie munitiffima, & ſitu naturali, & artiſtice manu contra omnem hoſtilem impetum, aliquot propugnaculis nuper exſtructis, obfirmata. Belna (Beaulne) vrs ſecundum locum obtinet, cuius vina Belnenſia ab huius territorio ſic nominata, nemo non laudat. Hæc vrs ædificijs pulcherrima, & arce à Ludouico XI. exſtructa, inexpugnabilis reddita. Eſt & in ea Xenodochium, ſive hoſpitale, vt vulgus vocat, quod ſtructura adeo excellit, vt Regiæ quamlibet magnificæ componi poſſit. Cancellaria hîc quoque ſive Iuris præſectura ſedè habet. In huius agro Ciſtertiènſe Cœnobium exſtructum fuit circa annum 1098. à Duce Othone. Habet hoc monaſterium ſub ſe mille octingenta alia monachorum, totidemque virginum monacharum clauſtra, teſte Belleforeſtio.

Sequitur Augustodunū, Auſtum hodie dicitur. Urbem hanc quondam ampliffimam & populofiſſimam fuiſſe, ex auctoriſſimis, imprimis Cæſare, omnibus conſtat. Viſuntur etiamnū hîc magnæ theatri, præterquam ſtatuariū, columnarum, aquæ ductuum, pyramidum, ruinarū, aliæque innumera vetuſtatis monumenta. Effodiunturque in ſuper quotidie nuſſimata, vaſculaque, & alia id genus antiquæ ſuppellectilis fragmenta. Duo excidia pa tulit hæc vrs memorabilia: prius bello Gallico, duce Cæſare, poſterius circa Gallieni Imp. tempora. Hodie adhuc ſuperbis vndique templis, adibuſque publicis conſtat.

Deinde eſt Matifconâ Cæſaris, aut Matifconenſe caſtrum Antonini, vbi Legionè x. locat idè, Maſcon hodie appellatur. Hæc quondam Comitatus titulo celebris fuit. Fonte hæc vtraque, Araris ripam iungit. Hic primum cœpit Dominica dies Chriſtianorū ferijs celebrari: vt docet ex Gūtrami edicto Paradinus, Hiſtoriam huius vrbis Matifſana (vt ipſe legit) peculiari & eleganti libellulo deſcripſit Philip. Bugnonius. Cabillonū (Chalon) etiam ad ripâ ciuidem Araris, antiquitus Orbandale nominatâ, tradit Petrus Sautianus. Guntrami aliquando regia fuit, quâ tamen Lotharius Ludouici Pij Aug. F. poſtea euerſit, incendioque conflagrauit tanto, vt illic fuiſſe ciuitatè nemo agnoſceret. Hodie nih. lominus eximiè felix, & conuehendis mercimonijs idonea. Eſt & Semurium in Mandubijs oppidum non inelegans, loco edito. Sunt & alia, vt Châteillon, Flauigni, Soloigne, Noters, &c. quorum omnium deſcriptionem quia hæc pag. na non caperet, ad Belleforeſtium, horum locorum diligentem topographum, ſtudioſos relegamus.

LOTHARINGIA.

REGIO titulo hæc regio olim decorata fuit: quo tempore in duas partes diuidebatur: quarum vnam, quæ Colonia Agrippinæ sedem regni fixerat, Inferiorem; alteram quæ Mediomaticibus Regiam constituerat, Superiorem appellabant. Hæc illa est quæ hac Tabula repræsentamus. In insignibus brachium ostendit è cælo exertum, strictum gladium pugno tenens, quo significatur. Lotharingiæ Duces, soli Deo & gladio ditionem suam acceptam ferre. Sub hoc Ducatu cõtinentur Comitatus Valdemontius, Verdunensis, Blamontius, Denmanchius, Marchensis; Marchionatus Pontinus, & alij. Præcipuè eius vrbes sunt Nanceium, quæ inter reliquas principem locum tenet; Tulum, Nouum castellum, & alix. Vaugionum regio (*Vaugemoiteux* vulgò) sancti Nicolai Fanû, & quidquid tetrarum inter siluam Arduennam & Germaniam interiectû est complectitur. Barrensis Ducatus à Lotharingia Mosâ flumine separatus videtur, pertinetque vsque ad Nouum castellum. Vrbes insigniores habet Barum Ducis, Mottam, Ligniacum, Areum, aliâsque cõplures. Hinc descendenti bus secundum Mosâ ripam occurrunt Commerciû, & Vaucolorium, ditionis partim Gallicæ, partim Barrensis.

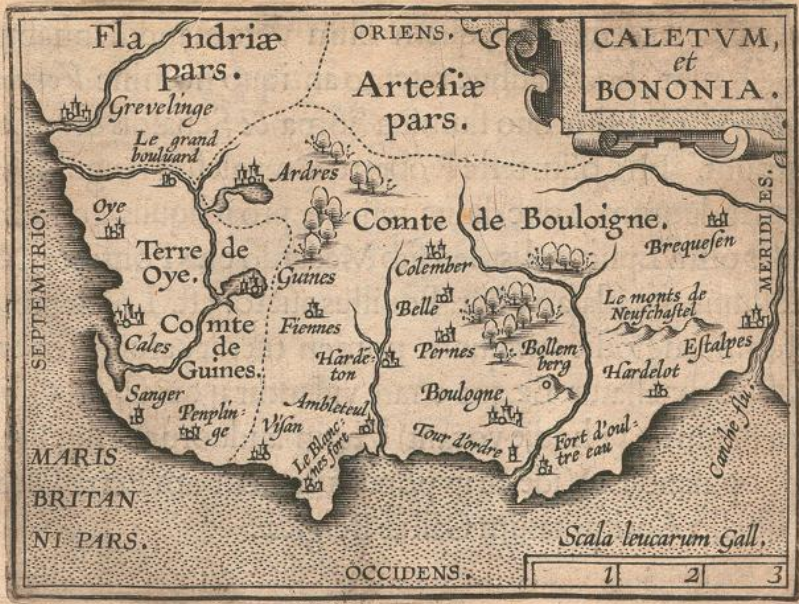

CALETES ET BONONIENSES.

DE hoc tractu Bononiensi sic dicit Robertus Coenalis, de re Gallica libri 11. Perioche
 111. De Gessoriaco Morinorum portu testè cum Meiero dixerim, verè dici Bononiam
 maritimam, à qua ad Douerium portum Angliæ, breuissimus est traiectus. Gessoriacum au-
 tem nauale (quod falsò Gandauum Bilibaldus affirmat) potius crediderim esse Castellum,
 nunc *Cassel*. Sunt qui alio nomine, Petressam vocant, & Scalas, vulgò *Scales*. Porro ex Bolo-
 niæ situ facilè est coniectare, an Iccius portus dici debeat. Quæ in re ne quis hæsitet, illud ex
 Strabone sciendum, Interiectum maris ab Iccio in Angliam, trecenta viginti, nec amplius, sta-
 dia complecti; quæ ex æquo constituunt milliaria quadraginta. Porro Tabulæ recentiores
 designant à Bolonia ad Douerim milliaria Anglicana sexdecim, nempe Italicis longiora, à
 Caleſio verò octodecim. Quo liquidò constat, à Bolonia in Angliam traiectum esse breuissi-
 mum. Differunt itaque portus Gessoriacus, & Gessoriacum nauale: quod nouissimum si quis
 Casletum dixerit, nolim cum eo contendere. Hæc ille.

Hanc ipsam Boloniam his verbis depingit Arnoldus Ferronius: Est autem Bolonia & in-
 ferior, quam vocant, & superior. Bolonia inferior, vicus non septus mœnibus ante Anglo-
 rum aduentum; Ibi fanum Diuo Nicolao sacratum, & aliud Franciscanorum Sodalium. Ma-
 re Anglicum, vicum alluit: propè Fanum Sodalium, quod non longè abest à mari, facillime
 traiectus in Angliã. Abest à Bolonia superiore centum ferè passus, & eo quid fortè ampliùs.
 At Colonia superior, cincta mœnibus validissimis. Ibi fossæ præaltæ, muros ambientes. To-
 rus ille locus fabulosus, ex eo genere, quod sabulum feruens maritimi homines vocant. Vnde
 Boloniæ nomen à feruenti sabulo, Gallico nomine inditum putant, tamen si verus esse nomen
 ex Ammiano. Matcellino videamus.

HVNC tractum, quem olim Veromandui inhabita-
 runt, hodie adhuc retento antiquo nomine *Vermandois*
dois vocant. Hinc duo flumina Soma & Schaldis originem
 sumunt. Hic olim teste Roberto Cœnali fuit Augusta Ve-
 romanduorum, nunc diruta, restante pro reliquiis Cœnobio,
 sedes olim Episcopalis, sed sub Medardo eius Pontifice No-
 uiodunum trāsata, vt Car. Bouillus auctor est. Locus tamen
 etiamnum hodie antiquum nomen tuetur, atque *Vermand*
Abbaye appellatur. Ex quo errare videntur ij qui sancti Quin-
 tini Fanum (vt hodie vocant) Veromanduorum Augustam
 esse opinantur. Vide de ijs populis sententiam Petri Diuaxi,
 in libello Antiquitatum Gallia Belgicae.

G E R M A N I A.

GERMANIA Europæ maxima latissimaque est regio, multis distincta nominibus; cuius termini ab Auctoribus, ut quisque sui temporis rationem sequutus est, adeò variè describuntur, ut triplicem quasi Germaniam, secundum eius ætatem facere videantur; Veterem nempe, Mediã, & Recentem. Veterem vocabimus Berossianam, quam Rheno, Oceano, Tanai, Ponto Euxino, Danubio, eiusque accolis circumscribit. Media erit, quam Tacitus Ptolemæus, & Plinius, cognatei ferè, cognouerunt; quæ cum ex ipsis Auctoribus satis nota sit, non opus videtur hic denuò eam describere. Porò recens Germania, quæ nostra est memoria vsitator, ultra Rhenum eatenus est extensa, ut omnes ferme Belgas vsque ad Alpes Tridentinas contineat. Ita quoque ultra Vistulam Ortum versus vsque ad Scythas Alanos, quos hodie Lithuanos appellamus, pertinet: eritque eius longitudo ab Ictio portu vulgò *Cales*, vsque ad Lithuaniam fines: habebitque latitudinem à Mari Germanico, Venedicoque, ad Alpes vsque

Hæc Germania quæ hodie Romani Imperij titulo reuerenda est, pulcherrimis munitissimisque urbibus, castris, pagis, incolisque adeò referta est, ut nec Italia, nec Gallia, neque Hispania, cedere debeat. Habet frumenta, vineta, amnes piscosos, quibus facile cum fertilissimis regionibus certare possit. Sunt fontes aquæ dulcis, sunt thermæ calidæ, sunt mineræ salis plurimæ. Metallorum autem, nempe auri, argenti, stanni, plumbi, æris, & ferri copia, nullis vnquam celsura est Regnis. Quin etiam urbanitas, & morum ciuilitas, vestitus honestus, rei militaris peritia, apparatusque bellorum, & nobilitas nullibi maior. Hæc illa est, quæ olim, ut Cor. Tacitus testatur, in vniuersum aut siluis horrida, aut paludibus fœda fuit.

GERMANIA INFERIOR.

EXHIBET hæc Tabula non totam Germaniam Inferiorem, sed huius dumtaxat partem; eam nempe, quam Philippus Caroli V. Imperatoris filius in ea hæreditario iure possidet. Continetque has septemdecim ditiones; Ducatum Brabantia, Limburgi, Lutzeburgi, & Geldria; Comitatum Flandria, Artesia, Hannonia, Hollandia, Zelandia, Namurci, & Zutphania; Marchionatum Sacri Imperij; Dominia Frisia, Mechlinia, Ultraiecti, Trafsylana, & Groeninga. Regiones, si quæ alia, cultissima; ut in quibus (teste Ludouico Guicciardino) numerantur 208. vrbes, muris, aggeribus, aut fossis munita, & plusquam 6300. pagi, templis turriteris insigniti; præter villas, castella, & arces, quorum in his non exiguus est numerus. Habetq; hic tractus (principium sumendo ab Orientali maritima parte, ad fluiuium Amisium (vulgò *Ems*) huius ad Oceanum terminus (hos Principes vicinos: Comitum Frisia Orientalis; Episcopum Monasteriensem; Ducem Cluua; Archiepiscopum Coloniensem, & Treuirensis; & demùm Regem Gallia, vsque in oram maritimam ad flumen Aa, quod huius terminus est ad Occidentem. Aër etsi in eo plus æquo humidus videti potest, incolarum tamen sanitati, nec non digestioni admodum conducere putatur, ut qui homines longæuos, præcipuè in Campania Brabantia parte, nutrit. Pluminibus irriguis vndique irrigatur. Nemoribus siluisque, quantum voluptati aut venationi satis est, aut Regionis decor exigit, sparsim ornatur. Montes non habet, nisi circa Lutzenburgum & Namurcum; nec non in Hannonia, vbi vltimam collibus accumulatur. Fertilis est frumenti & fructuum omnis generis; etiam herbarum, quarum in medicis vsus est. Nonnullis tamen in locis, quæ iucola, ob ericæ herbæ inibi frequentiam, Ericeta, vocant, veluti sunt in Brabantia Campania, &c. horum minus ferax; sed huiusmodi Ericeta mirum quàm læta pascua pecoribus præbeant, adeo ut nusquam gentium (etiam vicinarum Regionum testimonij) carnes gustum stultiorum habeant. Animalia humano generi noxia non producit.

LEODIENSIS DIOECESIS.

CONTINET hæc regio sub nomine suo Leodienſis diœceſis, Ducatum Bolionium; Marchionatum Francimontij; Comitatuſ Hasbania, (aut *Haſpengovv*) & Loots; multasque Baronias, vt vocant. Numeraſanturque in hoc tractu, præter Traiectuſ, cuius media pars Duci Brabantia paret, viginti quatuor vrbes muris munita, & mille ſeptingenti pagi templis turrigeris ornat, multaque Abbatia & Dominia. Urbium nomina hæc ſunt: Leodium, ad Moſam vbi Epifcopi ſedes, & vnde regioni nomen: Bolionium, Francimontiuſ, Loots, Borchworm, Tungri, Hoiuſ, Haſfelt, Dinantum, Maſacum, Stochuſ, Biſſenium, S. Trudonis, Viſetum, Tuinum, Varem, Beringum, Herck, Bree, Pera, Hamontium, Sineium, Foſſa, & Couinum.

Regio eſt admodum amœna, omniuſque rerum fertilis & ſecunda, in primis verſus Boream, qua ſe Brabantia iungit, ibi frumenti & omnis generis fructuſ valde ferax, nonnullis in locis etiam vinum ferens; verſus Meridiem verò, qua Lutzenburgum & Galliam attingit, paulo ſterilior, montibuſque aſperior, & nemoribus (Arduenna enim ſaltus totius Gallia, auctore Cæſare, maximi, hic paſſim cernuntur reliquie) horridior. Hęc facies ſoli exterior: intus autem & in viſceribus, metallorum & varij generis marmoruſ vbiq; diues eſt; item carbonum lapideorum, quibus loco lignorum ignes exſtruunt; atque hæc omnia ea bonitate & præſtantia, vt trito prouerbio dicat, ſe habere panem pane meliorem; ignem igne calidiorem; & ferrum ferro durius.

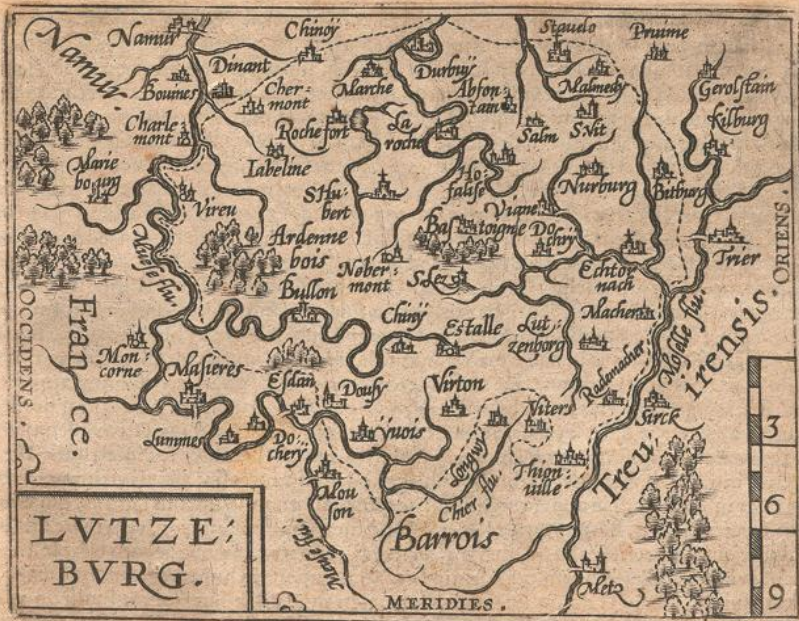

LUTZENBURGVM DVCATVS.

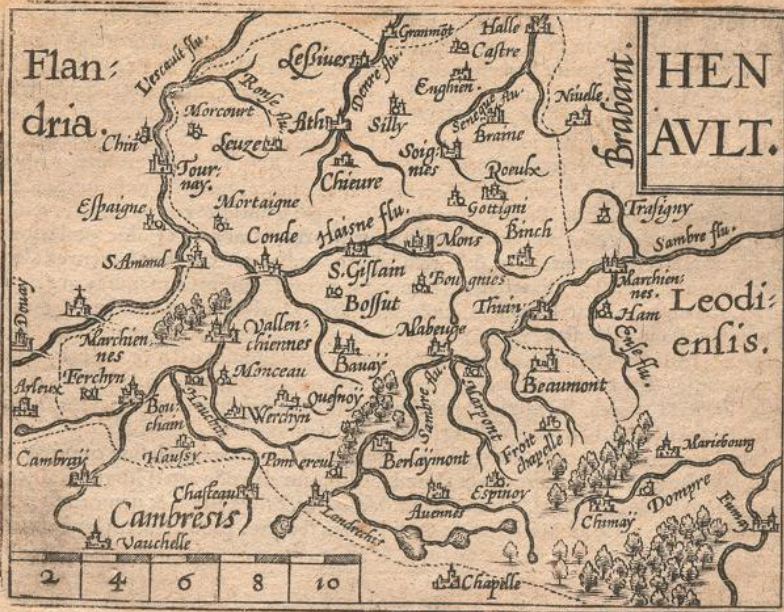
REGIO est vt plurimum montosa, & nemoribus passim obfessa; in cæteris satis culta indiesque siluæ multis in partibus excindi, solumque in fecundissimos agros conuertere vidimus. Gens potiore ex parte Germanica; regione tamen Gallicam spectante, eius quoque nationis moribus linguâque vtens.

Vrbs primaria Lutzenburgum, aut si manis Ducenburgum, vtroque enim modo, sed sine delectu aliquo, scriptum reperio, orthographia enim, vti & etymologia, incerta est. Sunt qui eam ab Elza flumine hanc urbem percurrente (Aliozontia fortè Antonini) quasi *Elzenburg*, & corruptè *Lezenburg* dici putant, alij eam ad Melusinæ præstigiatrix historiam anilem referunt, sed huiusmodi nec probare, nec refellere animus est. Hic Consilij supremi sedes & tribunal. Vrbs est satis munita, sed inæquali situ. partim enim in monte, partim in infima & præcipiti valle exstructa, disparili admodum forma se spectandam præbet. Sequitur Arlunum, iugo collis impositum, oppidum satis elegans. Lunam deam hic olim gentilicio more cultam, & inde nomen habere, quasi Ara Lunæ, putant. Deinde est Rodemachera. Thionis villa, in ripa Mosellæ; præsidium hoc totius regionis, & contra hostilem quemuis impetum oppidum tutissimum. Grauemacherum & Coningmacherum oppidula ad eundem fluium sunt. Die-richum ad amnem Suram est. Virtonium & Echernachum, item Vianda. Bastonacum quoque oppidum, emporium totius regionis fete, Arduenne siluæ imminet. Sunt & Malmedium, Nouum castrum. Danuillerium, Maruilla, Boccha & Durbis, vrbeculæ minimè negligendæ. Item S. Viti vrbs, Marza, Luosium, Chinium, & Ferta.

H A N N O N I A .

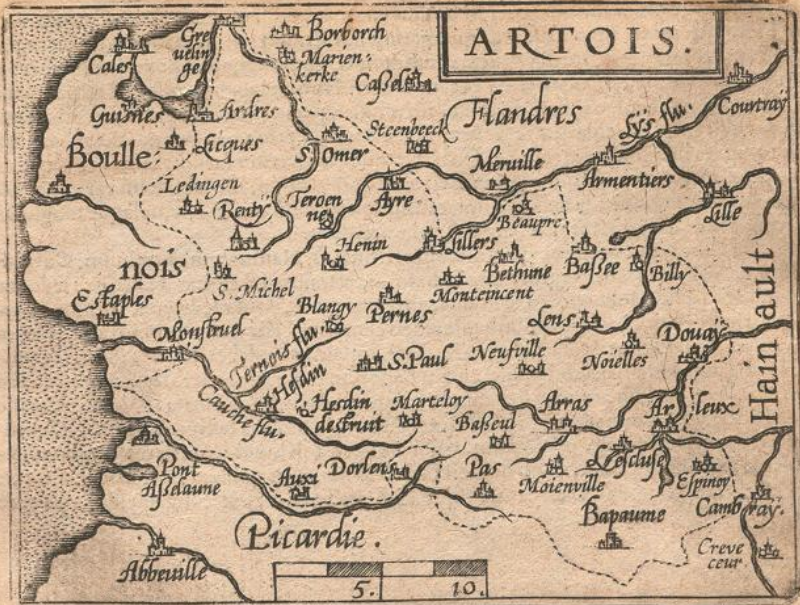
VRBBES in hac regione primarie sunt Montes & Vallencens; hæc ad Scal'dim flumē qua
 id nauigia ferre incipit, sita: amplitudine & vallatis mœnibus inelyta est. Plebs mercimo-
 nijs & negotioribus vt plurimū indulget; magnumq; sibi emolumentū ex eo panni genere
 quod vulgus fuffetas, & in hac vrbe magna quantitate textitur, atq; hinc in remotissimas or-
 bis regiones aueritur, parat. Illa fluuiolo Trulle insidet; mediumq; regionis ferē occupat. Vrbs
 admodū munita, atq; aduersus hostiū insultus tutissima. Plebs opulenta, plerūque rem faciēs
 ex telæ quodā genere, quod vernaculē *sayam* appellant: cuius ibi ingens copia conficitur. Sunt
 præterea Condatū, Halla, Angia, Malbodū, Auesnā, Bellus-mons, Chimaci, Quercetū, Bin-
 chiū, Mariæ Caroli V. Imp. sororis à curis diuerticulū; atq; exstructis ibidē adibus planè ma-
 gnificis, quondā in delicijs habitum; sed postea ab Henrico I. Gallorū rege incendio & ruina
 fœdatū. Est itē Bauacū, vulgariter *Bauais*, quod nonnulli Baganū vel Bagacū Prolemei esse ar-
 bittantur, nonnulli illud Belgiū Cæsari in suis Cōmentarijs dictū volunt. Hubertus Leodius
 tamē non existimat Cæsaris tēporibus tam potens fuisse; sed sub Druo Constantino Imp. po-
 tius floruisse: idque ex numismatibus quæ ibi magna quotidie copia huius imagine signata
 effoditur, colligit. Vistur in huius foro columna lapidea, sub qua ab incolis inchoare omnia
 eiusmodi viarū capita referuntur, que ab eo loco in omnes Galliæ partes, & sublimi atq; recto
 tramite exporriguntur. Has Brunehildi opera constratas fama loquitur. Eius quoq; nomen-
 claturā in hunc vsque diem seruant. *Chemins de Brunehault* Gallicū vulgus, Germanicum verò
de haffise vocat. Durant vsq; hoc die harū viarū plurimis in locis vestigia, sed interrupta. Hæ id
 presertim miraculi habent, (vt scribit Bouillus) quòd sublimiores sicut vicinis vtrimque agris,
 quòd inter insignia Galliæ oppida rectissimū iter conficiunt: quòd silicinis lapillis, qui etiam
 vicinis in agris defunt, sternuntur; adeò vt vel ab humo ebulliuissē silices, vel æthere sublimi
 eos pluissē quis iudicet, vel alia quàm humana manu & opera vndecunque toto orbe lectos, in
 eiusmodi viarum ruderationem, quis demiretur. Sunt quoque in huius regionis limite versus
 Mosam fluuium qua in Galliam iter patet, Carolo-mons, Mariæ-burgum, & Philippo-villa;
 in hoc tractu contra Gallorum irruptiones fortissima præsidia; à Carolo V. Imp. Mariæ eius-
 sorore, & Philippo eius filio, exstructa & denominata.

A R T E S I A .

TOTA hæc regio veteri Comitatus titulo insignita, satis latè patet: nam à Cameracèsi, Picardiæ, Hannoniæ & Flandriæ finibus, ad mare vsque Oceanum protenditur. Olim regno Franciæ subiecta, nunc beneficio pacis inter Carolum V. Imp. ac Franciscum I. Galliarum Regem an. 1529. initæ, sui iuris facta est. Duas habet insignes ciuitates, Atrebatum, & Fanum sancti Audomari. Oppida sunt, Aria, Hefdinum, Lentium, Bethunia, Bappalma, Fanum sancti Pauli, Lillerium, Perna; quæ loca omnia Regi Catholico parent. Ciuitas Bollonia, Caletum. Guisnea, & Ardea (quæ etiam eiusdem Comitatus sunt) Regi Franciæ seruiunt, nam Morinû iam deletum est. Habet & complures arces seu castra, præter innumera nobilium castella quibus pro domibus vtuntur. Episcopatus duos insignes ab antiquo comprehendi, Atrebatensem ac Morinensem; sed post deletam funditus Morinum anno 1552. hic posterior in tres sedes diuisus est. Audomarensem, & Ypresensem pro medietate, & Bollonensem ex altera parte. Balliuatus seu Castellanas maiores tamquam ipsius Comitatus membra aut partes primarias, nouem habet, Atrebatensem, Audomarensem, Morinensem, Ariensem, Hefdinensem, Lentensem, Bappalensem, Aueniensem, Bredenardensem, & Aubigniacensem. Habet insuper hæc prouincia cœnobia quamplurima, & in his Abbantias octo & viginti; insigniores autem sunt, sancti Vedasti Atrebatensis, sancti Bertini Audomarensis, sancti Saluatotis Aquæcinctensis, & Montis sancti Elgij. Plures similiter fluuios habet; celebriores sunt, Lysa, Scarpa, Aa, Cachia & Authia, præter alios riuos etiam nauigabiles.

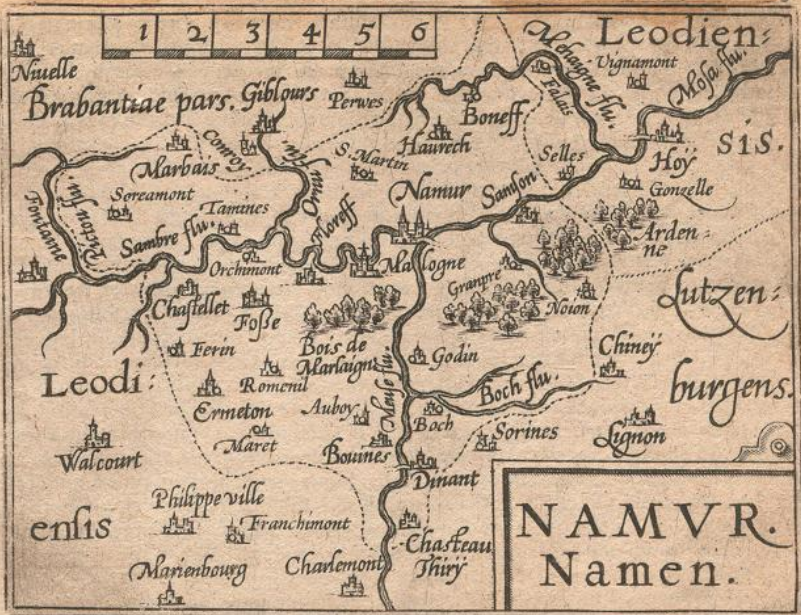
Numerus pagorum & villarum totius prouinciæ ingens est. Solum ipsum omnium frugum & maxime frumenti feracissimum & abundantissimum est. vnde veteri lingua Gallica *Atrech* (quod solum panis significat) dictum nonnulli scripsere. Siluis etiam & nemoribus non caret, sed præcipuè qua parte ad Meridiem & Occidentem spectat: pluuisse autem lanâ apud Atrebatios suo tempore, auctor est Hieronymus, & alij auctores.

FERAX rerum omnium est hæc regio, quibus vitam humanam tueri est necessarium. Ferri-fodine hæc multe sunt. Eruuntur quoque lapides atrii, aut potius carbones lapidei, quos nos Teutones *Leenholen*/incolæ (quemadmodum & Eburones, apud hos enim æquè reperiuntur.) *Hoille* nominant, *Liðárbær* vocant eruditi. Horum lapidum mira est natura: cum cetera namque omnia oleo inflammescant, isti affusa aqua inardescunt, oleo autem extinguuntur. His indignæ vicinæque regiones, (hinc enim in proximas regiones exportantur) luculentos ignes in ædibus exstruunt: ferrifabri quoque ferrum facilius quàm alia quavis materia, molliunt. Sunt hæc quoque lapicidina ex quibus nigra, subrufa, item variegati coloris marmora exciduntur, quibus circumiacentium regionum ædificia, templaque magnificè exornantur, vnde hinc tractui non parvæ diuitiæ accedunt.

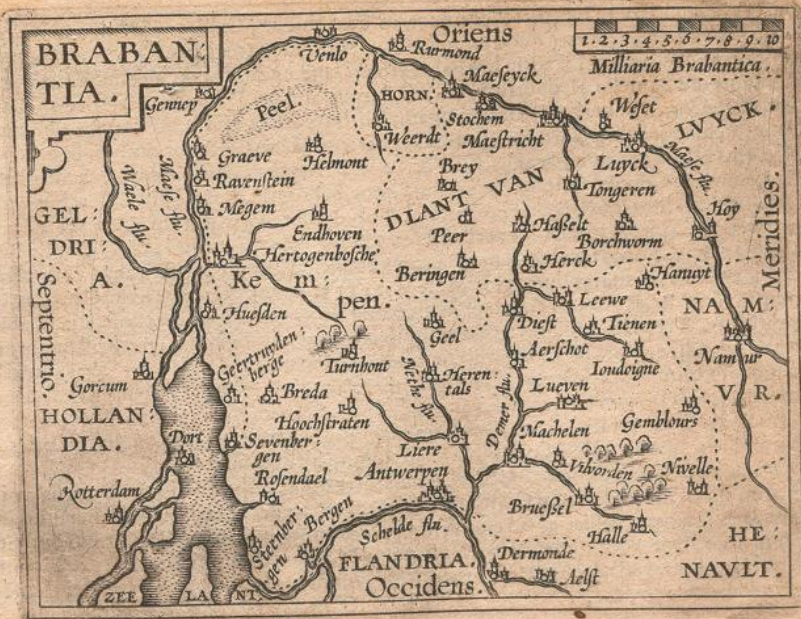
Habet hic Comitatus quatuor vrbes mœnibus firmatas, Namurcum, Bouinum, Carolomontium, & Vallencuriam. Namurcum, vt diximus, primaria est ciuitas, Episcopali sede nuper ornata: sita admodum oportune in duorum fluminum, Mosæ scilicet & Sambra, confluentia, vtriusque fluminis ripas pontibus lapideis connectit. Hæc Consilium totius regionis. Bouinum in ripa quoque Mosæ fluminis læua est, oppidum pulcherrimis ædibus, frequentiaque incolarum olim spectabile, nunc autem bellorum rabie toties deformatum, non ad eò elegans. Carolomontium arx est, si quæuis alia inexpugnabilis, ad ripam item Mosæ à Carolo V. Imp. ædificata & nominata: ad pagum Giuet dictum, in montis fastigio visitur, Vallencuria neque est contempnendum oppidulum. Sunt insuper sub huius Comitatus nomine præter Abbatis quamplurimas, pagi octoginta duo; inter quos quidam, vt Floreu, Valcia, Sanson, &c. amplitudine & elegantia vsque ad eò præminent, vt cum oppidulis certare possent.

B R A B A N T I A .

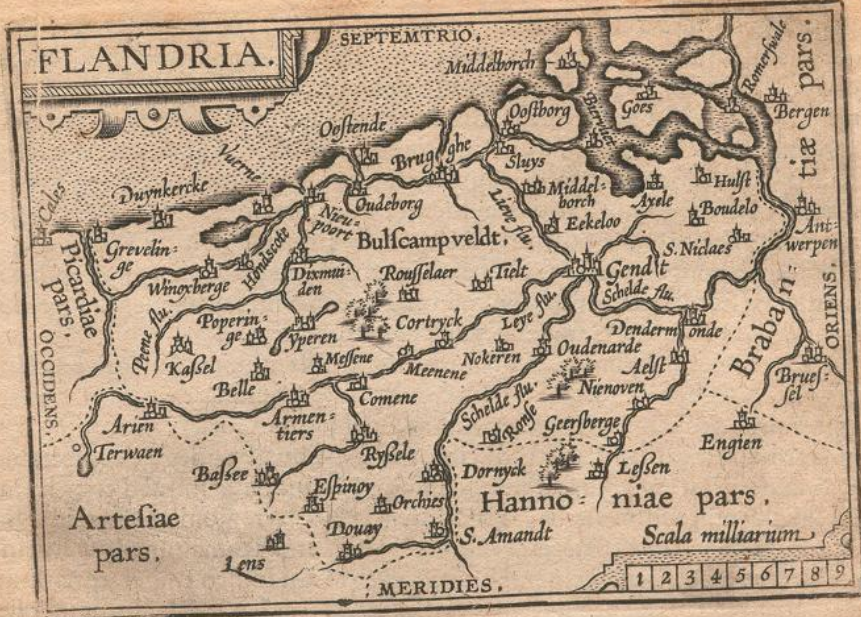
CONTINET hæc Brabantia vigintifex ciuitates, vallis fossisque & muris circumdatas. Suntque hæc: Antuerpia, ad Scaldim sita, emporium non solum Germaniæ, sed totius Europæ celeberrimū: Aedes prætorias magna impensa recenter exstructas in ea videre licet, cuius in tota Europa vix similes reperias. Bruxellæ, vrbs fontium perennium scaturigine nobilissimæ Principis sedes est, eoque aulicorum frequentia, nobiliumque virorum magnificentia, spectabilem se reddit. Louanium, amplissima vrbs, hortos, vineta, pasua intra mœnia claudit; Musarum domiciliū proprie diceret, obque id Academiam omnium scientiarum refertissimam ibi constituit Brabantia Dux Iohannes III. Sequitur Mechlinia, Concilio regio, quod Parlamentum vocant, insignis. Buscumducis vrbs minimè negligenda, ludo litterario excellens, & pugnaci populo quondam celeberrima. Tienæ, ad amnem Gera, vnde casei, qui inde nomen habet, magni proventus. Leuva, optima cereuisia nobilis. Niuella: est in hac vrbe Canonicatus feminei sexus, in quem duxat nobili sanguine oriundis Heroinis aditus patet. Arscotum ad amnem Demetam situm, olim Marchionatus titulo, postea à Carolo V. Imp. Ducatus elogio donatum. Berga ad Somam, à fluuiolo sic dicto, quod eam irrigat, cognominata, oppidum aliquando nondum felix, nunc verò ob Antuerpiæ viciniam, minus ab externis mercatoribus frequentatur. Megem ad Mosam sita. Breda oppidum luculentum, ædificijs perpolitis ornatum. Steenoberga in maris littore; hoc olim emporium admodum florens fuisse fama refert, hodie verò ad nihilum ferè redactum, luget. Lira, elegans oppidum & amœnum, adeo vt multorum huius tractus nobilium in otio degentium, à curis & turba recessus sit. Vileuordum: hic arx munita, & Principis carcer est. Gemblouts, siue Gemblacum: Abbas huius oppidi profani æquè atque ecclesiastici iuris hoc loco supremus est. Iudoïna, olim ob aeris salubritatem Principum huius regionis incunabulum. Hanutum, quondam Comitatus, vt fertur, loco fertillissimo situm. Landen, vetustissimum Brabantia oppidum nonnullis putatur. Halen, bellicis furoribus penè excisum iacet. Diesta, ad profluentis Demeræ fluminis utraq; ripam exstructa, vrbs speciosa, & lanificio, incolarum maximo è molumento, dedita. Sichenum, ad eundem fluium oppidum non ignobile. Herentals, lanificio quoque vitam parat. Endouia, in meditullio ferè Campaniæ ad Dommelam amnem, Helmont, cui castrum adiacet.

F L A N D R I A .

HANC Flandriam in tres partes diuidunt, in Teutonicam, Gallicam & Imperatoriam, quam & Proprietariam (quod nunquam Superiorem præter Flandriæ principē agnouit) nominant. Teutonica Flandria has habet vrbes; Gandauum, Brugas, Ypram, Curtracum, Aldenardam cum Pamela, Neoportum, Furnas, Bergas, Slufam, Damnum, Bierfletum, Dixmudam, Casselum, Dunkerkam, Greuelingam, Burburgum & Hulstium. Gallica; Insulas, Duacum, Orchianum, Imperatoria; Alostum, Teneramundam, Gerardimontium & Niniuā. Flumina eius celebriora sunt; Scaldis, Liza & Tenera. Regio maximè compascua in primis Occidentem versus. Boues, equosque præstantissimos, belloque aptos gignit. Caseo, butyroq; abundat. Tritici admodum fecunda & nobilis. Populus ferè mercaturam exercet: atque ex lino (cuius hic maxima fertilitas & excellentia est) lanaque (quæ ex Hispania & Anglia huc aduehitur) pannos lineos laneosque magna copia conficit, latissimeque distrahit. Habet hæc Flandria **xxviii**. ciuitates muro cinctas: **mc lxxx**. pagos, præter Arces, Castella, & nobilium Aedes. Inter quas est Gandauum maxima ciuitas, tria miliaria nostratia in ambitu continens. Tribus fluminibus irrigatur, quibus in viginti insulas habitatas distinguitur. Brugæ, multitudine atque elegantia ædium, omnes Germaniæ Inferioris ferè vrbes antecellit; emporium olim tam celebre, vt Flandriæ nomen (inquit Iacobus Marchantius) per eam occasionem vicinas regiones velut obfuscauerit. Ypra, flumen Hypram habet, fulfontibus aptissimum: creuitque lanificio in vastam olim magnitudinem, donec ab Anglis & Gandauensibus obfessa, disiectis amplissimis suburbiis, magnoperè diminuta fuit.

Quemadmodū triuial: parcemia Mediolanensis inter omnes Christianitatis Ducatus emineret dicitur, ita & hunc Flandriæ Comitatum ceteros antecessere prædicant. Habet quoque quasdam prerogatiuas, veluti quod eius Princeps se Comitem Flandriæ Dei gratia scribat, quod cum solo Rege commune habet. Nulli enim Principum Christianorum, extra vnum Flandrum hæc datum esse, scribit Meyerus; cum aliis omnibus solitum sit addere, Dei clemētia, Deo adminiculante, &c.

FLANDRIA.

SEPTENTRIO.

Picardie
OCCIDENS.

Artesia
pars.

Brabantia
ORIENS.

Scala milliarium

1 2 3 4 5 6 7 8 9

MERIDIES.

REGIO hæc est campestris, montibus omnino carens; sed passim filuis ac nemoribus ornata. Omnium rerum est fertilis, præcipue frumenti fœcunda; & supra modum pascendis pecoribus ob pratorum ubiq; viridantium luxuriam apta, adeo ut ex vltima Dania emacerata armenta hic saginanda mittantur. Tribus celeberrimis fluuijs, Rheno nempe, Mosa, & Vahali irrigatur. No- uiomagum in ea Metropolis est, cuius territorium Regni titulo decoratur. Continet in se Comitatum Zurphanensem; nec non eum tractum quem Velania, vulgo *de Veluwe*, vocant. Est autem Velania, Insula, quæ inter Rheni ostium, quod Arnhemium præterfluit, & Isalam interiecta, ad mare etiam protenditur, mediocris fertilitatis, nemorum, colliumque copia non infrequens. Plurimi, huius insulae incolas, Caninesates esse contendunt.

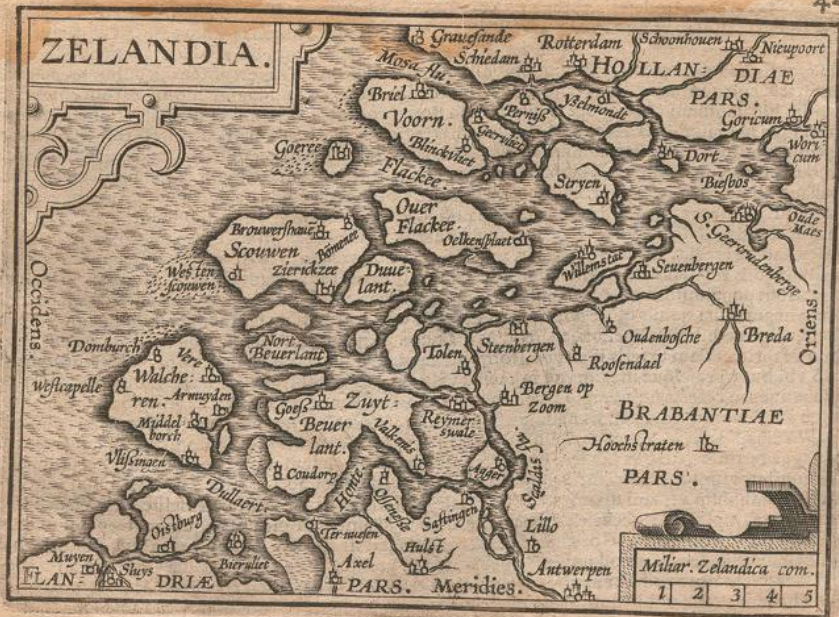
Habet Geldria viginti duas Vrbes muris & fossis munitas, & supra trecetos pagos. Sub Othone III. eius Comite, maxima sumpsit incrementa; Rurem- dam enim, Arnhemium, Hardereuicam, Boemeliam, Coch & wagening oppida, tunc temporis villas, muris cinxit; & ciuilibus Priuilegijs consecrauit. Comitatus Titulo vsque ad Reinhaldum II. insignita fuit: sed cum huius Reinhaldi non solum virtus, sed & potentia vicinis regionibus formidabilis esset, ac fama iustitiæ, pietatis & fidelitatis ipsius erga Romanum Imperium increbresceret; Francoforti in publicis Comitibus à Ludouico Imperatore, Dux consecratus est, presentibus Rege Gallia, Rege Anglia, & Electorum Collegio, Anno Christi, millesimo trecentesimo tricesimo nono.

Z E L A N D I A.

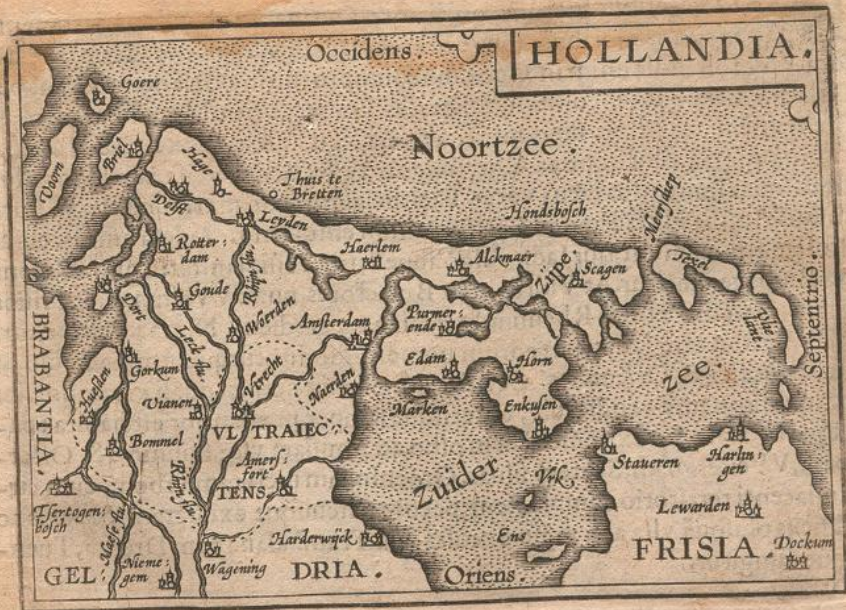
ZELANDIÆ nomen recens est, ac veteribus incognitum à terra ac mari conflatum, quali dicas, Terram ac solum maritimum: mari enim vndiquē cingitur, multisque insulis distincta est, nempe quindecim, tametsi paucis ab hinc annis magnam cladem huic regioni Oceanus intulit, cuius sæuitia atque immanitate, magna Zelandiæ pars, diuulsis ac dissipatis funditus aggeribus, salo oppressa est, atque mari æquata: subsistunt tamen insignes aliquot insulæ, quarum tres præcipuæ cum Oceani æstu continenter luctantur, atque immensis sumptibus, aduersum barbarum hoc atque indomitum elementum agrè se tuentur. Inter has primū ex alto in portum delatis se offert VValachria, vel ab eius cultore sic denominata, vel (vt conijcio) à Gallis, qui hanc oram frequentabant, qui Belgica voce etiam nunc VValen vocantur; aut ab ea parte Britanniæ, in qua versus Occidentem consistunt Valli; apud Anglos præcipuæ nobilitatis viri, à Gallis etiam oriundi, quod idioma eorū adhuc indicat, &c. Hinc Aquilonem versus, aut ab Ortus solstitiali opposita est Scaldia, à præterlabente Scalde flumine sic nominata, &c. Suytbeulandia, quæ à solo Austro opposito sic denominata est, spaciosissimo amœnissimoque versus Flandriæ ac Brabantia oras tractu exprorecta, tametsi paucis ab hinc annis maximam iacturam passa, dimidio iam sit angustior.

HOLLANDIA.

REGIO est hæc Hollandia ubique ferè mari, Mosæ, Rhenique ostijs, instar penisulæ septa, non admodum spatiosa, vt quæ sexaginta miliaribus nostratibus in orbem tantum pateat. Continet tamè vndetriginta vrbes muris cinctas, quæ sunt: Dordracum, ante centum, quinquaginta plus minus annos insula maris inundatione facta: hæc quatuor fluminibus alluitur. Vrbs est potens, ciuibus locupletis, habitata, & pulcherrimis ædibus tam publicis quàm priuatis exulta. Magnus hic mercatorum confluent, est enim hic stabulum (vt sic vocem quod vulgo *Stapel* vocant) Rhenensis vini, frumenti, materiarum, aliarumque mercium quæ Rheno, Mosæque in has regiones nauigio venalia importantur. Harlemum: amplissima hæc est totius Hollandiæ vrbs, sita loco peramono. Mœnia egressis statim occurrit nemuscolum, quo cines se festis diebus à labore & curis refocillant, idoneum, Dessium, à fossa quæ *Delft* vulgò appellant, nomen habet. Lanificiùm hic ciues exercent. Optima hic etiam cereuisia coquitur, quæ plurima in Zelandiam asportatur Leyda, ad Rhenum non longè ab eius olim ostio, quod nunc arena obstructum cernitur. Oppidum huius regionis vetustissimum putatur, à Legione enim Romana hic olim hibernante nomen habere credunt. Gouda, ad Isalam aninem, quo Gouda fluiuis (à quo vrbs nomen habet) euoluitur, sita. Incolis frequens est, Amsterdamum, ad sinum Tia vocatum magnificè exstructum, emporium est his partibus populosissimum. Per singulas ferè plateas Venetiarum instar, nauigio si maui quàm pedestri itinere, negotia sua quibus obire potest. Secundum ea vrbs post Antuerpiam, in mercatura nempe, locum habere, vulgò perhibetur. Enchusa, ad littus maris, quod vernacule *Sunderzee* appellat, sita. Nauium maximarum fabrica, etiam exteris innotuit. Horna, ad eundem sinum posita. Nundinæ hic celebrantur mense Maio, vbi butyri cascique maxima ad miraculū vsque copia distrahitur. Alecmaria: hic locus casei butyrique prouentu ceteras huius regionis ciuitates antecellit. Purmerendū, arce Comitum Egmondanorū clarum est, Edamum, fabricandis nauibus, & optimis caseis, etiam nomen meruit. Monichedamū præterea, VVespa, Nardū, & VVoerda. Dein Ad iquæ veteres. *Oudewater* dicunt. Cannabis in huius territorio magna fertilitas, adeo vt hic ferè omnia retia, funes atque rudentes quibus Hollandi, Zelandique in piscationibus vtuntur, conficiant. Schoonhovum, quasi ad bellos hortos dicas. Hic salmonum (quorum hic etiam stabulum, vt vini diximus Dordraci esse) assidua piscatio. Postea est Iselstenum, Viana: Item Lerodamum, Aspera, & Hueckelen, vrbecula in orbem ad anhem Linga sita, quingentis passibus duntaxat ab inuicem distantes. Gorichum, & VVorichum, ad ripam Vahalis fluiuis regione exstructa sunt. Sunt deinde Huelden, Roterodamum, Schiedamum, & vterque Mons, alter à Diua Gertrude, alter à septenaatio numero notus est, *Seuenergen*, & *Grettruyden-berge* enim appellant. Alia præterea quedam oppida habet, vt *Medemblichum*, *Beueroovicum*, *Muida*, *Neoportus*, *Vlaerdinga*, & *Graucfanda*. Supra quadringentos insuper pagos, inter quos supereminet *Haga*, quam Comitibus cognominant.

FRISIA.

Frisii veteribus fuerunt, qui littora Germaniæ Aquilonaria tenent; vna gens, vnus moribus, longo licet interuallo distans per Germaniæ littora. Ab Hollandia enim in Occiduum sumpto initio, Orientem versus per Gelriam, Isalam Rheni ostium, Dioceses Traiectensem, Monasteriensem, & Bremensem, ad Albim fluuium vsque pertingit: Deinde ex latere Holsatiæ in Iutiam, quæ & Cimbrica Chersonesus, se flectit, intercisâ aliquando paludibus (quas immensos lacus vocat Tacitus) aliquando maris sinibus. In horum sinibus Amisia iuxta Emdem, in Oceanum effunditur. Iadera amnis, cuius Ptolemæus meminit, qui Iada vulgò appellatur, Frisis lambit; à quo adiacens ora Budiagen dicitur. At Vidrus inter Bufactores, nunc VVestphali, & Frisios fluens, & in mare inter Rhenum & Amisiam egrediens, Nigra vnda dicitur.

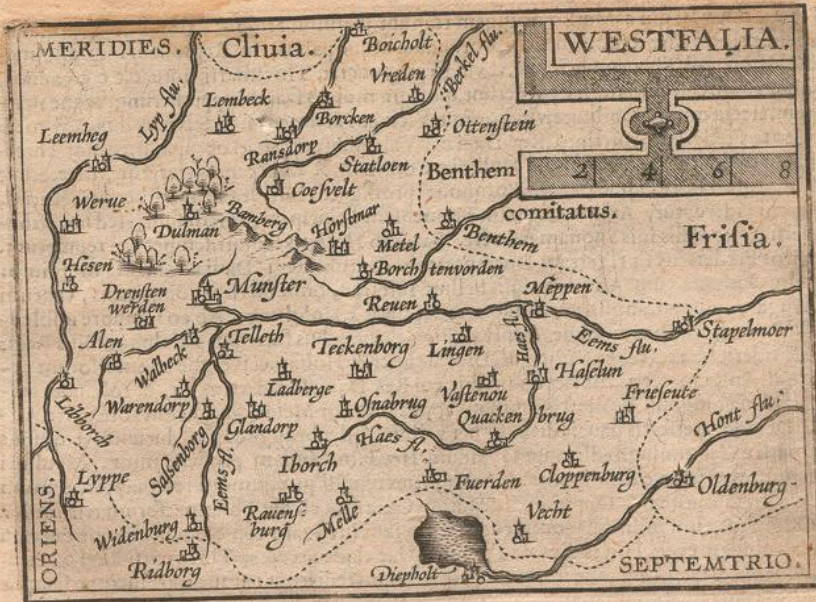
Hodie non tam latè patet eorum nomen; diuidunturque Amisia fluuiio, in Occidentales & Orientales. Occidentalis, Frisiæ nomen quasi proprium sibi antiquissimo iure vendicauit, cæterisque semper præstantior est habita: patetque ab Isalæ seu extremo Rheni ostio ad Amisiam vsq; fluuium: & Ostergoam, VVestergoam, Septem siluas, Groeningam inclytam urbem, cum circumiacenti territorio completens, pecore pascuisque exuberans, & pagis ac ædificijs plusquã vlla alia regio excultra; cui Transisalana cum Drenta, Tuentæque iungitur.

VV E S T P H A L I A .

RE G I O est satis frugifera, sed earum rerum, quæ magis alendis gregibus quam hominibus conducunt. Arborum fructus generat varios, vt sunt poma & nuces, item glâdes, quibus saginantur porci, his enim in primis abundat, & horû pernas fumo exsiccatas longè latèque apud exteros distrahunt: nomen enim inter cupedias mensarûque delicias merentur perna westphalicæ, vt vocât. Has etiâ crudas edere, incolis non insuaue est. Fertilior est circa Susatum & Hammonem, & fertilissima in ditione Paderbornensi ac Lippienfi. Compascua est Monasteriësis diocesis; item is tractus qui alicubi Visurgim fluuium respicit. Nemorosa est per totam Surlandiam, & Bergensem Comitatum; metallis non caret in ditione Colonensi, & Comitatu Marchico. Gentem habet venustam, elegantis & proceræ staturæ, fortem, robustamque corpore, & audacem mente. Militiam habet copiosam, promptamque ad arma, & mox paratam.

Verè westphaliæ ciuitates primariæ sunt Monasterium, Dusseldorpium, wesalia, Oldenburg, Osnaburgum, Minda, Heruordia; & minoris nominis, VVidenbrugge, & Coesveldt.

T H I E T M A R S I A.

MARSORVM, qui à Marsio originem trahunt, meminit Strabo; eosque ante multa se-
 cula ex locis Rheno finitimis, in profundam atque palustrem Regionem migrasse me-
 morat Horum post Theutomarsi, siue, ut vulgo pronunciat, Thietmarsi, ante cccc. annos,
 antiqvis. Stadrensiū familiæ paruerunt, quorum multos fraude oppresserunt; seque in li-
 bertatem, eiecta omni Nobilitate, vindicarunt. Vicit eos Henricus Leo Saxonie dux. Sed eo ab
 Imperatore Frederico proscripto, Rex Daniæ VValdemarus terram occupauit, cumq; Thiet-
 marsorum opera contra Adolphum Holfatiæ Comitem, & Lubecenses vteretur, defecerunt
 ad hostes; à quibus Rex apud pagum Bornhouet profligatus fuit. Ita denuò libertati restituti,
 ne Anarchi viderentur, Archiepiscopum Bremensem Principem professi sunt; sed nec tribu-
 ta soluerunt, nec iussis suis vnquam paruere. Sæpè ab Holfatis tentati, semper eos repulerunt.
 Imperator Fredericus III. tetram Ducatus titulo contulit Regi Daniæ Christiano primo:
 cuius filius Iohannes, cum An. M. D. ipsis bellum inferret, omnibus suis copijs cæsis, vix cum
 paucis fuga elapsus est, amissa maxima parte Holfatiæ Nobilitatis. Ab eo tempore insolentio-
 res victoria facti, plurimum negotij Holfaticis Principibus fecerunt. Adolphus filius Regis
 Daniæ Friderici, hæres regni Noruegiæ, Dux Slesuici & Holfatiæ, indignè ferens illorum pe-
 tulantiam, An. M. D. LX. milites contribit, cui Rex Daniæ Fridericus III. & Iohannes fra-
 ter, socia arma iungunt. Collectis omnibus copijs, capitur Meldorpium, cum tota parte Au-
 strali. Deinde interiectis paucis diebus, per vallum Tilenbrugge copiæ ducuntur: quibus
 Thietmarsi ex Hemmingstadio ante Oppidum Heydam obuiam proficiscuntur, expulsi
 pugna milites ex itinere defatigatos: sed aliquoties repulsi, præhæsumque renouantes, demum
 cæduntur, fuganturque, & Oppidum incenditur. Cæsa sunt eo die Thietmarsorum tria millia.
 Dux Odolphus, cum militibus continendis, qui se iam in fugam coniecerant; strenuè operam
 nauaret, vulnus accepit. Fuit is dies XIII. Iunii, Hac clade accepta, Thietmarsii Regi & Prin-
 cipibus supplices facti, veniaque imperata in gratiam redierunt: atque ita Thietmarsia, quæ
 per multa secula libertatem suam armis tutata est, Holfatiæ Principibus parca.

D A N I A.

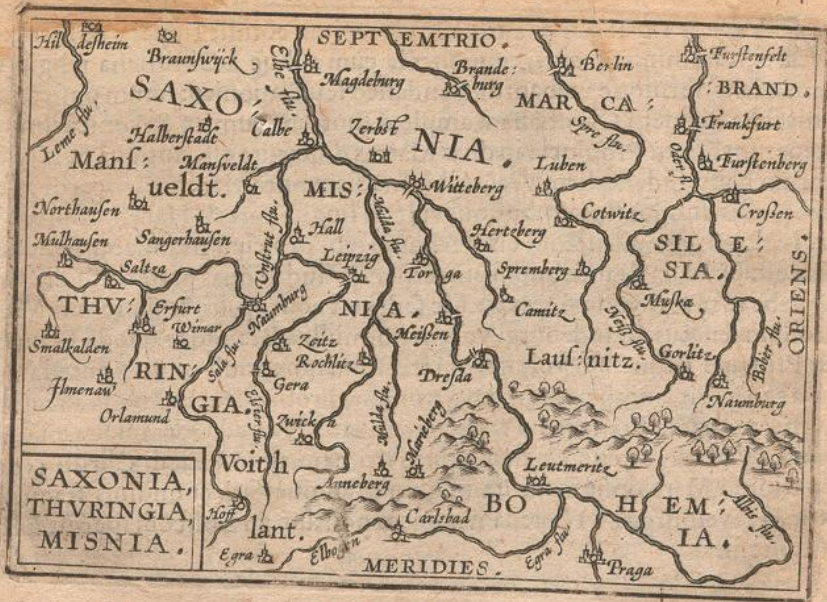
DANIA medijs plagis fluctibus intercisa, paucas solidi continuique tractus partes habet, quas tanta vndarum interruptio pro varia freti reflexoris obliquitate discriminat. Ex his Iutia granditatis inchoamentique ratione Danici regni principium tenet, quæ sicut positione prior, ita situ porrectior, Theutoniæ finibus admouetur. A cuius complexu fluminis Eydori interriuatione discreta, cum aliquanto latitudinis excremento, Septentrionem versus in Norici freti littus excurrit. In hac sinus, qui Lymicus appellatur, ita piscibus frequens existit, vt non minus alimentorum indigenis, quàm ager omnis exoluere videatur. Huic etiam Fresta minor adiacet, quæ à Iutiæ prominentia subsidentium camporum ac gremij deuexioris inclinata recessu, maximos frugum proventus beneficio Oceani inundantis assequitur. Cuius reflexionis vis, plus vtilitatis an periculi incolis afferat, ambiguum existat. Siquidem tempestatis magnitudine perruptis æstuatijis, quibus apud eos maritimi fluctus intercipi solent, tanta aruis vndarum moles incedere consuevit, vt interdum non solum agrorum culta, verùm etiam homines cum penatibus obruat. Post Iutiam, insula ad Orientem versus Fionia reperitur, quam à continenti angustis admodum æquorijis interiectis abruptis. Hæc sicut ab Occasu Iutiam, ita ab Ortus Sialandiam prospectat, conspicua necessariorum rerum vbertate laudanda: quæ amœnitate cunctas nostræ Regionis Prouincias antecedens, medium Daniæ locum obtinere putatur, ab extrinsecus remotionis limite pari spatiorum intercapedine dispartata. Ab huius Ortus latere, Occasuum Scaniæ media pelagi disciscit interruptio, optimam prædæ magnitudinem quotannis piscantium retibus adigere soliti. Tanta siquidem sinus omnis piscium frequentia repleti consuevit, vt interdum impacta nauigia vix remigij conamen eripiant: nec iam præda artis instrumento, sed simplici manus officio capiatur.

S A X O N I A .

ET s i hæc tabula Saxonix titulum præ se ferat, totam tamen Saxoniam non continet; nam vera & antiqua Saxonia olim comprehensa fuit inter Albim & Rhenum, fluuios, secundum eius longitudinẽ; latitudo verò, à mari Germanico, & Eydora amne, vsq; ad Hassiam & Turingiæ confinia pertinebat. Huius umbilicus & centrum ferè erat Brunswicum. At hodie non ita naturalibus limitibus, uti sunt flumina aut montes; sed secundum Principum dominia aut imperia terminatur. Itaq; hodie Saxonia duplex est, diuiditurq; in Superiorem, & Inferiorem. Superior est, quæ hac tabula exhibetur: hæc titulo Ducatus ornatur: eiusq; Dux vnus est ex illis Principibus qui Imperatorum electionibus præsunt. Huius præcipua oppida sunt; VVirteberga & Torga. De Saxonia, eiusq; antiquitatibus, exstat integrum volumen Alberti Crantzij. Hamelmannus quoque libellum edidit, de Saxonum & VVestphalorum historijs. Item VVitichindus & Munsterus etiam legendi sunt ab his qui eorum situm & res gestas scire desiderant.

Voithlandia regiuncula his Marchionibus obedit, Hæc Æneas Siluius Aduocatorum terram vocat, & Prætorianam, ex eius etymologia vocabulum fingens, cum *Voyt* Germanicè Aduocatum seu Prætorè significet. Nomen ab eo sortita, quòd quatuor olim Romani Imperij Prætoribus suberat.

New edition

1750

BRANDEBURGENSIS MARCHIONATUS.

MARCHIONATUS titulum huic regioni contulit Imperator Hericus eius nominis primus, cuius incolæ cum adhuc à Christiana religione alieni essent, sermone utebantur Vandalico seu Slatonico: verum posteaquã armis subacti fidem Christianam amplexi sunt, vna cum ea Saxonica lingua receperunt. Tota Prouincia in duas Marcas dispersa est, Antiquã & Nouã; quarum hanc Odera; illam verò Albi mediam præterlabitur. Irrigatur prætereà & alijs duobus fluminibus, qui vulgari lingua Spre & Hauella nuncupantur. In ripa Spre constructum est Berlinum, vbi Principum Brandeburgensium curia est. Hauella Brandenburgum præterfluens illud in duas partes diuidit. Ab hac vrbe tota regio nomen accepit. hic sedes est episcopalis, & supremus Marchionum senatus. Brandeburgi vocem nonnulli à Brandone quodam Franconiae Principe deductam volunt, qui tractum hunc armis olim in potestatem suam redegerit, quorum opinionem vtrumque probabilem reddit Francfurti urbis nomen, à Francorum traiectu deriuatum. Hæc ad Oderam sita est, academiamque habet tota Germania celeberrimam, anno à natali Christi 1506. à Ioachimo Marchione institutam. quin & anniuersarijs nundinis frequentatur. Havelburgum ad Hauellam amnem positum ad Episcopi spectat iurisdictionem.

P O M E R A N I A .

POMERANIA ad mare Balticum sita, à primis cultoribus, patria lingua, hoc est, VVandalica, Pamorzi, appellata est. Ab indigenis inhabitata, & proprijs Dominis gubernata, alienis autem numquam subiecta fuit. Hæc est vbique fertilis, aquis irrigua, stagnis abundas, nauibus peruia, diues agris, pascuis, pomis, lignis, riuis, montibus, venatione, pecore, piscibus, frumento, butyro, melle, cera, & alijs his similibus rebus. Est quoque optimè culta ciuitatibus, oppidis, arcibus, & vicis; nec vllus est locus in ea vacuus, aut incultus, nisi quem aut lacus aut montes occupant. Huius ripa vallo solidissimo à natura adedò est munita, vt nullam maris inundationem timeat. In hoc littore insigniores eius vrbes sitæ sunt, præter paucas in mediterraneis sitas; vt sunt, Stetinum, Nevgardia, Stargardia, &c. Stetinum olim vicus à piscatoribus dumtaxat inhabitatus, post susceptum verò Christianismum, & destructâ Vinetam, translato illuc Emporjò, adedò efflorescere cepit, vt hodie Metropolis totius regionis sit, Habet situm amœnissimum, in ripa Oderæ fluminis, à qua sensim in aduersum cliuum assurgit, Vallis ac mœnibus munitis, fulcitur, Grips VValdum oppidum in Ducatu VVolgastensi, quem alij Bardensem dixerunt; hoc ciuilibus malis diu laborans nonnihil extenuatum est; Anno verò 1456. instituto ibidem Gymnasio, paululum respirare cepit. Iulinum oppidum olim nulli clarissimarum vrbiũ, siue opes, siue domus magnificè exstructas respicias, secundum. Nobile erat VVandalorum Emporium. Tanta mercatorum frequẽtia, quæ ex Russia, Dania, Saxonia, Sorabis, totaque VVandalia huc confluebat, quondam frequens, vt tota Europa vix simile, excepta Constantinopoli, reperiri posse videretur. At varijs bellorum cladibus à Danorum regibus affecta, tandem ad nihilũ fere redacta est. Ea rerum vicissitudo. Hodie VVolinum vocant. Stralund, in littore maris. Olim proprium habuit Principem, Ducem nempe Bardensem. Vrbs est incolis & mercatoribus frequens. Vineta, fuit hæc quoque olim vrbs, ortè hodie Archon, aut Iulinum est.

S I L E S I A .

DE Silesiorum appellatione non esse tantoperè inquirendum, nec ab Elisijs vsque eam deducendam, facile existimare possunt ij qui regionem istam quam nunc tenent, Quados incoluisse ex veterù scriptis perspectum habent. Idem autem Saxonibus & antiquis Germanis Quad, quod Po'onica, seu Sclauonica lingua Silesium dicimus, significat. Fuit enim geus quæ ex varijs locis in ista confluit, belli magis quam pacis studiosa, plura destruens quam ex ædificans, & Dominorum impatiens. Primus verò rex, quem Dominum habuit, Boleslaus Polonus fuit. Is natus est Anno à Christo nato 967. matre Bohema. Ducis V Venecellai ex fratre Nepte, Huic filius Mieslaus fuit, qui Rixam Comitris Erenfridi Palatini filiam, Imperatoris Orthonis III, ex sorore Melchitide neptem, Anno millesimo & primo in vxorem duxit; ac primus coronam Regiam ab Orhone III. accepit. Eo verò demortuo, cum Poloni per seditionem Imperatoris neptem atque filium Casimirum è Regno eiecissent, Conradus Imperator Bohemo Silesiam cum conditione tribui numerandi adiudicauit. Is fuit Vuratislaus qui haud dubiè Vuratislavia, vrbi, quæ vulgò *Breslaw* appellatur, nonien dedit. Ceterùm Vuratislavia, quæ Metropolis Silesiæ est, cum anno millesimo trecentesimo quadragesimo primo tota conflagrasset, & in cinerem versa fuisset, ex lapide in eam formam ædificari coepta est, vt hoc tempore per paucis vrribus Germaniæ, ordine, elegantia ædificiorum, amplitudine platearum, cedat. De alijs verò ornamentis veteribus Reipub. nihil attinet dicere, cum vniuersæ Germaniæ perspectum sit, vix in vlla regione tot scholas optimarum disciplinarum doctoribus instructas reperiri, & cultura ingeniorum excellere. Nobilitas quidem etfi agrorum cultura & Oeconomia dedita est, ad bellicas tamen artes ita instructa, vt illorum fortitudine reliquias Pannoniæ defensas æqui rerum æstimatores nunquam sint inficiaturi. Frumenti regio ferax est, ac rarus in ea locus qui non excolatur. Piscinis abundat. Odera fluius insignis ad Ortum & Septentrionem eam alluit, cum Sudetes ad Meridiem à Bohemia discernant.

A V S T R I A .

GLEBA huius tractus vber & fertilis omni genere frugum, & quæ mi-
nimo impendio colitur. Vili etiam & strigoso equo agricola in eo tractu
qui Campus Transdanubianus siue Marchianus dicitur, vbi olim Chetuari
& Parmecampi fuerunt, terram arat. Marga, citra quam agri in Bavaria infe-
cundi & macri sunt, quid sit, Austriacis incognitum est. Crocum ita genero-
sum gignit, cum quo nullum aliud de bonitate certare potest. Vinum naturæ
amicum.

Vrbes & antiquæ, & nobiles multæ, maximè tamen insignes, Styra, Vaden-
hoffum, Melicum, Castellum, antiquitus Claudionum, Cremisium, Cerro ca-
stellum, hodie Zeisselmaur, Santohipolitus, Neuburgum duplex, alterum à
cœnobio, à frumento alterum dictum. Petronella nunc vicus, magnæ olim
Vrbis, id quod rudera & ruinæ indicant, vestigium; Noua Ciuitas, Pruk ad ri-
pam Leythæ fluminis situm, Hamburga: Omnium tamen maximè insignis
Vienna, olim Flauiana, siue Iuliobona dicta, studio litterarum admodum no-
bilitata, & quo nullum aliud præstantium Mathematicorum ferax fuit. Eam
vineæ coronant, Ædes ciuium magnificæ, vt vel Principes hospites accipere
possent, & quæ fenestris patentibus ventos accipiunt, & transmittunt, nec vn-
quam aëre pigro & manente, eo quod singulæ singulas areas habent, ingraue-
cunt. Frequens alienarum nationum ad hanc conuentus. Rerum, quæ tuendæ
homines vitæ necessariæ sunt, magna copia.

*Transdanubianus
Campus*

*Si Deus est amicus vobis Me Carmin
na dicant, dicunt*

B O H E M I A .

VNIVERSAM Bohemiam Hercynia silua perpetuo ambitu cingit, clauditque circum undique ad Amphitheatri faciē. Vnde æqua ei ferè longitudo atque latitudo, atq; vtraque paulo amplius ducentis millibus passuum extenditur. Inter oppida Bohemiam insigniora numerantur, Marcomanniam versus, quæ hodiè Moravia appellatur, Murha, Chrudima, Hradecium regina, Parububicium, Lytomissium. Inde à limite Noricorum, quos Bauaros cognominant, Glatouia, Domazlicium, Misa, Tachouia eminent. Ab eo verò latere, quod ad Austriam spectat, locum primum obtinet Buduicium, Crumlouia, Trebonia, Hradecium Henrici: sicut à Misnia, Pons, Cadana, Chomutouia, Austria. Nam Quadis, nunc Slesitis, Hieromitium, Glacium, Curia, & quædam alia oppida proximant. Intra hunc portò celebrantur, Cuthna, Colonia, Pelsina, Verona, Zatecium, Lanna, Slana, Lytomerium, Taborum. Ceterum omnibus antestat Praga, tanta magnitudine vrbs, vt vna tres amplissimas vrbes complectatur, Veterem, Nouam, & Tertiam, quam Paruam vocant, à duabus prioribus, flumine Vltauia disiuctam. Aedificia in singulis, tam priuata quàm publica dignitatis plena, & magnificentia. Duas præterea possidet arces, alteram Vissegradum appellant, quondam regum sedes, nunc bellorum ciuiliū iniuria, vasta, & penè desolata. Contra, illa altera arx, quæ minorem Pragam despectat, quemadmodū dicitur, ita iure optimo haberi debet, Regia. Quippe, non arcis modò, sed vrbs potius speciem representare videtur, tantū videlicet loci, mœnibus, ædificiisque occupat. Palmam inrer publica opera ferunt, templum & palatium, illud Caroli, cuius statim mentionem fecimus. hoc Vladislai regis, nuper vita functi, opus. Bohemus contemptum libenter erga alios verbo factoque ostentat suū, ipsamque ad eò arrogantiam incesu, gestu, pompa, prodit. Est & feroculus, cum fastidiosè tractatur, insuper ausis perinde vt leo promptus, atque in his exequendis firmus & validus, inuicem tamen ambitiosus & gloriosus. Rursusque vti leo, cibi auidus, atque in eo condiendo, instruendoque immodicè effusus, vicini præterea Saxones eundem docuerunt, nocturno certare meto, putere diurno. Sed neque in ceteris quoque moribus Bohemi longè à Germanis diuerunt, propter eandem vicinitatem. Cereuisia in hac regione optima, quam albam cognominant, coquitu r.

SALISBURGENSIS DIOECESIS.

HANC urbem his verbis describit Munsterus : Germanos Iulius Cæsar aggressurus, in faucibus montiū Arcem munitissimam exstrui curauit, vt milites ad eam refugiū, & satellites ex ea iuuamen haberent. Et inde castrū Iuuaiense appellatū est. Fluius quoq; cui adiacet, Iuuaius dictus. Arci nomen dedisse à quibusdam putatur, à quo & ciuitas inde condita Iuuauia dicta est. Habet hæc Vrbs paludes, planiciem, colles, & montes. Paludes præbent pascua, montes aucupia, & venationes nonnullas. Cùm autem hæc ciuitas olim florisset, temporibus Attilæ Regis Hunnorū sustinuit incurfiones, vastationes, & incendia. Postea circa Annum salutis D. XX. cùm Diuus Rupertus ex Regia stirpe Francorū ortus, VVormatiensem rexisset Episcopatū, & post obitum Regis Childeberti à sede VVormatiensi pulsus esset, Thedo Dux Bauiariorum Ratisponæ eum cum gaudio suscepit, baptizatusque est ab eo vnà cum Proceribus & populo. Et circumiens Rupertus Episcopus per Noricum vsque Pannoniam, prædicansque Christum, plurimos ad fidem eius conuertit. Veniens autem ad Iuuaium fluuiū, vbi olim Iuuauia ciuitas fuerat, sed tunc collapsa, virgultis operata, & desolata; contemplansque locum Cathedrali sedi idoneum, proprietate eius à Duce obtenta, exstirpatis arboribus & vepribus, repertisque edificijs, Basilicam in honorem D. Petri construxit. Quin & Cœnobium Ordinis S. Benedicti, cum magnificentia Ducis instituit, rexitque Ecclesiam Episcopalem annis 44.

B A V A R I A .

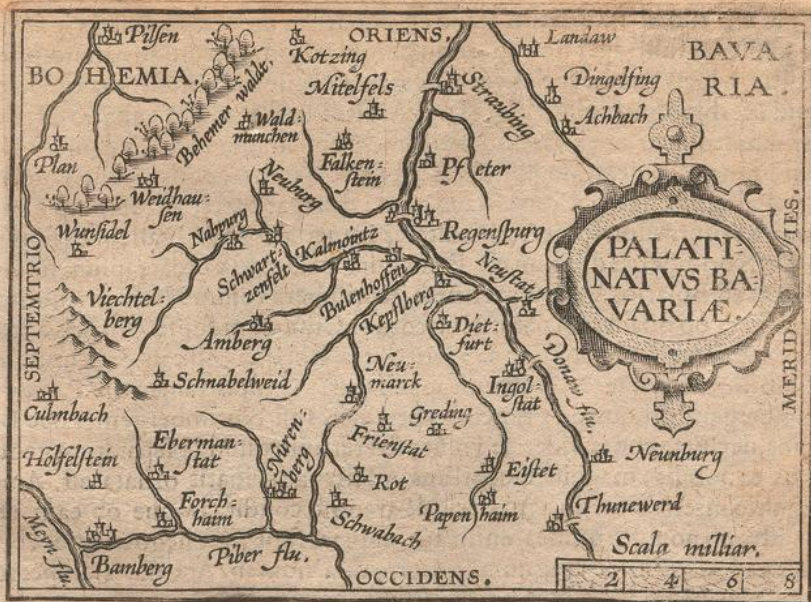
BAVARIA diuiditur in superiorem & Inferiorem. Superior subdita est alpibus, Austroque. Hæc crebris impedita est paludibus, lacubus ingentibus, fluminibus rapidis, siluis aspectu horridis: præter vrsos, apros, ceterasque huiusmodi feras, centenarios ceruorum alit greges, quos absque consensu Principis venari crimen est. Pecuarijs, pecoribusque pascendis magis idonea est. Fomiferarum arborum fecunda, trimestris dumtaxat frumenti, non tamen omnis, maximè ferax, rarius habitatur. Vrbes huius sunt, Monachium ad ripam Isaræ, splendidissima præclarissimaque vrbs, & Ducis sedes. Hæc continuò leones nutrit. Inter omnes Germaniæ vrbes pulchritudine antecellere nonnullis persuasum est. Ingolstadium, publico litterarum gymnasio ornata. Sunt præterea Frisinga episcopalis ciuitas, VVasserburgum, Nuburgum, Rosenheimum, Auensburgum, &c.

Inferior Bauaria fertilior est, crebrius frequentiusque habitatur, & propter Danubiũ, Isaram & Læuarum amnes, vitium ferax. Huius vrbes sunt Reginoburgum, quæ Ratisbona alijs, Augusta Tiberia olim, ad Danubium sita; cuius ab altera fluminis parte suburbium ponte lapideo insigni cum ea iungitur. Patauium, vulgò Passaw, ad ostium Oeni fluminis in Danubium, Episcopatus titulo insigne, Straubinga, Landshutum, Dingelsingum, Osterhofum, aliæque plures.

NORTGOIA vel BAVARIA PALATINAT.

IN hac regione inter Bambergam & Nurebergam, ad Orientem, versus oppidum Eger, situs est mons magnus dictus *Fichtelberg*, ex quo profluunt quatuor insignes amnes, Mœ-nus, Nabus, Sala, & Eger. Complectitur autem mons iste in circuitu sup, circiter sex mil-liaria, & extrudit varias metalli species: gignit & optimum caruleum colorem, quem vulgò Lazurum vocant. Inuenitur quoque in summitate montis stannum; & multa fouea, ex qui-bus olim metalla fuerunt eruta: in summa, tota illa Regio surget mineris, potissimum ferri, vnde Nortgoienses annuatim magnam vim pecuniæ colligunt. Est aliàs terra dura & aspera, licet quibuldam locis satis proferat frumenti, abundetque pascuis pro pecorum saginatione. Includit quoque hæc Regio Nordgauenensis vnum ex quatuor Lantgrauatibus, qui olim ab Imperatoribus fuerunt instituti, nempe Luchtenbergensem, accepitque denominationem istam ab arce Luchtenberg, etiamsi Principes dominiij illius curiam suam teneant in oppido Pfreimbdt: & quandoque in Grunsfelden. Situm eius oppidi vides in tabella designatum. Comes qui hodie regioni præsidet, vocatur Georgius, si rectè memini, satus ex progenitori-bus Alberto & Frederico. Non creuit iste Lantgrauatus in tantam potentiam vt ceteri tres, qui temporum successu multum aucti sunt dititione & potentia, maximè autem Hassie Lant-grauatus. Hactenus Sebastianus Munsterus Vide etiam Pium I. de origine Palatinatus hu-ius Regionis; lege Franciscum Irenicum. Huius regionis urbem primariam Nurebergam elegantissimè descripsit Conradus Celtes poëta. Montem Piniferum, quem *Fichtelberg* vo-cant, descripsit Gaspar Bruschius Egranus peculiari libello.

FRANCONIA.

FRANCONIA partim plana est, & partim montolâ; montes ipsi haud difficiles sunt; ager non admodû pinguis; nam plerumque arenosus est. Multis in locis conliti colles vineis, gratum producunt vinum; maximè verò apud Herbipolim (vulgò *Wirtzburg*). Multæ silvæ, & multa venatio est. Terra in multos partita est Dominos, quamvis episcopum Herbipolensem Ducem Franconiæ dicât. Maguntina Ecclesia & Bambergensis plurima obtinēt loca. Palatinus quoq; Comes haud parvâ occupat partē, Marchiones Orantes in ea sunt. Multæ præterea Ciuitates Imperiales apud Francones florent.

De Norimberga dubium est, Franconiæ an Boiariæ cedat; ipsum nomen indicat ad Boiarios Urbem pertinere. Notimberga enim Noricum montem significat; ob quam rem patet Noricorum Ciuitatem fuisse. Noricis autem Boiariæ successere; & nunc ea portio terræ Boiariæ, quæ inter Danubium & Norimbergam iacet, Noricum appellatur. Ciuitas tamen in Parœchia Bambergensi est, quæ ad Francones pertinet. Ipsi Norimbergenses nec Boiarios, nec Francones videri se volūt, sed tertium quoddâ separatam genus. Vrbs ea nobilis, magnificis operibus publicis ac priuatis ornata est. Amne Pegnitio interlabitur, in agro sterili & arenoso condita, atque ob eam rem industrioso populo: omnes enim aut opifices sunt, aut negociatores: hinc multæ illis diuitiæ, & magnum in Germania nomen. Aptissima Imperatorum sedes, libera Vrbs, & in medio fermè Germaniæ sita.

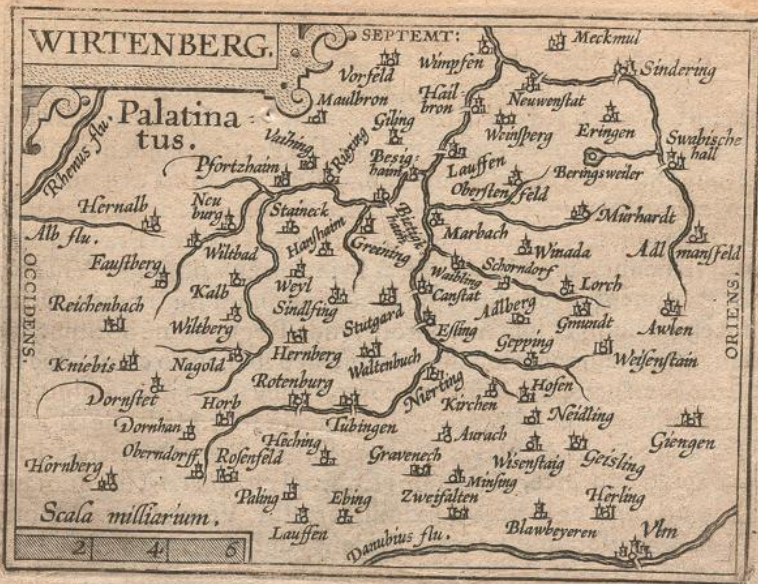

VVIRTEMBERGENSIS DVCATVS.

REGIO Wirtembergensis in prima ferè Superioris Germaniæ parte, tractum Sueviæ feliciter occupat, ad Nicri potissimum ripam sita; (Charitiorum quondã fuisse sedé putant) cuius ditio late patet. Ad Solis ortú Sueuos, Vindelicos, & Noricos attingit; ad Occasum Comitum ad Rhenū Palatini Principis Electoris, & Marchionis à Baden limites, inde Nigræ siluæ iura cõplectitur; ad Meridiem montes Arbonæ pariter ac Sueviæ prominent Alpes: ita vocant incolæ montes eius regionis editiores. Versus autè Septentrioné Francos habet vicinos, & non ita procul Othonis siluam. Wirtembergensis itaq; ditio nec alibi cõmodè magis initiũ sumit, quàm vbi Nicerortũ, qui sublimer montuosis Arbonæ iugis leni fonticũlo, in Wirtembergensi Ducatu proximè ad magũ Schuuenningen oppido Vilingæ vicinũ sitienter ebullit, à fonte Danubij non amplius quingentos passus. Ab ipso statim ortu Rotuillensem percurrit agrũ, leua Hercinię caput, dextra Sueuicæ alpes linguens. Wirtembergensem Ducatũ flexuoso meatu perlabitur (interea centibus ita sparsim nonnullis nobiliũ castris, & Imperatorum Romanorũ oppidis) ab origine sua plus minus itinere quinq; dierũ, crebris hinc inde fluuiolis accrescens, ac iam nauigabilis, apud Heidelbergam in Rhenam festine defertũr. Nomen habet hic Ducatus à Wirtemberga veteri specula, quæ nunc in umbilico eius domini sita, non ita procul à Sturgardia, montoso tamè editiore loco, neque munimine neq; structura formidabilis hosti. Sed pro maiorum consuetudine, quibus ferrea quàm terrea magis placuere mœnia, loci potius amœnitate spectabilis, antiquitate solũm cõmendatur, iucundo fruitur in orbè prospectu, suprà in sagiferi virgulta nemoris, infrà in fertilis vitium colles, &c.

Handwritten signature: J. Demmeis J. Demmeis

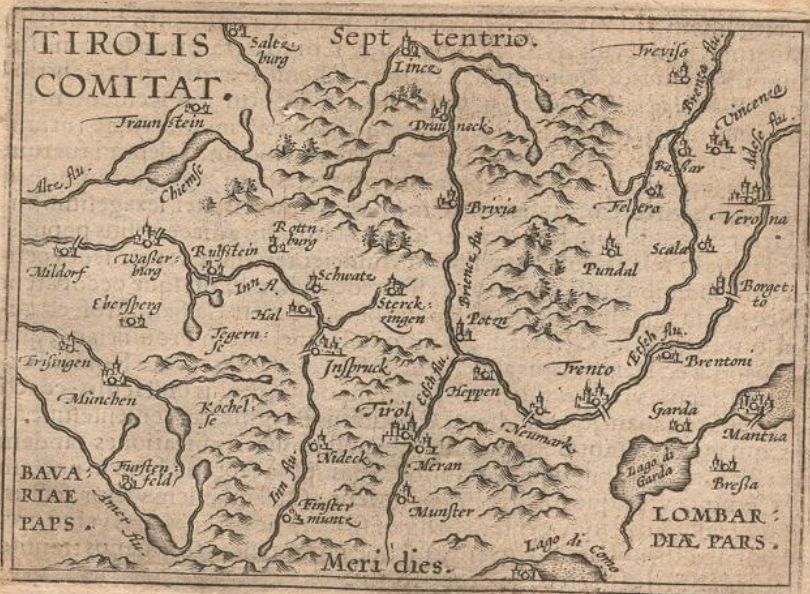
Handwritten notes in cursive script, including the word 'em' and other illegible characters.

Large handwritten signature or name in cursive script.

12

TIROLIS COMITATVS.

COMITATVS Tirolensis adiunctus fuit domui Austriacæ An. m.ccc. lxx. à Rodolfo Alberti filio Austriae Duce. Hic Comitatus argentifodinis (imprimis apud oppidum *Schwatz*) adeò diues est, vt non modò Ducatu valde opulento præferri, sed etiam Regno comparari posse videatur. Nam (vti Cuspinianus auctor est in sua Austria) pender suo Principi quotannis ordinariè tercentum millia aureorum nummùm. Insuper est in ea æris metallum omnium præstantissimum, cum vix alibi adeò ductile reperiatur. Habet hæc Regio sedem in ipsis ferè alpibus, inter Bauariam & Italiam. Præcipuæ in ea vrbes sunt: Oenipons, vulgò *Innsbruck*, sedes Principū eius ditionis. Vbi etiam Camera & Parlamentum est eius regionis, & regionum Austriacarū. Deinde Bolzanum emporium; & ipsa Arx Tirolis, vnde Regio nomē obtinuit. Item Tridentum, nostro tempore Concilio œcumenico ibi habito clarū: hoc Ducibus Austriae & ex parte suo Episcopo paret, estque situm in cōfinibus Germaniæ & Italiæ, vnde bilingues ferè omnes incolæ sunt. Halla: hic sal coquitur, quod inde in circumiacentes regiones aueritur. Brixia Episcopatus; & Brunecka oppidū cum arce, quod huius Episcopi est. *Schwatz*: hic quotannis maxima argenti copia ex terra (vt diximus) eruitur. Verona, &c. Est mons nomine *Nansberg*, tribus milliaribus à Tridento distans; extendit se in longitudinem duodecim milliaribus, in latitudinem tribus; in eo sunt ccc. l. Parochiales Ecclesiæ. xxxi. Castra. Præter sal & aromata, in eo proueniunt omnia affatim, quibus vititur humana natura.

H E L V E T I A .

EAM Regionem, aut magnam eius partem, quam Romani olim Heluetiam
 vocauerunt, hodie vulgò vocant Spiciam, & Confœderatorum terram. In-
 cipit à summis alpibus, desinensq̃ ab Ortu ad Rhenū, excurrit in Septentri-
 onem vsque ad *Valdshut & Lauffenberg*, atque hinc reflectitur in Occidentem se-
 cundum tractum luræ montis, vsque ad lacum Geneuensem; quovsq̃e iursum
 pertingat ad Alpes, vbi Superiorem Galliæ olim tenuit locum. Celebrati fuerunt
 tunc Heluetij supra reliquos Galliæ populos, propter animi, egregiorumq̃e in
 bellis facinorum virtutem. Anno ante Christum natum circiter sexagesimo, in-
 ierunt Heluetij fœdus cum Rauracis vicinis suis, atq; alijs adiacentibus populis.
 Post hæc Heluetij relictis suis, quæ sibi non sufficientes erant, venere sedes peti-
 tum, incensis mœnibus suis, ne spes vlla esset redeundi, melioresq̃e occuparent
 terras. Nec defuit illis animus, totam si potuissent, subigere Galliam. Profecti au-
 tem sunt primùm versus Geneuam, versusq̃e Romanorum Prouinciam, quæ
 modò Sabaudia & Delphinatus appellatur. Iulio verò Cæsare Duce Romani ex-
 ercitus præcludente viam multis fossis, aggeribusq̃e, & alijs obstaculis; coacti
 declinare per Sequanam, quæ hodie est Comitatus Burgundiæ: venientesq̃e ad
 Heduos, qui iam habitant Burgundiam, ibi post multas dimicationes tandem
 ventum est ad atrocem pugnam, duravitq; cædes ipsa à septima hora in noctem
 vsque. Cùmque vtrinque fortiter in acie starent, Cæsar tandem victor factus,
 perdomuit Heluetios, atque gentem bellicosissimam sic in sedes suas veluti gre-
 ges in stabula pastorum perduxit; veritus, si hoc non fecisset, Germanos transito
 Rheno sedes ab Heluetijs relictos occupaturos.

I T A L I A.

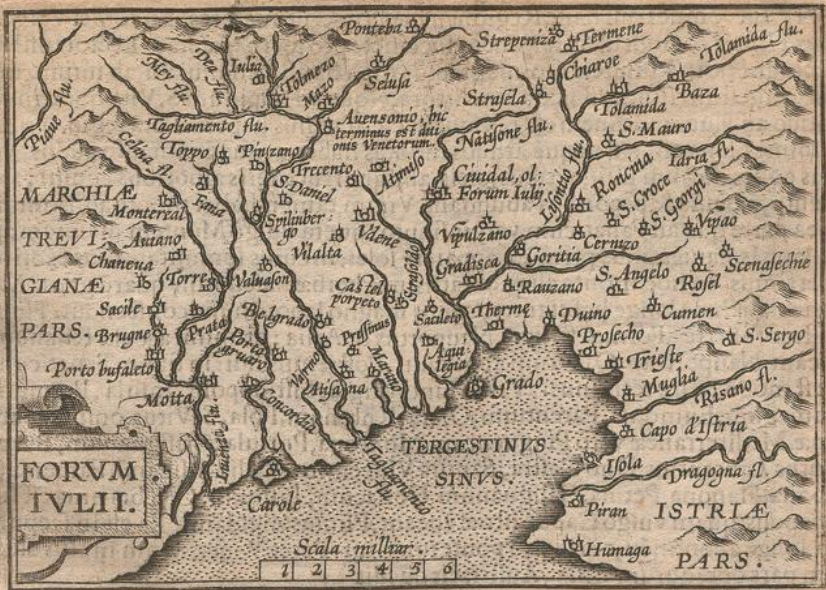
ITALIA Prouinciariū orbis primaria, vti nomen pro temporū rerumque vicissitudine sapius mutauerit, nam & Oenotria, Ausonia, Hesperia, Saturnia, &c. dicta fuit; sic etiam eius termini & fines variè ab auctoribus describuntur: posterioribus tamen sæculis hi statuti: Flumē Varus, inde linea per alpes Coctias, montem Adulam, alpes Rhæticas, adiunctaque iuga porrò ad amnem Arsiam, Histriæ terminum: Hoc vnum latus, cetera maria alluunt. Ptolomæus eam in peninsulæ formam describit, quam maria tribus lateribus circumfundunt, vno vallant Alpes. Priscis scriptoribus assimilatur querno folio; Recentiores eam integri cruris humani non incōuenienter à coxendice ad imum vsque pedem effigie pingunt. Habet Italia dorsum, & ceu in piscibus esse videmus à capite in infimam partem, spinæ formam, Apenninum: qui mons ex alpibus, qua ab Infero mari recedunt, oriundas, cū recto propemodum cursu Anconæ vrbi appropinquare, in mare Superum ferri, & ibi finiti videtur; tamen inde rursus ab eo mari recedens, per mediam Italiam in Brutios, ac Siculum fretum fertur. Olim in hac regione M. C. L X V I. vrbes exstitisse Ælianus auctor est. Guido presbyter Rauennas, ex Igino, qui ante sexcentos annos de vrribus Italiæ scripsit, septingentas dumtaxat fuisse eius temporibus scripsit. Hanc Italiam Blondus in octodecim regiones diuidit; Leander nouemdecim.

FORM IULII.

SITVS Regionis est huiusmodi: Incipit à planitie mari apposita; moxque paulatim crescens, primum in colles, tandem in montes altissimos euehitur, qui propemodum undique fines adeo claudunt, ut hæc vallata montium iugis planities tanquam muro, theatrum videatur; faucibus autem vnis pateat, per quas, uti porta, Sontij fluminis traectus ab Taruisio aditur. Ceteros itaque terminos Alpes vbiq; premunt. Sunt in hac nobilissima Regione campi lati & irrigui, maximèque fertiles; abundat enim vitibus generosissimi succi; quarum vinum Plinius in vinorum censura primo loco celebrat, Pucinumque vocat, à loco. Fructus hic omnigeni, pomæque nobilissimi saporis, silvæ tum ligno materiæque, tum venatu magnificæ, prata nitidissima, pascuæque gregibus pecudum vtilia. Cælum temperatum. Agri cunctis rebus tam necessitati mortalium quam delitijs & voluptati & opportunis per se abundant. Indigenæ quoque non solum ad humanitatis artes, sed etiam ad mercaturam aliaque luculenta viuendi instituta quàm aptissimi sunt. Vrbes in ea maximè celebres sunt, Aquilegia, vbi Patriarchatus. Felicitas vrbis præcipue à negotiorum frequentia procedebat, quoniam ex cunctis propemodum Orbis partibus ob summam loci opportunitatem, & aditum tam mari quàm terra commodissimum, merces conuehebantur. Desijt autem id summum mercaturæ studium, caput dein efferentibus Veneris; qui negotiandi rationem omnem ad se traxerunt; adeo ut ex florentissima frequentissimaque nunc propemodum ad solitudinem est perducta. Vrina, campestri loco sita, munitissimam habet arcem, in colle hominum operis facta. Tergeste in litore maris, colonia Romanorum. Goritia, quæ olim fortè Noreia, multa hic supersunt vetustatis monumenta. Ciuitas Austria, in faucibus montium natura loco munitissimo sita est. S. Danielis oppidum in præclsi difficilique monte situm. Portus Gruatus, in dextra Liminis ripa. Dein Spilimbergum, Maranum, Mons-falconis, & cetera.

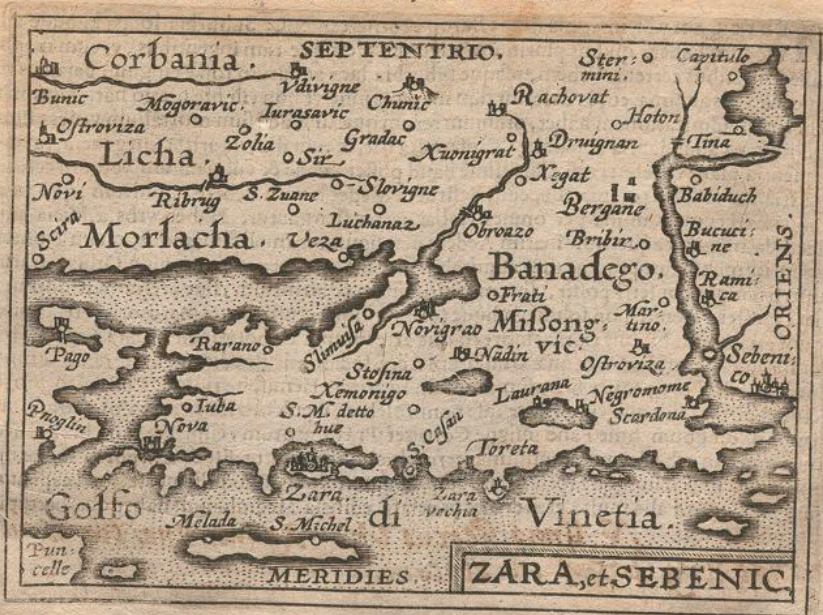

INTER omnes qui hanc Regionem descripserunt auctores, Ludouici Vergerij
 Lex Histria oriundi descriptionem succinctè pro loci capacitate Lectori offerre
 decreui. Hic in Munsteri Cosmographia dicit hanc Pæninfulam, ab intimo sinu
 vbi Tergestum situm est iuxta eius littora, vsque ad oppidum S. Viti, quod in Fa-
 natico ad Flumen amnem est, plusquam c. c. m. passus haberi. Tota regio, inquit,
 minimè plana est, sed neque arduos montes habet, neque etiam infæcidos, ve-
 rius colles dicendi sunt; vitibus, oleis, alijsque fructiferis arboribus consiti, fru-
 mento, pascuis & pecoribus abundant. Vnum tamen habet montè altissimum,
 in ea partè qua ad Fanaticum vergit sinum, quem vulgò Montem maiorem ap-
 pellant. Is nauigatibus primùm apparere solet; in cuius summitate fons exoritur
 vberimus. In hoc monte aliquot rarissimæ herbæ nascuntur, quarum gratia Me-
 dici etiam hinc longè habitantes, sapius magno labore hunc conscendunt. Fluij
 Histriæ sunt tres; Formio scilicet, Nauportus & Aesia: primum accolæ Risanum,
 vocant; Nauportum, Quietum appellant. Postremus fluit in sinum Fanaticum,
 & est modò Italiæ terminus. Vrbes sunt; Mugla, Iustinopolis, Insula, Piranum,
 Humagum, Eumonia, Parentium, Osara, Rubinum, Pola, S. Vitus, omnes mari-
 timæ. Mediterraneæ verò Pinguentum, Montona, Portulæ, Grisignanum, Bullæ,
 Sanctus Laurentius, Duo Castra, Sanctus Vincentius, Vallis Adiganum, Pameranum,
 Albona, Planona, Petina, Galignanum, Coslacum, Pisinum. Celeberrima est Iu-
 stinopolis, quam vulgò Caput Istriæ vocant, Plinius Ægidam. Ea est in scopulo
 sita, longè à continèti, cui longo ponte iungitur. Paret Venetis, cum multis alijs;
 nam pars oppidorum Istriæ, Austriacis obedit.

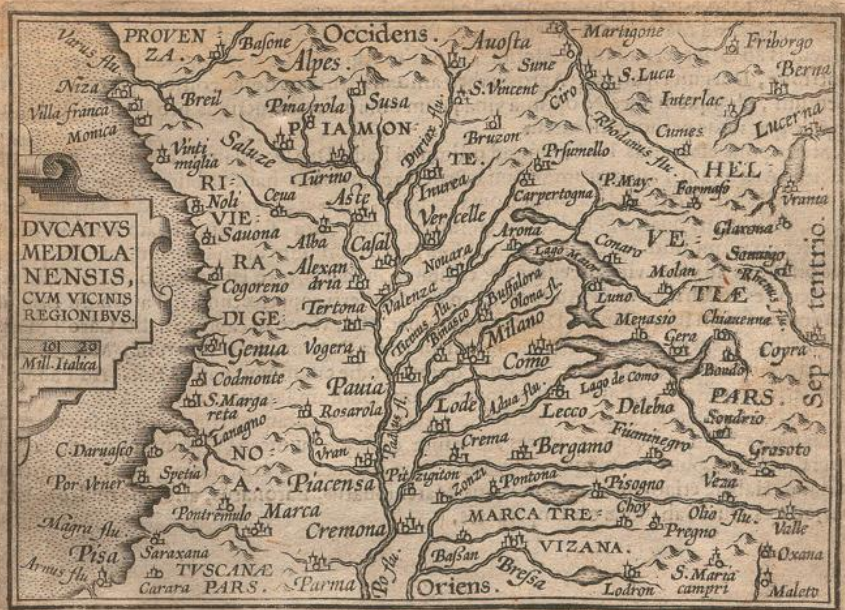
ZARA, olim Iaderam vocatam putamus: eiusque territorium Liburniam antiquitus dictam scribit quidam. Sebenico, Sicum antiquorum est. Vtraque maritima in littore Hadriatici maris vrbs, sub Venetorum imperio. Et loco quo in hac tabula videntur depicta antiquarum ædium collapsa fragmenta, Dominicus Niger Essesiam urbem olim fuisse, eamque nunc solo æquatam scribit; locumque hodie Beribir dici, vbi Epigrammata Græca, Latinaque, & alia antiquitatis monumenta multa etiamnum visuntur. auctor anonymus huius tabulæ, Bergane eum vocat. Lege de hoc tractu Illyridis eundem Nigrum, Geographiæ libro 6.

MEDIOLANENSIS DVCATVS.

MEDIOLANVM inter maximas Europæ totius censetur. Suburbia longa lataque admodum habet, quibus plurimum augetur, plerisque tam ingentibus, vt cum magnis Italiae ciuitatibus certent. Vrbem, ipsaque suburbia, lata aquarum fossa cingunt; per quas vndique nauigijs annonæ copia defertur tam magna, nihil vt non vili hîc pretio fiat. Summam mehercules admirationem habet, omnium rerum quæ sunt ad vsum mortalium vtilis, huius vrbis insignis abundantia copiaque. Tam multa hîc, & tam diuersa artificum genera, tantaque frequentia, planè vt referri nisi difficillimè haud posset; vnde & vulgi natum verbum celebre, Qui Italiam reficere totam velit, eum destruere Medeolanum debere; nimirum, quò ex his sedibus artificum examina per omnes Italiae partes spargantur. Habet vrbis ædificia mirè splendida, magnificaque; nominatim Aedem peraugustam amplissimamque, quam Domum vocant, immenso sumptu, ac tam admirabili arte factam, vt paucis omninò Orbis terrarum vniuersi templis conferri possit, siue magnitudinem & artificium, siue pretia marmorum & opera spectes: etenim non solum vndique foris intusque crustis niuei marmoris intacta nitet, verum etiam mirabilibus ex marmore statuis arte summa elaboratis est ornata. Præterea sunt nobilia Fana permulta, inter quæ Gratiarum aedes, sôdalitatis Prædicatorum, è regione munitissimi castelli Portæ Iouia sita, sumptuosum in primis Hemisphærium à Ludouico Sfortia factum habens; sub quo cum vxore ipse poni volebat, sepulchro ibi ex marmore nobili constituto. Coenobium huic Fano insigne Cohæret Prædicatorum, cum præclara bibliotheca; Priuatorum in vrbe domus amplissimæ permultæ conspiciuntur. Est & Arx portæ Iouia, munitissimum, præcipuumque totius Europæ propugnaculum, quod vlla profectò vi capi numquam potuit. Sed alia multa præter hæc præclara ædificia Mediolanum habet, quæ breuitatis causa præterimus.

*N. Vnus Petrus est in Roma, vna turris in Re-
mona, vna Fortus in Ancona.*

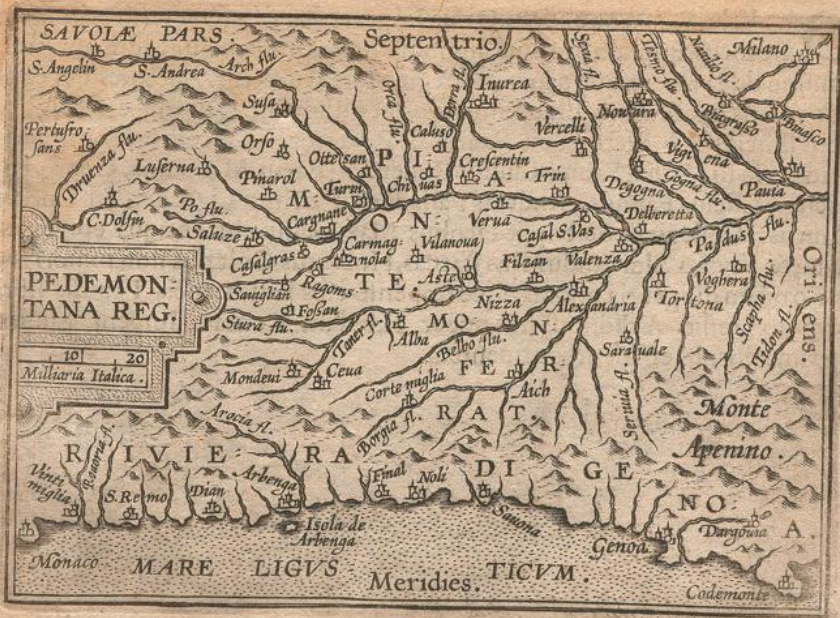
PEDEMONTANA REGIO.

TAURINORVM regionem nunc Pedemontium vocamus, tanquam pedem montium; quoniam ad radices Alpium est, quæ Galliam, Sabaudiamque ab Italia diuidunt. Fines ponemus ab Oriente, Padum; à Meridie, Ligurum Alpes; ab Occidente, Galliæ Alpes; à Septentrione, Duriam ripariam. Agros habet amœnis fructiferisque collibus plenos, qui frumentum, aliatque fruges, & optima vina, cum nobilissimis fructibus producant. Vibibus, oppidis, pagisque perhonestis nitent.

Metropolis est ciuitas Taurinum, ad ostium in Pado Duria; quam Ptolemæus, Plinius, & Tacitus Augustam Taurinorum vocant. Priscis temporibus hanc nobilem fuisse urbem, vel hinc intelligere licet, quod Colonia Romanorum erat, iacet ad montium radices, forma quadrata, cum portis quatuor, nobilitate ciuium maximè clara, splendidis etiam ædificijs ornata, inter quæ summum templum. Gymnasium habet omnium disciplinarum, mirificeque rebus omnibus ad vsum vitæ necessarijs & vtilibus abundat. Agro est perbono ac fertili, maximè verò versus Orientem & Austrum, cum vallibus ferri copia fecundis, Taurinum Longobardorum sedem fuisse Paulus Diaconus perhibet. His, vsque ad captum bello Caroli Magni Desiderium Regem, paruit: deinde autem in Italia Regum, Imperatorum, Montisferati Marchionum, & Sabaudia Regulorum (quibus hodie etiamnum patet) fuit. Ad Padi fontem versus Ripellum & Paisana, sunt matronum nobilium lapicidina.

Paradinus in sua Sabaudia scribit Principatum Pedemontanum continere in se præter vrbes insignes & magnitudine celebres, quæ sunt quinque numero, plus minus quinquaginta oppida munita, pulcherrimæque; tum municipia ducenta, muris, propugnaculis & turribus vallata. Habere etiam multos Comitatus, Marchionatus, Baronatus, aliosque multos Sarrapas, omnes Duci Sabaudia obtemperantes.

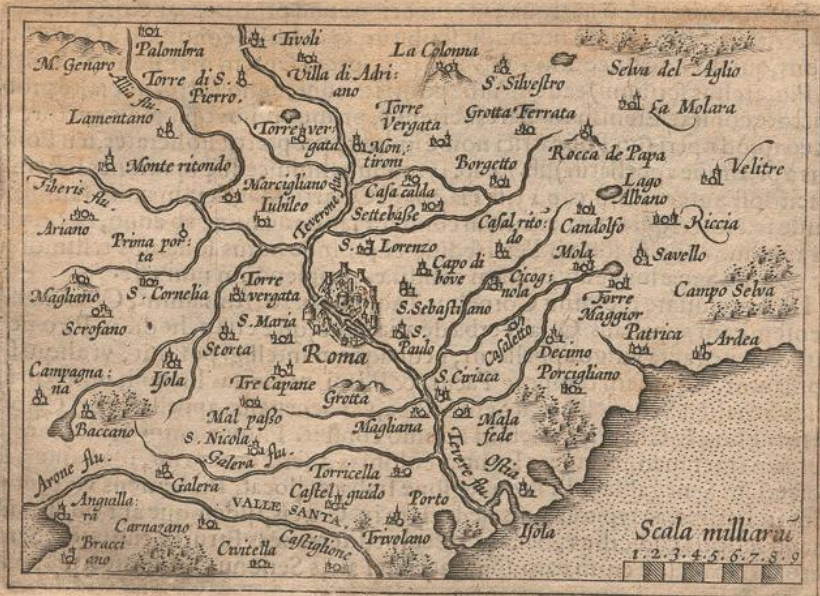

ROMANVM TERRITOR.

DE Vrbe Roma quondam Orbis Imperatrice, eiusque territorio, quia hic locus amplam pro eius dignitate descriptionem non admittit; atq; omninò de ea tacere, quã pauca dicere, præstare videretur. Auctores, qui eam scriptis suis celebrarunt, hic enumerare, sat visum fuit. Quorum ex vetustioribus sunt: Q. Fab. Pictor; Sex. Ruffus, & P. Victor. Ex recentiorib. Blondus eandem in sua Italia; Fabius Caluus Rauennas; Barth. Marlianus, Georg. Fabricius; Lucius Faunus; Andreas Palladius; Pyrrhus Ligorius; & Lucius Maurus. Collegit & descripsit Iacobus Mazocchius eius antiqua epigrammata; & Vlyses Aldroandus eius statuas, Hubertus Goltzius non minori artificio quam diligentia maximisque impensis eius Fastos æneis Tabulis libri forma expressit. Adidimus nos nuper Tabulam Romani Imperij (quum maximè floruit) effigiem continentem.

Paesione in meo anno 1711
Paesione Paesione
Alaratus S. Galatunkay
Deum Deum

*Quo
Quo
Quo
Quo
Scala
milliarum*

*Domini
K 3
emiss
Domini*

S E N Æ T E R R I T O R .

S E N Æ, ciuitas aded antiqua, vt eius origo apud probatos auctores nullibi reperitur. Nam quod à nonnullis scribitur, eam fuisse conditam à Gallis Senonibus, qui Brenno duce anno ab V. C. 363. spacio septem mensium (vt Polybius & Plutarchus scribunt) eadem Vrbe potiti fuerunt, nullo certo, aut saltè probato auctore constat. Etenim Io. Saresberienfis, primus huius opinionis auctor, (qui ex eo quod operi suo Policatrici nomē indidit, propterea Policrates, seu Policarpus à plerisque appellatur) lib. 7. cap. 17. nullum huiusce suę opinioniones testem adducit. Iple autem lib. 8. cap. 23. se Hadriani Quarti Pontificis maximi familiarem fuisse testatur. Apud omnes autem constat, Hadrianū hunc ab anno, 1154. vsque ad annum. 1159. in solio B. Petri sedisse, & proinde huius Iohannis testimonium de origine Senæ longè ante ipsum conditæ, recipiendum non esse.

De hac ciuitate meminit Cornelius Tacitus lib. 20. Annalium, Coloniam Senensem eam appellans. Quæ Verba de alia Sena, quæ etiam hodie in Piceno extat, & Senegallia vulgo appellatur, nequaquam intelligi possunt, vt aliqui fallò opinantur. Siquidem tempore Taciti, & Plinij, ea ciuitas Piceni, non iam amplius Sena, sed Senogallia, seu Senagallica, vel Senegallia appellabatur. Quod ex verbis Plinij & Claudij Ptolemæi liquido constat. Plinius enim Coloniam Senensem inter mediterraneas Etruriæ colonias discretè enumerat, idemque paulò post etiam Senegalliam in sexta regione Italiæ collocat. Ptolæmeus verò, non solum in Latinis, ac typis excusis, sed etiam in Græcis, iisdemque antiquissimis, & manu scriptis codicibus, Senam inter mediterraneas Etruriæ ciuitates, Senam vero Gallicam (sic enim eam appellat) inter alias Senonum ciuitates, prope Anconam & Fanum fortunæ, recenset.

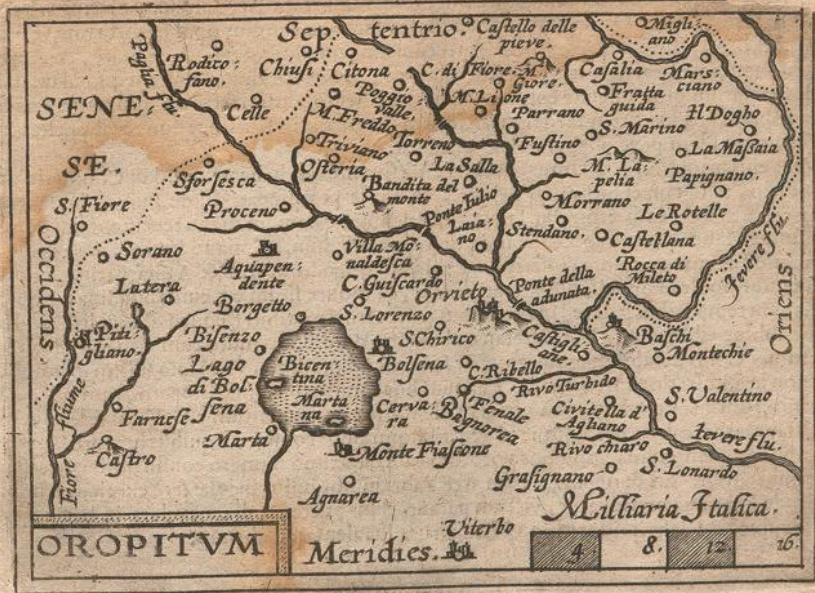
EST in huius territorio quondam Romanorum clade nobilis Transumenas lacus, quem Plectinum cur nomet in suis Annibalicis Appianus, ignoro. Complectitur hic, vt habet dictus Campanus, in suo ambitu circiter triginta milia passuum. Lucidus est & perspicuus, nec recipit alienas aquas, nec refundit suas. Insignis huius aquæ suauitas: adeo vt viuo manare fonte videatur. Tribus insulis adornatur, quarum duæ sibi fere contiguæ, ad septentrionem vergentes: vna Maior, altera Minor vocatur. Hæc inculta & deserta, tantum templum fert in acumine. Illa, quæ ad Cortonensem spectat agrum, ducentis propè familijs habitatur. Tertia, quæ versus Meridiem consistit, & maior ceteris, frequens hominibus est. Harum incolæ solis fere piscationibus incumbunt. Frumentum vix ferunt. Vineta autem plantare non negligunt. Lignatum pabulatumque in finitimis campos siluasque egrediuntur. Littoris oram nulla interfusa stagna aut paludes impediunt: hæc oliuetis abundat, quæ in collibus, qui circum lacum exornant, mira fertilitate cõspicua. In planicie verò inter lacum & colles, canabis & lini tanta copia, vt ne in reliqua quidem Etruria maior. Paucis in terris meliora vina: poma quoque suauissima. Piscium genera in lacu non sunt multa, copia tamen inaudita, qua ceteros Italiae lacus antecellit: cuius piscationes toto sunt anno, (etiã ipso Brumæ tempore, quod nullus alius admittit in Italia lacus.) Hi pisces aduehuntur hyeme ad Etruscos, Umbros, Picentes: Romam quoque, plurima quotidie iumenta comportant. Lucium hic piscari vario colore, & quasi viridibus aspersum maculis, ait idem Campanus, de quo mira refert; eum nempe coite cum serpentibus, indeque illum hunc variu sortiri colorẽ. Item remansisse aliquando lucium in sicco, quem cum vulpes capere contenderet, alteru pedem eius dentibus esse deprehensum; atque ambos inuentos esse mortuos.

O R V I E T V M.

VRBS huius regionis primaria Oruietum est. Sita est in excelsi præcipi-
 tique montis spatiosa in vertice planitie, sine muris: quorū vice rupibus
 vndique præruptis altisque cingitur: natura hoc modo creatis, vt ex summa
 crepidine despectum in ima perquā horribilem habeant. Cælo est iucundis-
 simo, præterquam autumnali tempore, quum in amne finitimo Palia cannabis
 solet macerari: tum enim aer eo foetore corruptus colonus permolestus est.
 Templum hic sumptuosissimū, cuius frontem pernobiles ex marmore statuę
 summorum artificum operis elaboratas decorant. Inter cetera est historia co-
 stę Adamo extractę ex qua summus Conditor Euam figurauit. Hęc tanto
 artificio facta sunt vt haud putē humano ingenio vinci posse. Templi fene-
 strę alabastreticę sunt, non aliter ac vitrum pellucidę. Seruatur hic magnus
 honoribus linteum quod Bolsenę magno miraculo sanguine intinctum ex
 hostia sacra stillante effluxit. Id quotannis die qui corpori Christi festus agi-
 tur, per urbem ingenti cum religione deferunt, memorię tanti miraculi cau-
 sa. Sunt hic etiam ædes splendidissimę ab Urbano V. Pont. Max. factę. Vrbs
 frequens olim admodum fuit. ceterum auorum nostrorū memoria partibus
 Mussatorum & Marcolinorum perniciosissimis desolata propemodum per
 plurimas illorum inter se cades, expulsionęque, quamquam extinctis dein-
 de factionibus paulatim inter res pacatas satis se tum populo, tum opibus re-
 fecerit.

SENE

SE.

Occidens

Oriens

OROPITVM

Meridies. 16

4 8 12 16

MARCA ANCONÆ.

OLIM hæc Regio Picenum vocata fuit, hodie Marcam Anconitanam ab eius vrbe primaria appellant. Quondam quoque Marca Firmiana ab eius oppido dicta fuit, vt Blondus prodit. Ab Isauro flumine vsque Druentum amnem, inter Adriaticum mare, & Appenninum montem exportigitur. Picanos, Umbros, & Senones hunc tractum quondam incoluisse litterarum monumentis constat. Habet hæc Regio agrum fertile, omnis generis frugum copiam producentem, sed lignarijs quàm frumentarijs fructibus longè est præstantior. Silius eius laudem præcipuam in oleis prædicat.

Vrbs eius primaria (vt diximus) Ancona est, à situ nomen habens; quòd in Cimmerico promontorio, tanquam cubitum in Adriaticum mare promineat. Vnde huius vrbis antiqua (quæ ex terra interdum eruuntur) numismata, cubito calamus tenente, insignita conspiciuntur. Habet hæc vrbs portum antiquitate venerandum, à Traiano Imperatore exædificatum, quod ex eius marmorea inscriptione ibidem ostenditur. Est & Aelia Ricina, quod & Ricinetum, hodie id oppidum Recanati vocant, in monte situm est, cuius nundinas (quibus certis anni temporibus gaudet) ex omnibus penè Orbis partibus frequentatas vidimus. Non longè abhinc est diuæ Mariæ Lauretanæ phanum, validissimo muro cum vico illi adhærente cinctum. Cuius delubri magnificentia ac loci religio tanta est, vt in ipso statim introitu nemo non in admirationem rapiatur. Phanum hoc omni bellico instrumento, tum ad defendendum, tum ad ferendum, ne à piratis diripatur, egregiè munitum est. Vicus serè cauponibus, stabularijs, calcearijs, alijsque id generis hominibus constat, à quibus hic toto anno ex omnibus propemodum regionibus votorum causa maximo numero confluentibus necessaria subministrantur. Est & oppidum cum arce Fabrianum. huius incolæ serè ex charta nobili, quæ inde Fabriana nuncupatur, victum parant. Sunt præterea alia præclara in hac regione oppida, quorum descriptionem apud Leandrum luculentam habemus.

LACVS COMENSIS, olim LARIVS.

LARIVS LACVS (quem hodie *Lago di Como* ab oppido sibi adiacente, vocant) à Laro aue, Græcè sic dicta, quæ Latinis fulica dicitur, quibus abundat, nomen accepit. à Septentrione in Austrum ad 60. millia passuum producitur; vndique coronatur montibus, quorum cacumina, castanearum arborum nemora habent; latera, vineæ oleæque, radices verò, siluæ; in quibus ferarum venationes frequentes. in margine autem Lacus, Castella confidunt; inter quæ in Meridionali ripa, Comum est, clarum oppidum, à Gallis Orobis, aut vt quidam vult, à Cenomanis conditum, Romana Colonia postea à Diuo Iulio ibi deducta, in quibus quingenti illustres fuere Græci, vt auctor est Strabo; ex quo Nouum Comum appellatû est; in amœnissimo loco positum, ad eò vt ad solas delicias excogitatû videatur: nam à fronte pulcherrimum Lacum, à tergo campestria culta, & omni genere fructuû feracissima habet; accedit etiam aër saluberrimus iucundissimûsque. Hoc oppidum duos Plinius æternitate viros dignos nobis protulit, in quorum memoriam elogia in fronte Ædis Diuæ Mariæ Virginis à gratis ciuibus pietatis ergò marmoribus incisa, Anno 1558. ex Italia redeuntes legimus.

Omnia ad maiorem Dei gloriam

Larius lacus excurrit à Meridie
in Septentrionen. prout tamen
in Orientem. Paul. Iovius.

LARIVS LACVS.

AGER Patavinus (quæ Marchiæ Treuisanæ portio) olim latius, nūc his terminis continetur: A Meridie Athesis fluius procurrit; à Septentrione Muso paruus amnis dilabitur; ab Oriente æstuaria Venetiariū; ab Occidente autem Colles Euganei, & ager Vicentinus. Vnde hoc carmen perueteri vrbis Patauinæ sigillo inculptum legitur: *Muso, mons, Athesis, mare, certos dant mihi fines.*

Patet omnis hic circuitus centum & octoginta passuum millia: in quo spacio sunt tercentum & quadraginta septem villæ seu pagi. Patauio municipali iure hoc tempore subiacent septem insignia oppida, quæ sunt: Montinianū, Castrum Baldum, Atheske, Mons Silicis, Sacci opidum, Campus S. Petri, & Citradella. Item sex vici, Miranum, Oriacum, Titulum, & Luianum, Arquadū, Francisci Petrar-chæ sepulchro celeberrimum, Consylium, & Anguillaria. Sunt præterea in hoc territorio Euganei colles Poëtis decantati; & iuxta hos Aponus vicus & fons, cuius Claudianus & Martialis meminere; Item Cassiodorus in epistolis, vbi Theodoricus Rex eos restaurandos curat. Huius agri Patauini tanta est fertilitas, vt ex abundanti frugum copia vicinis quoque ciuitatibus, absque vlla suorum ciuium inopia, quæ ad vsum vitæ necessariæ sunt, largè multa suppeditat. Generositas vini magna est. Venationes, aucupia, & piscationes frequentes. Adeo fluminibus irrigatur, vt (maximo incolarum commodo & vtilitate) nullus agrestis vicus vltra quinque passuum millia distat à flumine. Hanc omnium rerum mirabilem copiam atque abundantiam vulgè triuiali proverbio demonstrant, dicentes: *Bononia la grassa, Padua la Passa*, ac si Latinè dicas, Patauinum fertilitate Bononiam (quæ fertilissima est) superare.

BRIXIAE TERRITOR.

QUIA nemo recentiorum (ne dicam quoque veterum) hanc urbem doctiori aut luculentiori stylo descripserit, quam Pighius in Hercule suo Prodicio: de eadem hunc eundem audi: Brixia, qua ad radices montis est posita, antiquitate amplitudineque ædificiorum cum multis urbibus Italiæ certare potest. De hac autem epigramma non inelegans tale prodidit Iulius Cæsar Scaliger, nostri sæculi poëta præclarus: *Quæ pingues scatebras specula despectat ab alta Postulat Imperij Brixia magna vices. Cælum hilarum, frons lata urbi, gens nescia fraudis. Atque modum ignorat diuitis vber agri. Si regeter patrias animis concordibus oras, Tunc proterat dominis ipsa iubere suis. Propter disensiones etiam urbs olim Gallorum & Insubrum vicinorum iugo oppressa, varias passa est calamitates: numè tandem sub Venetorum Imperio quieta floret opibus, ac mercatura frequenti, rebus omnibus affluens, solertis ingenij populo ac nobilitate magna frequens. Agro item olei, vini, frumentorum, fructuumque omnis generis excellentissimorum fertilissimo locuples: habetque metallorum venas fecundas, in primis ferri & æris: vnde maximus civitati redit quaestus. T. Livius alijque magni auctores tradunt, Brixiam regum, Romanorum tempore à Gallis Cenomanis esse conditam, quam postea Romani, Transpadana Gallia in potestatem redacta, suæ ditionis item fecerunt. Constat ex Livio, fidei populo Romano constantissimè quondam præstitisse, atque præcipuè difficillimis Annibalici belli temporibus. Coloniam Romanorum factam esse volunt bello sociali confecto, cum Veronam & alias trans Padum urbis Cn. Pompeius Strabo Pœpei Magni pater colonias deduceret. Nec diu postea C. Cæsaris auspicio simul cum alijs Transpadanis ius Romanæ civitatis accepit, atque sub Imp. Romanis deinde, quamdiu Imperium in Italia stetit, admodum floruisse constat. Testimonio sunt antiquitatis monumenta varia, quæ adhuc in eadem urbe, vicinoque territorio passim reperiuntur: vipsirum pulcherrimæ mariorum inscriptiones, statua, statuarumque tituli, atque illustrium hominum epitaphia plurima, ex quibus urbis illius amplitudo prisca facile colligi potest.*

VERONENSE TERRITOR.

DITIO siue ager huius vrbis patet in longitudine, à Baruchello oppidulo Riuam vsque (quæ est in vltimo Bènaci-lacus recessu) 65. milliaria Italica in latitudine, quæ sumitur à Turre confinium ad vsque Riuoltellam 40. Comprehenditque in vniuersum 14.43378. campos; (sic Italicum vulgus mēsuram, qua agros dimetiuntur, nominat) quorum 122312. fertiles, 220266. verò steriles sunt: qui tamen indies colonorum diligentia feraciores redduntur.

Est in hoc tractu altissimus mons, (tabula eum inter Benacum lacum, & Athesim fluuium ostendit) Baldum vocant. Herbilegis hic maximè notus est, qui ad hunc vndique confluens, multa herbarum radicumque genera, in medicinis necessaria, & vitæ humanæ opitulancia, colligunt.

Est etiam hic in valle quadam, Policella dicta, locus Negarina nomine; vbi saxum durissimum visitur, in quo mammæ ad iustam muliebrium formam sculptæ; ex quarum papillis perpetuæ stillant aquæ: quibus si lactans mulier papillas adsperserit & lauerit, exsiccatus aliquo, vt fit, vel morbo, vel alio casu, illi lactens humor reuocatur. Sunt & aliæ huic tractui aquæ, non minus ornamento à natura quàm vsui attributæ.

CREMONENSIS AGER.

SITA est hæc vrbs in Gallia Cisalpina, sub Cenomanis populis, vt Ptolemaus, vel in decima Italia regione, vt Plinius perhibet: ad ripam Padii fluminis. Agrû habet planû, omnis generis frumenti, etiam vini, fertile. cetera quæ humano generi ad vitam tuendam expetuntur, beneficio fluminis, affatim in vrbs afferuntur. Multas calamitates perpeffa est, frequetibus afficta ruinis: Primû Antonianis temporibus quando ab Augusto Imp. rerû politico, ager est militibus datus: Deinde Vitellianis, apud Bebricû peracta pugna, cum quadraginta millia armatorum irrupere, calonû, lixarûque amplior numerus, vt Tacitus refert; quam omnia sacra profanaque in igne considerent, Solum Mephitis templû stetitate mœnia, loco seu numine defensum. Gothorum quoque tyrannide, deinde Longobardorû sub Gedulpho rege. Anno à Christo nato DC. XXX. euerfa. Frederici etiam Aenobarbi vim pertulit, deiectis vsque mœnibus. Post hæc bellum ciuile inter Guelfos & Gibelinos in ea exarsit, Anno M. CCC. XII. Tandem sub Mediolanensium Vicecomitibus & Ducibus aliquantisper vires resumendo, reffloruit. atque hæcenus sub iisdem feliciter & tranquille reipublicæ statû conseruat. Habet hæc vrbs arcem, si quæ alia in Italia, munitissimam, hostibusque formidabilem. est in ea quoque turris altitudinis admirandæ, in primis si cum Italis conferatur, vnde vulgari eam prouerbio & rhythmo celebrant; cum aiunt: Vnus Petrus in Roma, vnus Portus in Ancona, vna turris in Cremona.

CREMÆ TERRITOR.

EST Crema Venetorum oppidum, præsidium & arx, in confinibus Mediolanensium. Hoc, vt Leander scribit, sub eorundē Venetorum imperio ita creuit incolarum frequentia, ædificiorumque elegantia, vt inter maximē Italiæ nobiliora loca nomen meruerit. vnde vernaculo adagio dicunt, Barleta in Puglia, Pratum in Tuscana, Crema in Lombardia: horum trium in Italia locorū nobilitatem, splendorem & diuitias, denotantes. Veneri sæpius tentauere ex hoc opido ciuitatem facere: incolæ tamen hætenus resistere, verentes, ne, quod iam inter maximi nominis opida censetur, vix tum inter ciuitates mediocres nomen sit habiturum, Sicutum est in amœna planitie; loco amplum & spaciosum; mœnibus munitissimum; opibus inclytum, populo frequens, & rebus ad vitam mortalium necessarijs affluens: habet enim territorium fœcundum, cultura diligenti multo fertilius redditum: multique aquarum riuuli, piscium vario genere repleti, agros irrigant. Scribit Blondus hoc oppidum à Friderico Barbarossa, post afflictam Cremonam, in eius ciuitatis dānnum, opprobriumque exædificatum. Sunt alij, teste Leandro, qui putant à ciuibus Parasij vrbis, ab Episcopo Mediolanensi ob hæresim destructæ, conditū: Cremæque nomen illi inditum, in crematæ patriæ memoriam. Iudicium lectoribus relinquo.

T V S C I A .

TVSCIA terra pernobilis, pulchra lauraque est: Indigenæ ad omnia pacis bellique tem-
 poribus, ingenio promptissimo: nec minus ad studia literarum, quam negotiationes.
 Gentem ceremonijs & cultui diuino maxime semper addictam fuisse, ex præcis Auctoribus
 constat. In ea hæc sunt. Vrbes maxime præ ceteris memorabiles; Florentia, Sena, Luca, Peru-
 sia, Pisa, Viterbum, &c. Florentia sita est in vtraque Arni fluminis ripa: quatuor pontibus
 iuncta: Splendore ac elegantia summa est, quam obrem vulgò Florentia Bella nominatur, vt
 quæ flos videatur Italiæ. Nobilissimis enim ædificijs tum Diuino cultui, tum Ciuum vsui
 paratis nitet. Imprimis est admirabile Fanum D. Mariæ floridæ, totum ex marmore crustatū
 cum Hemisphærio stupendi operis; iuxta turtis statæ eximia tintinabulorum, tota item mar-
 morea; modicoque post interuallo veterrimum Martis templum, forma rotunda. magno in-
 genio constructum, & nunc D. Ioanni Baptistæ sacrum. Valuas habet ex ære, fusili opere, tam
 raro ratificio factas, eas præsertim, quæ contra Fanum D. Mariæ Floridæ sunt, vt omnes om-
 nino, quibus ingenij vis adsit vlla, reliqua in Europa tota similes esse nusquam arbitrentur.
 Sena iacet in colle, præcelsis cincta crepidinibus tophinis, frequentia nobilium ædificiorum
 nitens; è quibus ædes maxima D. Virgini Marti sacra, splendidis ac sumptuosis quæ in tota
 Europa sunt Fanis annumeranda, siue pretium marmoris, ex quo tota constat; siue excellen-
 tiam operis ac artificij, quo facta, spectes. Perusia colli insidet Apennino, maiori agri parte
 fructiferis & amœnis assurgente collibus, vini nobilis, olei, ficuum, pomorum, aliorumque
 optimorum fructuum fertilibus. Pisa, vrbs olim felix & admodum beata, non solum ante rei
 Romanæ florem, sed etiã illa iam vigente; ac item postea multis annis fuit. Docent id insignes
 victoriæ nauales, quas habuit. Viterbum iacet amœno spatio suo loco, iugis Cyminijs, à ter-
 go imminentibus, plurimis haud poenitendis operibus nitens; inter quæ fons est insignis, &
 maxima cum admiratione spectantium copiosus. Luca in planitie sita est, non procul à colli-
 bus, ædificijs perhonestis; gens lauta, prudens, ingeniosa; vt quæ libertatem sibi diu sapientissi-
 mè conseruauit integram; etsi finitimorum bellis haud rarè fuerit petita,

REGNUM NEAPOLITANVM.

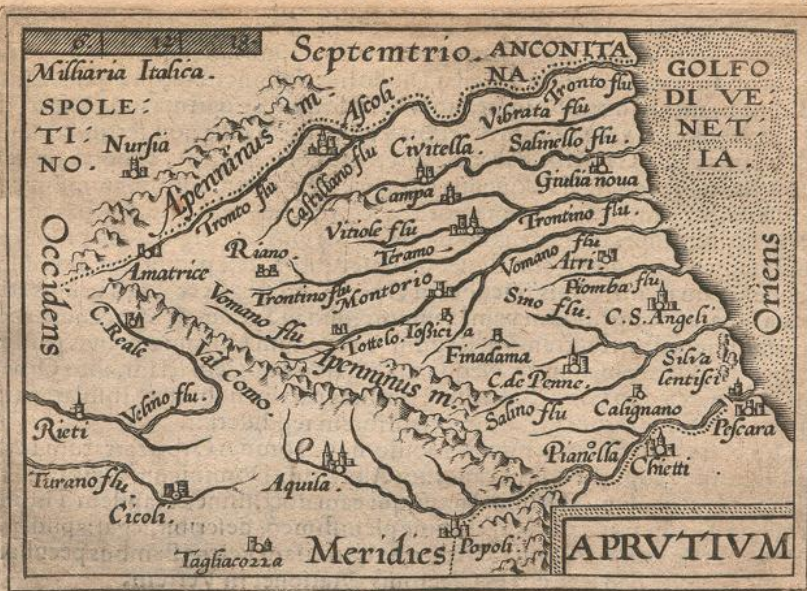
VNIVERSVM hoc regnum hodie continetur inter Adriaticum & Pyrrhenum mare, ab aſſueto Truento, & Fundis, vſque ad Frerum Meſſanae, continetque nouem opulentiffimas amoeniſſimasque Italiae regiones; Ex ſunt, Latij pars, Campania felix, Lucania, Calabria, Magna Graecia, Salentini, Apuli Peucetij, Apuli Dauni & Aprutium. Vrbs, quae regno dedit nomen, lautiſſima ciuitas Neapolis, maris littori & amoeniſſimorum collium radicibus appoſita eſt; Aërem habet placidiſſimum & mollem, agrum iucundiſſimū; eoque hac aetate Principes illuſtreſque viri non minori frequentia quam olim, Neapolim concurrunt: etenim vniuerſi ferè regni huius reguli maiorem anni partem hac in vrbe exigunt, adeoque ſplendidiffimas ferme omnes habent: vnde Principum, Ducum, Marchionum, Comitū, Equitum, Doctorum, Baronum ac nobilium hominum plena conſertaque adeo eſt, vt pauciſſimas Orbis terræ ciuitate huic exaequari incolarum nobilitate poſſe cenſeam. Vrbs ſpatium amplectitur magnum, inter mare amoeniſſimoſque colles ædificata magnificè, mœnibus firmiſſimis, præſertim haud pridè iuſſu Caroli V. Imp, conſepta, munitaque. Arces fortiſſimæ ſunt hæc; Caſtellum nouum, hoc Alphonſus primus inſtaurauit, operibusque maximis ſepſit, adeo vt firmiſſimis Europæ totius propugnaculis adnometari meritò queat. Caſtellum hinc Capuanum, quod nunc concilijs habendis, & Imperij, ciuitatiſque negotijs attributum eſt. Item Caſtellum Ovi, modico extra urbem ſpatio in ſcopulo (Meagram veteres appellabant) cinctum mari. Præter hæc, Caſtellum Santemerenſe eſt in rupe mœnibus vrbs imminente, ſuperioribus annis à Carolo V. mirificè communitum. Extra muros Auſtrali parte moles in mari, opus arte ſumma factum conſpicitur, ad Portus commoditatem atque tutelam, nauibus ex omnibus ferè orbis partibus perpetuò pleni. Gymnaſium etiam omnium diſciplinarū Neapolis habet; ad quod ſtudioſorum ex toto regno maximus fit concursus.

Extra magnificentiſſimam hanc ciuitarem, ager amoeniſſimus atque iucundiſſimus eſt, non ſolum rebus ad hominum animaliumque neceſſitatem, ſed etiam ad voluptates atque delicias opportunis vndique conſertus. In primis omne genus frumentum, viniſque nobiliſſimi ſummam abundantiam fundit, adeo, vt qui non viderit, tantam vniſ iugeri eum frumenti, tum vini vberitatem eſſe poſſe, haud facile credat. Colles item hoc in agro feraciſſimi, pleniſque nobiliſſimorum fructuum, & aliqui theſſorum inſtar areas planas cingentes, venationibus ſetarum oportunas,

A P R U T I U M.

TERMINOS huius hodie faciunt mare Hadriaticum à Septentrione; Trontum, olim Truentū, à parte Occidentali; Fortorum, quondā Frento flumina, à parte Orientali: à Meridie habet Apenninum montem: quamvis & ultra hunc aliquibus in locis sese extendat. Hanc autem Alfonsus Magnus Arragoniæ rex diuisit in duas, in Aprutium Citeriorem nempe & Vteriorem: quam Vteriorem solam hæc tabula comprehendit. Diuiditur hæc à Citeriore, flumine Pescara, ab antiquis Aternus dicto. Tradit Scipio Mazzella in sua Regni Neapolitani accuratissima descriptione, hanc regionem esse situ naturæque munitam, & incolis Itrenis habitatam: eius agrum esse vini & armenti fecundū. Vrbes huius primariæ sunt Aquila, Interamna, Amatrice, Atria, Pinna: & quondam Amiternum atque Furconium: ex cuius ruinis Aquillam hinc quinque millibus distantem ædificatam in colle scribunt Volaterranus & alij. Vrbs hæc sita est in agro omnium rerum fertilissimo: vt cuius brassica capitata (cauli capucci vocant) triginta, interdum quadraginta libras adpendere tradit Mazzella; adeo vt non frustra Martialis dixerit, *Nos Amiternus ager felicibus educat hortis*. Croci in huius pomærio tam insignis proventus, vt inde singulis annis pretium quadraginta millium ducatorum aureorum recipiant. Forum hinc rerum venalium celebratur quorannis à populis circumiacētibus. Habet centū & decem templa. Circa hanc urbem describit Blondus saxum, sub quo fons olei, Petronici vocati, maneat: quod oleū à multis petatum addit: at diligentius à Teutonis Hungarisque colligi & Asportari, quàm ab ipsis Italis. Idem supra hanc urbem, circa Aterni fluminis fontem dicit sibi ab accolis ostensam pyrum colli innatam taliter fastigiato, vt aqua pluens in eam arborem, triplici facta diuisione in tres magnos amnes, diuersas petentes regiones, Velinum, Truentum, & Aternum, dilabatur.

S I C I L I A.

NEMO veterum Historicorū vel Geographorū non meminit, atque studiosè hanc Insulam descripsit; imprimis Strabo, Plinius, Solinus, alijsque. Hanc optimam Insularū omnium appellat Diodorus: Solinus item, quicquid hæc siue soli, siue hominis ingenio gignit, proximū esse his quæ optima iudicantur, feribit. Ex Neotericis verò sic eam describit Vadianus: Sicilia non fertilitate modo (ob quam tamen Cereri & Baccho à veteribus cōsecrata fuit, & horreum etiam Urbis Romæ credita) sed frequentia atque vetustate oppidorum, annium commoditate, & rerum gestarum memoria, victorijque Pænorū & Romanorum alternantibus, super omnes alias insignis. Urbes eius septuaginta duas Plinij ætas numeravit. hodie duodecim Episcopatus feruntur, latè patentibus diocæsisibus. Tenuere eam multis annis Sueuorum Duces. Ab Anglis & Lotharingis etiam petita inuasaque fuit, hoc maximè tempore, quo in Syriam & Saracenos expeditiones sumebantur. Postremò in Regum Arragonum Hispaniæ manus peruenit, hodièque ijsdem obsequitur. Neque alia est, quòd quidem sciam, toto Orbe Insula, quam ex æquo Græci & Latini scriptores partim nobilitate Insulæ, partim autem occasione rerum gestarum, celebriorem reddiderint.

Qui plura velit, Benedictum Bordonium, qui omnes Orbis terrarum Insulas vno volumine cōprehendit; Leandrum Albertum; Dominicum Nigrum; Franciscum Maurolicium; Mariū Aretū, qui eam doctissimè, & tandem Thomam Fazellum Siculam, qui eam exactissimè plenissimèque, describit, legat: apud quem quoque Aetnæ montis historiam habes, de quo etiam Petrus Bembus peculiarem libellum edidit. Sed lege etiam Cicronis Orationes in Verrem.

S A R D I N I A .

SARDINIA Insula quæ priscum nomen adhuc retinet, ad Meridiem
 Corsicæ iacet. Hæc quia conformis esset cuidam quasi humano vestigio,
 ideò illam Timæus Sandaliorum, ab effigie solæ appellavit: item Manlius:
Sardiniam in Libyco signat vestigia plantæ. Quod etiam Silius in carminibus suis
 refert, ipsamque frugum abundantia, præcipuè tritico, spectatissimam esse: at-
 que adeò, vt ab Aristæo quondam subactam fabulæ dicant, quæ præstantissi-
 mum omnium agricolam exstitisse ferunt. Sed solo quàm cælo melior: nam vt
 fœcunda, ita pestilens est; quòd æstiuo tempore, ac in locis maximè fertilibus,
 vbi paludes multæ insident, veluti in Australi parte accidit, quæ planitie tota
 sternitur: nam quæ Arcton respicit, scopulis aspera, ac immitis Aquilonaribus
 flatibus est, at morbosa minus. Solum argento diues est. Serpentibus caret. at
 Solifugam parit, animal exiguum, araneis simile. Aliud hic quoque malum
 in herba est Sardonica nomine, quæ in fontaneis aquis nascitur: nervos enim
 vescentibus contrahit. Hibernæ pluviæ in æstiuam penuriam conseruantur;
 nam rarò ist hic imbres cadunt. Stagna pisculentissima sunt. Similiter fontes
 calidi & salubres aliquot locis scaturiunt, qui medelas hominibus adferunt.
 Hæc, Romanorum rebus collapsis, Saracenis aliquando paruit: ab his in-
 terim à Pisanis vendicata fuit. Nunc verò vnà cum Siciliæ regno Hispani-
 nis subest.

SARDINIA.

82

M 2

C O R S I C A .

C O R S I C A Maris Mediterranei Insula, varijs olim populis inhabitata fuit. Hodie bifariam in duas partes eam distinguunt. Plagam quæ orientem Solem respicit, Latus interius; partem verò huic obuersam, Latus exterius vocant, Pars quæ Italiæ propinquior est, Cismontana; & quæ versus Sardiniam excurrit, Ultramontana dicitur. Incolæ tamē alter alterum Ultramontanum, se ipsum verò Cismontanum, ad montium situm respicientes, appellant. Insula est ab omni parte aditu difficilis, quum præruptis vndique collibus comprehensa sit. Interius similiter magna ex parte montosa, ideo quæ frumenti non adeò fertilis est, Vino tamen commendatur, quod hinc Romam exportatur, Corsicum quæ à loco nomen habet. Gignit & equos feroces, & canes venaticos spectatæ magnitudinis: Musmo quoque animal, Plinio auctore hic est, arietis genus, quod lanæ loco villum fert Caprinum. Mosoli hoc hodie vocant. Hoc animal tamen à Strabone in Sardinia describitur. Incolas profrenuis militibus Italia habet. Mel amarū veteres hic inueniri scribunt. Hæc insula primùm à Tirrenis occupata fuit, deinde à Carthaginensibus: his eam eripuerunt Romani, qui eam tenuerunt vsque dum Saraceni eos expulerunt. Hos ex ea profligarunt Genuenses. Tandem capta à Pisanis. Pontificibus cessit. Vltimò ad Genuensium iura redijt, quibus hætenus obedit. Hanc insulam tam accuratè, ex Augustini Iustiniani commentarijs describit Leander Albertus, vt omnino nihil in ea desiderari posse videatur.

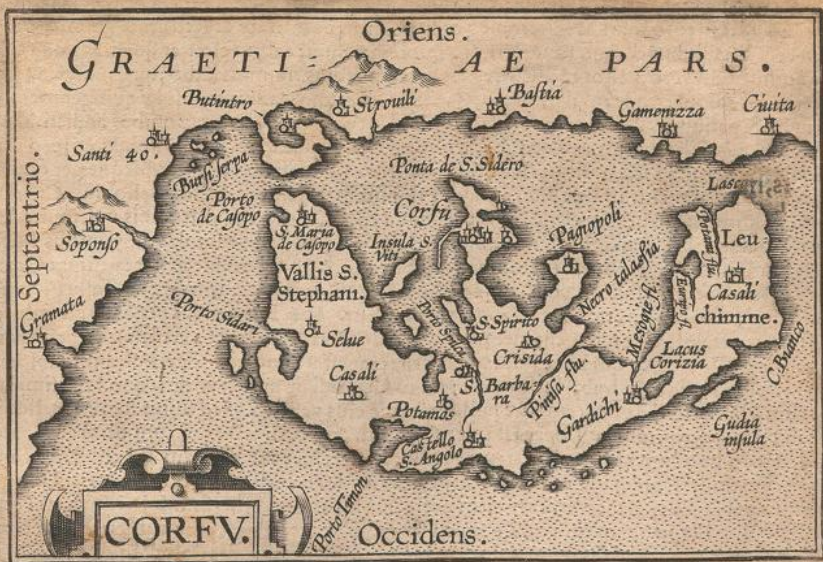
M E L I T A .

HÆc procul abest à Pachino Sicilia promontorio, sexaginta M. P. periculoso freto disjuncta. centum triginta M. P. in ambitu colligit. Ea nunc corrupto vocabulo Malta dicitur: & in ea ciuitas eiusdem nominis. In duo ad Aquilonem promontoria prominēt. quorum alterum Iunoni, alterū Herculi olim sacratum erat; in quibus celeberrima deorum templa fuēre: quę non ab incolis tantum, sed ab exteris quoque, etiam hostibus, maxima in veneratione habita fuēre. Habet etiam optimos portus, ex quo opibus aucta. Et præcipuē in componendis ex lino telis, potens quondam fuit. Cumino hodie & xylino lino fertilis. Hanc olim Diuus Paulus adpulsu suo naufrago nobile reddidit. Sed & his annis proximē elapsis, fugata illa Turcarum maxima classe, Hierosolymitanis Equitibus eam fortiter atque immortalī gloriā defendentibus, multo celebrior facta est.

CORCYRA vel CORFU.

CORCYRA Insula sic dicta ab vna ex filiabus Afopi, quam Neptunus rapuit, & in hanc detulit, vt scribit Diodorus. ex qua natus est Pheacus: à quo deinde Pheacia, quæ prius Scheria vocitabatur. Callimachus Drepane, nostra verò ætas Corfu nominat. Decem M. P. à continente est. Fœcûda quidem, Homero teste: & vbi felices viri nascebantur, rerum maritimarû maxime studiosi. ait enim, Phæacibus nullam esse sagittandi curam: sed in malis, remis, & auibus occupati, alacres spumofum mare sulcant; & alio in loco dicit vt Phæaces in nauigando cæteros viros præstât, ita in texendo mulieres. Hoc enim muneris illis Minerua largita est, vt & scitè manibus operarétur, & bonam mentem haberent. Insula qua parte Septentrionem spectat, plana; qua verò Meridiem, alpestris ac importuosa est. Habet tamen hæc pars aliquem sinum à cautibus liberum, & à vento tutum. quo in loco ex fonte fluuiolus quidam mare inuadit. Opidum primarium in ea, vnà cum insula Corfu vocatur. Aliquando Corinthiorum, aliquando Samiorum colonia fuit: nunc Venetorum ditionis est; qui arcem munitissimam opido adiunxere, præsidio contra Turcarum insultus.

CANDIA olim CRETA.

CRETAM hodie Candia vocant: maior est Cypro, minor autem Sicilia & Sardinia, quibus solis in toto mari Mediterraneo cedit; interim nobilitate & fertilitate par omnibus. Olim centum vrbibus claram fuisse prisca scriptores tradunt: earum circiter quadraginta Plinij atas nouit. hodie verò, Bellonio auctore, tres tantū alicuius nominis habet; quæ sunt: Candia, Venetorum colonia, vnde insulæ nomen; Canea & Rherimo. Ambitus insulæ quingentorū viginti milliū passuum est. Vbiq; montosa, obque id incolæ admodū venationibus addicti. Nullus inibi nauigabilis fluuius. Sed neque noxium animal gignit. Hanc insulā nobile, & toto terrarum orbe cognitā, facit optimū vinum, quod incolæ Maluasiā vocant, indeque per omnes Orbis ferè partes aueritur. Hoc vinū antiqui Pramniū vocarunt: auctor Bellonius. Cupressorum arborum ad naues fabricandas, hinc maxima copia. Hæ tantæ altitudinis nascuntur, aded vt spectabilius nihil humano visui sit, inquit Dom. Niger. In hac Insula Labyrinthus fuit à Dædalo ad Aegyptij exemplar (Plinio teste) fabricatum. Huius adhuc exstare vestigia Georgius Alexander eius insulæ Præsul, apud Volaterranum auctor est. Mons est effossus (inquit) ac vndique concauus, vna tantum & angusta via aditur. Dux loci peritus præcedit cū ardente funali, inextricabilē errorem per tenebras monstrādo. Petrus Bellonius verò, antiquorū operū diligens inuestigator, & qui hanc insulam nostra tempestate non otiosè perlustrauit, lapidicinam hinc olim fuisse, non Labyrinthum ait; vulgo Cretensi sic tamen vocari: quod verisimilius est, cū Plinius scribat suo tempore nulla exstisse eius vestigia. Sed huius loci ex Bellonio hinc adijciam descriptionem: Locus est inter Gnosum & Cortinam, qui cū olim ad lapides excidendos admodum idoneus videretur, indigenæ eius loci lapidicinam ibi construxerunt: ex qua cū multi lapides indies exciderentur, multa subterranea excisa sunt diuerticula, ita vt cū quis per lapidicinā incedit, in multos anfractus incurrat. Letho flumini vicinus est Pseudolabyrinthus ille, in quem cū quispiam est ingressurus, necesse est eum rusticos è vicino paggo accersere, vt cum candelis ingrediatur. Sed in ea tot vespertiliones stabulantur, vt nisi quispiam sibi ab eis caueat, dum obuolant, suis alis faces extinguant.

C Y P R V S .

CYPRVS inter maiores maris Mediterranei insulas locū sibi vendicat. Tota insulæ figura parte altera longior est. Huius Metropolis & Regia, est Nicosia. Est & Famagosta vrbs nobilissima, & totius insulæ Emporium, portu & vestigalibus diues. Nulla insularum est inferior; nam & vino abundat, & oleo; frumenti quoque satis habet. Æris etiam metalla in ea fuerunt, in quibus vitriolum & rubigo æris nascebatur, ad Medicinæ vsum idonea. Canna mellis multa in ea reperitur, ex qua saccarum excoquitur. Vini etiam, quod cum Cretico certare posset, est ferax. Ex pilis quoque caprarum, pannus conficitur, cui Zambelloto nostra ætas nomen dedit. Multas res Insula ad alias gentes mittit, ex quibus lucra non pauca redundant. Alienis non multum eger, sed aërem parum salubrem habet. Tota Insula delicijs incumbit: feminæ admodum lasciuæ sunt. Tam eximie fertilitatis est, vt olim Macaria, id est, beata, dicta sit; & tantoperè luxurię dedita, vt ob id Veneri sacra credita sit. Habet Insula in circuitu quadringenta & viginti septem millia passuum, in longitudine verò ducenta. Sed vt huius Insulæ fertilitas magis elucescat, Am. Marcellini de ea elogium adijcere iuuat. Is enim in eius descriptione hæc refert: Tanta tamque multiplici fertilitate abundat rerum omnium Cyprus, vt nullius externi indigens adminiculi, indigenis viribus, à fundamento ipso carinæ ad supremos vsq; carbasos ædificet onerariam nauem, omnibusque armamentis instructam, mari commitit.

G R A E C I A.

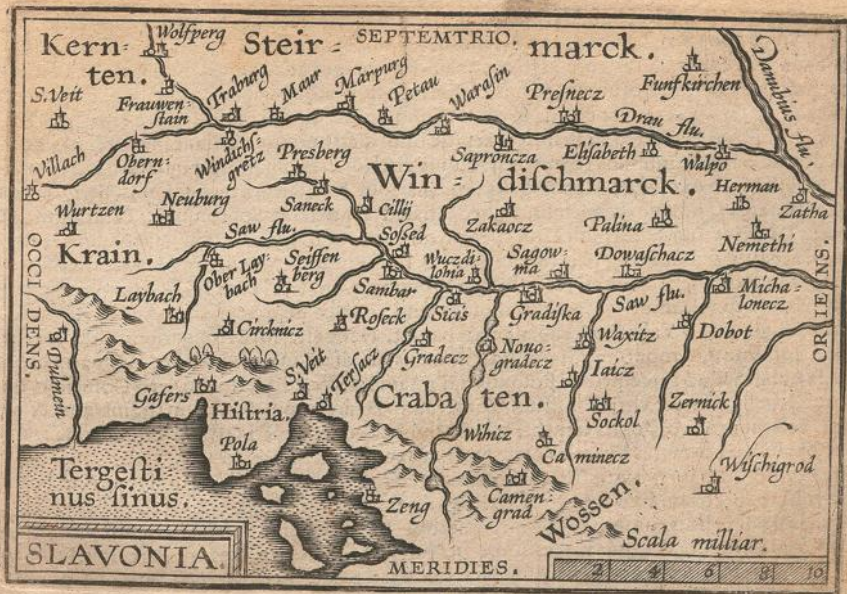
VT in genere describamus omnium incolarum huius regionis viuendi morem, operæ pretiū visum est, Nobiles & cines à ceteris plebeis, infimæque fortunæ hominibus discernere: nam qui in maiori existimatione haberi volunt, Principum, quorum Imperio subsunt, more vestiti conspiciuntur; ita ut qui sub Venetis degunt, Venetos; & qui Turcis parent, Turcas vestitu expriment. Cetera plebs sub cuiuscumque ditione sit, tam in continentis quàm insulis, aliquid suæ antiquitatis hætenus retinet: nam plerique omnes comam ab occipite nutriunt, & à fronte sinciput tondent; vtunturque magnis duplicibusque pileis. Insulares in religionis exercitio vtuntur omnes sermè eisdemque ritibus eademque forma ceremoniarum. Plerique omnes Turcarum more non multum suppellectilis habent, nec lectis plumis refertis vtuntur; at eorum loco culcitrae quasdam habent, ex tomento siue lana confectas. Omnes odio habent vinum aqua mixtum, & vsque in hunc diem antiquū propinandi morem obseruant, & præcipuè Cretenfes: in eo autè differunt à Germanis, quod isti inuicem vrgent magnis culullis: Græci vero paruos haustus inuicem propinent, vnde vt olim antiquitus, ita & nunc Græcari pro inebriari dicitur. Sed quia in bibendo certas quasdam leges seu ceremonias obseruant, easdem prætermittere nolimus. Primò vtuntur valde humilibus mensis, & bibunt per vices; nunquam ordinem prætermittentes, ita vt si quis antequam ad illum peruenisset bibendi ordo, vinum posceret, magnæ inciuilitatis notaretur. Et qui promptissimus est ad infundendū, poculū tenet, ceterisque omnibus solus per ordinem infundit. Vtuntur in istis cōpotationibus paruo quodam vitro sine basi aut pede, ita vt minimè è manu reponi liceat, illudque omnino ebibunt, ne guttam quidem vini relinquentes. Interdum sese inuicem prouocant ad bibendū Germanorū more, & tum quidem amplectuntur se mutuo, manumque alter alterius contrectat, illamque osculatur, frontique admouet; deinde malas siue genas tam dextram quàm sinistram exosculantur, sed tunc non obseruant bibendi ordinem. Et quia fortissimum illud vinū paruis haustibus potitant, & inde valde incallescunt, semper cantharum aqua plenum presto habent, & similiter magnos aquæ haustus ingurgitant, vt sese iterum refrigerent: aliter haud quaquam sitim sedare possent. Mulieres non adunt illorum comestationibus. Vetus ille mos ethnicorum deplorandi mortuos, etiam hodierno die per totam Græciam obseruatur, vti & in vicinis regionibus. Nam postquam aliquis vita defunctus est, mulieres certo quodam in loco conueniunt; & summo mane vlulatum quendam ordiuntur, percutientes pectora, vnguibz genas lacerantes, extrahentesque capillos, ita vt planè miserabile spectaculum exhibeant. Et vt melius hæc mysteria peragerentur, mulierem conducunt egregiè canoram, quæ ceteris præcinit, vt intermissiones, pausas vocant, & accentus huius natiuitatis melius intelligerentur: atque in hoc planctu laudes virtutisque defuncti recitant, ab ipsius natiuitate, vsque ad extremum eius haustum,

I L L Y R I C V M.

ILLYRICVM, aut vt alijs placet, Illyris, regio est in ora maris Adriatici; Italiae opposita. Huius termini non ab omnibus iisdem limitibus circumscribuntur. Plinius enim hanc inter Arsam & Titium fluuios constringit. Ptolemaeus vero eam ab Histria ad Macedoniae usque confinia secundum maris littora producit; mediterranea eius ad Pannonos & Moesiam Superiorem expandit. Multo amphorem eam describit Pom. Mela, & Dionysius Alexandrinus, totam enim maris Adriatici oram à Tergesto ad Ceraunios usque montes, Illyrijs ascribit, eosque ultra Danubium fluuium habitare docet; Danubium namque inter eius flumina Mela numerat.

Illyricum nomen habet ab Illyrio Polyphemi scribunt auctores: quidam ab Illyrio, Cadmi filio eos denominatus ait. Totam Illyrici oram maritimam cum insulis vicinis, commodis instructam portibus scribit Strabo; cum quidem contra Italica ora huic obiecta, sit importuosa. Calida est vt Italia, & bonarum frugum ferax ora Illyrici, oleis & vitibus egregia; nisi quod loca quaedam prorsus aspera sunt. Quae supra hanc sita est Regio, montosa est tota, frigida & niualis; maxime quae ad Septentrionem vergit. Incolae huius olim atrocissimi admodum dediti; hodie vero paulo mansuetiores, ligneis plerumque habitant aedificijs culmo contextis, praeter paucas littorales vrbes, in quibus humanius degunt. Inter has primi nominis est Ragusi, olim Epidaurus, vrbs hodie Emporio & Repub. nobilis, quondam libera, nunc autem Turcis tributaria, eoque nomine (vt Nicolaus Nicolai in suis Observationibus testatur) quotannis 12000. ducatorum aureorum Ottomannis pendit. Haec de Illyrico in genere; nunc de nostra hac tabula, quae totum Illyricum secundum horum auctorum descriptiones, praeterquam Plinij, minime continet. Sunt vero in hac tabula, Histria, Slaunonia, Dalmatia, Bosnia, Carinthia, Carniolae & Stiriae pars: omnes ferè regno Hungariae vestigales, praeter pauca maritima, quae Venetis parent. Turca autem non minorem earum partem sibi subiugauit.

H V N G A R I A .

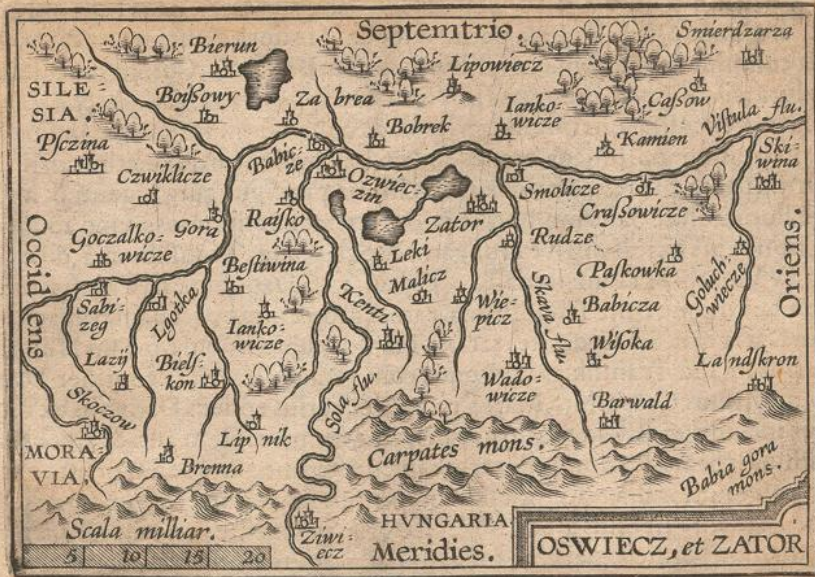
HVNGARIA à Drauo ad Meridiem sumit initiū; à Septentrione, Sarmatis quos Polonos, & Getis quos VValachos dicimus, terminatur, ab Occasū Austriā habet, superioris quondam Pannoniæ caput; ab Oriente Mysiam, quam Rherianam nunc appellant. Danubius omnium quos Europa habet, fluiuiorum maximus, mediā interfluit, atque in partes, nempe in citeriorem & vltiorem scindit. Citerior est ea vbi olim Pannoniæ fuerunt: hæc ab vltiore Hungaria Danubio, ab Austria, & Norico, radicibus Cæcij (sic olim dicti) montis; à Slauonia Drauo, à Bozna & Raschia Sauro fluminibus terminatur. Huius citerioris Hungariæ caput est Buda, regni sedes. Nobiliora in ea opida, Alba Regalis, coronatione & sepultura regū insignis, Strigonium metropolitana, Quinque ecclesiensis, Episcopalis sedes, præterea Sopronium, Taurunum, & Sabaria Diui Martini, & Stridon Diui Hieronymi patria erat. Vltra Danubiana Hungaria montibus Carpatijs supra Pofoniū incipientibus, & longissimo flexu ad litus Euxini maris porrectis, à Morauia, Slesia, Polonia, & à Ruffia distinguitur, vsque ad eum locū vbi regio est quam Maromarusiam vocamus. Ibi iam alij montes & siluæ ab eo loco Seuerinum versus tendentes, à Transilvania & VValachia Transalpina separant. Hanc vltiorē Hungariam Tibiscus fluiuius piscosissimus, in montibus Maromarusijs ortus, mediā interfluit. Hæc Hungaria habet oppida nobiliora, ad Septentrionē Pofonium, Tirnauiam, &c. ad Meridiem verò Colociam, Bachiā, Zegediunum, &c. vltra Tibiscum, Varadinum, Dedrecinum, &c. cum fodinis auri & argenti. Seuerinum, vbi pontis olim à Traiano Imperatore exstructi vestigia etiam nunc apparent, & alia quæ breuitas historica nunc prolixius verat enumerare.

Incolæ Scythica lingua vtuntur, ab omnibus finitimis diuersa. Nulli regioni terrarum hominum robore, pecorum fecunditate, vbertate soli, metalloꝝ copia cedens, celi benignitate, & pulchritudine situs, omnibus Orbis regionibus suo iure possit anteferti. Tellus rerum omnium copia à natura donata; vbi aurum, argentum, sal, lapillos, colores effodere licet. Frumenti, pabuli, leguminis, & pomorum abundantia præstat. Neque deest amnicorum copia piscium, & cupri confectura, in plevisque fluminibus auri optima ramenta inueniuntur: quin & in vitibus in autifera solo fatis aurum quandoque legunt.

HÆC est Regni Poloniæ, qua Silesiam attingit, portio. Olim verò ad hoc Regnum non pertinebat. Osuieczimensis ditio Polonis cessit sub Cazimiro III. anno 1454. Zatoriensis verò sub Sigismundo I. anno 1548. post quadringentesimum ferè annum ad corpus & compagem Poloniæ redijt. Auctor Cromerus in suo Poloniæ Chronico. Sita est regio ad oram Vistulæ fluminis. Carpathum montem habet à parte Meridionali. Hunc *Crpac* vulgò appellant: Rusci *Biescid*; & Hungari *Tarczal* vocant. Germanis multis nominibus innotuit, eam enim *Munch*, *Vatter*, *Wurtzgarten*, *Chremnitz* & *Semnitz* nominant.

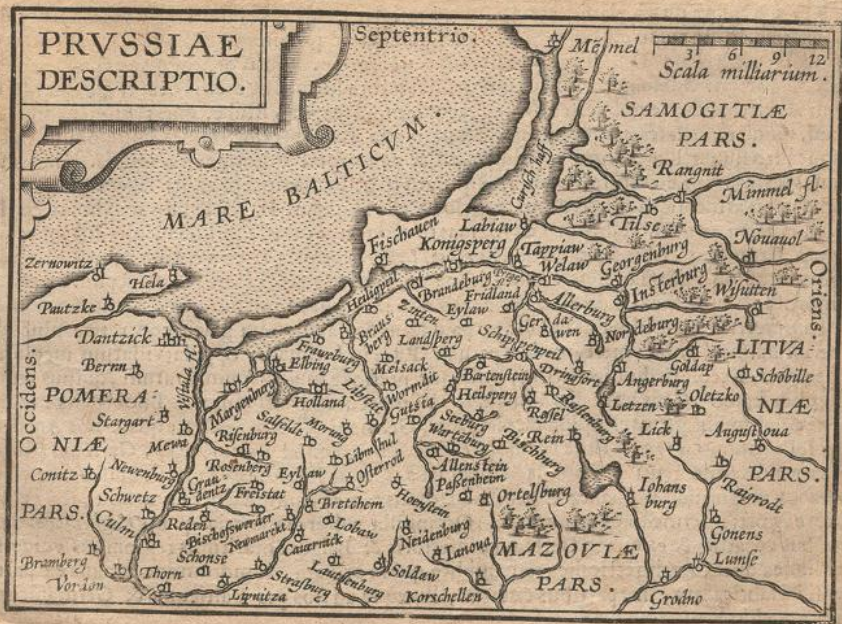
T R A N S S I L V A N I A .

TRANSSILVANIA Daciae olim pars; eius caput Alba Iulia, vel à Iulio Cæsare, vel ab Hiula potius quodam Hünorū Principe, ita dicta. Oppida complura nobilissima, in quibus Cibiniū, Brassouia, Colosium, Bistricia; & plura alia, à Germanis, quos nos Saxones appellamus, condita & habitata. In ea sunt Siculi, genus hominum ferox & bellicosum: inter quos nullus neque nobilis, neque rusticus, omnes eodem iure censentur, Heluetiorum instar. Transsilvania ipsa rerū omniū est feracissima, præcipue auri, argenti, & aliorū metallorū; adhæc Salis montani. Equos generat nobilissimos; vino abundat; sed non æquè excellenti, vt Hungaria & Sclauonia, Transsilvaniā duæ cingunt V Valachia; Transalpina, & Moldauia: illa Danubio; hæc Mari Euxino admota: vtraque cum Transilvania, eam Europæ nunc occupant partem, quæ olim Dacia erat. Sic totus iste tractus Transdanubialis, qui nō solū Hungariā vteriolem, sed Transsilvaniā quoque cum vtraq; V Valachia continet; Danubio, montibus Carpathijs, Mari Euxino, & rursus eodem Danubio ex omni parte includitur. Est hæc regio pecoris, vini, frumenti, item auri & argenti, feracissima; vbi amnes nonnulli aurea tamenta ferunt, auriq; fragmenta quandoque sesquibralia trahunt, quum montibus sit vndique circumsepta in coronæ speciem. In siluis iubati boues; & vrsi, ac siluestres etiam equi, vtrisque eorum mira pernitas: at equi iuba sunt ad terram vsque demissa: domesticis per se est mollis alterno crurum explicatu glomeratio.

PRUSSIA, Latine Borussia, olim vocata Hulmigeria, sicut adhuc quædam portio Regionis iuxta Vistulam, appellatur Culmigeria. Putatur primum per omnem Prouinciam inhabitata à populis qui olim federant iuxta Tanaim fluuium, Europam determinantem ab Asia: sed qui pertæsi sterilis illius terre, & egressi quæsitum fertiliorem terram, venerunt in Hulmigeriam, ibique confederunt, illecti bonitate illius soli, nomine suo totam illam cognominantes regionem. Est Regio frumenti ferax, aquis irrigua, & hodie colonis plena, habens multa ambitiosa Oppida, sed & multi maris sinuosi flexus reddunt eam amœnam. Est in ea pecorum ingens vis, multa venatio, atque diues piscatio. Habet autem Prussia ab Oriente Lithuaniam, à Meridie Poloniam, ab Aquilone Liouoniam, & ab Occidua parte Pomeraniam. Maritima eius hodie in Urbibus & Arcibus Teutonica est; at in rure interiori, pauci prisca linguæ homines manent. Habet maritimas vrbes, Montem regium, opus Regis Bohemiæ, vbi Principis nunc sedes est; Elbingen, & omnium nunc locupletissimam Gedanum (Dantiscum vulgò vocant) urbem insignem, magnumque mercatorum emporium. Hæc Munsterus. Hæc Prussia etsi Regem Poloniæ agnoscit, eius pars tamen proprium habet Ducem, qui se Ducem Prussiæ nominat. Itaque Regiomontem, nonnullaque alia in ea oppida possidet.

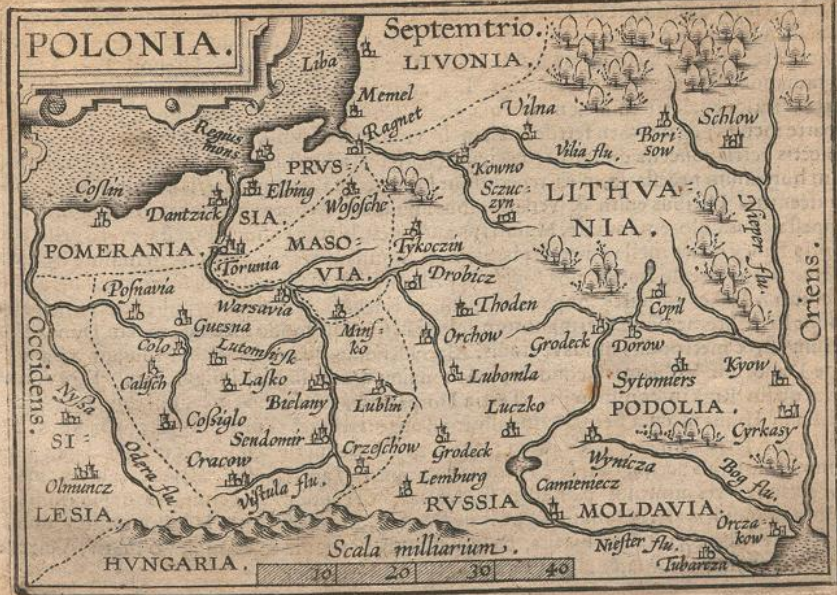
In huius Regionis littore, Succinum, antiquis Glessum, incolis *Pirnstein*, ab alijs Germanis *Augstein* dictum colligitur.

P O L O N I Æ R E G N V M.

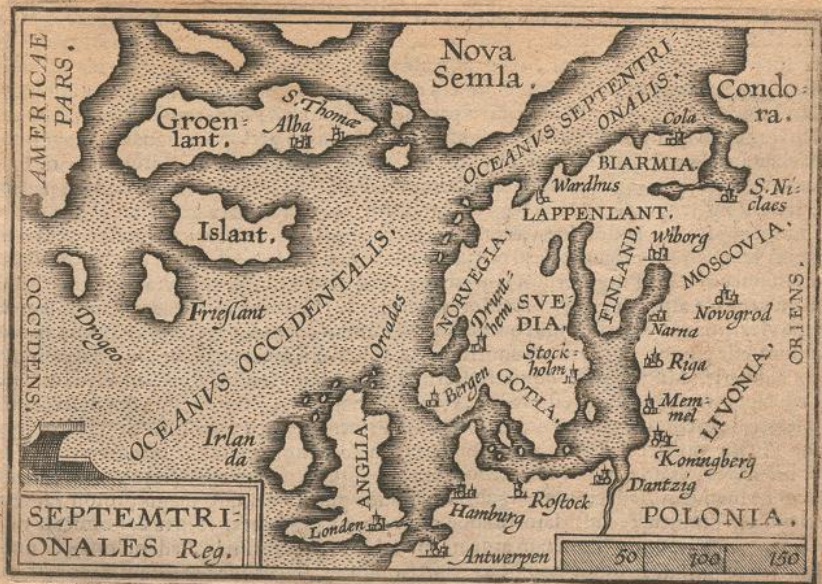
P O L O N I A quæ à planitiâ terræ, (quam ipsi vernaculè etiamnum *Pole* vocant) nomen habet, vasta regio est, quæ Slesie ad Occidentem proximat. Hungaris, Lithuanis ac Prutenis contermina. Diuiditur in Maiorem & Minorem. Maior dicitur quæ Septentrionem aspicit, habetque Guesnam, Posnauamque, insigniora loca. Minorem vocant, quæ ad Meridiem vergit, habetque nobilem urbem Cracouiam, ad caput Vistulæ, quæ regionem diuidit, sitam, reliquæ ciuitates parum nitidæ. Ex marceria domos fermè omnes componunt, pleasque luto linunt, Plaga regionis palustris est, & nemorosa. Porus genti cereuisia. Vini rarissimus vsus; nec vineæ cultura cognita. Equitatu in bello maximè præstat. Ager ceteris ferax, multa genti armenta, multa ferarum venatio. Melle abundat. Habet & salis maximam copiã, quod ex terra eruitur. Habet & æris fodinas in montium iugis, Tatri, ab incolis dictis; nec nõ sulfuris, Cromerus scribit Polonus ab Hungaris *Lengel* vocari, à Lecho eorum genitore. Comprehenditur sub Poloniæ regno etiam Lithuania, quæ magna sui parte palustris, plurimumque nemorosa, & eò difficilis aditu, ac quodammodo inaccessa, aquis omnia obtinentibus; hieme commercia cum Lithuanis habiliora: paludibus & stagnis atra glacie concretis: niueque superinfusa, sunt omnia mercatoribus peruia. Rara in Lithuania oppida; villarum incolatus infrequens, Accolaru diuitiæ pecora, pellesque pretiosæ multigenum ferarum, quibus regio insigniter feætet. Cera ac mellis abundans. Vfus pecuniæ genti nullus. Bisontes hæc regio producit; animalis genus est, quod incolæ *Suber*, Germani *Vr-ochs* vocant; quale nos Antuerpia vidimus anno 1570. Hinc & quoque illud animal quod Latini Alces, Germani *Elands* nuncupant. Sermo genti vt Polonis Sclauonicus. Caput Regionis Vilna est, Episcopalis ciuitas, tantæ magnitudinis, quantæ Cracouia. Domus tamen contiguæ in ea non sunt, sed veluti in rure, horti intermediant & pomaria. Omnis illa roborea materia quæ *VVaghensbot* nostratibus vocatur, & ex qua in Germaniæ inferioris & Belgicæ maritimis regionibus vniuersa ferè lignea opera Architectonica tam publica quàm priuata, domorumque magna ex parte vtensilia fabricantur, his partibus cæditur, illiacque ad nos per Balticum & Germanicum mare aduehitur.

L I V O N I A .

LI V O N I A porrigit se in longitudinem iuxta mare supra quatuor stadiorum millia; in latitudinem minimum ad M. CCC. stadia patet. Prussi, Lithuani, & Russi eam circumhabitant; cetera Liouonicus sinus lambit, Habet hæc Liouonia, Curones, Lettos, nationes tam moribus quàm lingua diuerfas, In arcibus & oppidis lingua Saxonica, aut, si mauius Germanica, præualet. Regio est nemorosa, plana, & sine montibus, fluuijsque irrigua, magna ex parte inculta; agri tamen fertiles. Nam si vinum & oleum, & alia quæ in mitiori calo subiectis terris concessa diuinitus, excipias (nam his aduecticijs tantum videntur) cetera ad usum humanum necessaria, in ea reperiuntur tanta copia, vt cum exteris omnino largè communicentur. Piscibus enim & venationibus abundat. Lepores in hac regione singulis anni tempestatibus colorem mutare, Munsterus auctor est; hieme enim albi, ætate verò grisei sunt coloris. Hinc cera, & mella, cineres, pix arida, & liquida, quæ *Ther* vocamus; item illud frumentigenus, quod Secale Latini, nos *Rogge* appellamus, in magna abundantia quotannis ad nos adferuntur. Habet ciuitates amplas insignem ad elegantiam exstructas, inter eas principe loco sunt Riga. Bremensium Germanorum colonia, sita commodo loco ad amnem Duna. Emporium est, & metropolis huius regionis. Altera Riualia, quam Rhuteni Reliuam vocant, à Rege Danorum Voldemaro condita, portu in sinu Maris Baltici insigni clara. Hac non est minor quàm Riga in commercijs. Tertia Dorpatum, Russis finitima, qui eam *Iuryngorod* appellant. Huius mœnia Beca fluuius alluit, ad negotiationes cum Russis peropportunus. Hic fluuius vno fertur aluco in Oceanum; qui cum de præruptis scopulis præcipiti lapsu ruat, idem viciniorebus accidit quod vsu venire habitantibus ad Nili cataractas accepimus (inquit Leuenclaus) vt nimirum paulatim surdescant. Secundum has ciuitates oppida sunt alia minora, magnificis arcibus munita; primum Venda, propter aulam Magistri militiæ nobilitata, & in medio totius regionis sita. Dein Velinum, Pernoia maritima, Volmaria, Veseburgum, Vitestenum, Narua, & alia.

R V S S I A aut potiùs M O S C O V I A.

DE huius regionis incolarum religione, ritu, viuendiq̃ more, hæc pauca. In religione ferè Græcorum ritum sequuntur. Eorum Sacerdotes vxores ducunt. Imagines in templis colunt. Infantes cum baptizantur, ter in aquam toti immerguntur; aqua verò baptismatis singulis infantibus consecratur. Confessionem quamuis ex constitutione habeant, vulgus tamen eam Principum opus esse, & ad nobiles pertinere existimat. Finita confessione, poenitentiaque iuxta deiccti qualitatem iniuncta, signo crucis frontem pectusque signant, magnòque gemitu clamant, Iesu Christe fili Dei, miserere nostri. Hæc est communis illorum oratio. Dominicam enim orationem perpauci sciunt. Communicant sub vtraque specie, miscentes panem vino, seu corpus sanguine. Pueris septem annorum porrigunt Sacramentum: dicuntque tum hominem peccare. Festos dies viri præstantiores peractis sacris, epulis, ebrietate, & vestitu eleganti venerantur; vulgus & serui plerumque laborant; dicentes feriari, & à labore abstinere, dominorum esse. Purgatorium non credunt: pro defunctis tamen sacra faciunt. Aqua benedicta nemo se aspergit, nisi à Sacerdote aspergatur. Ieiunant in Quadragesima septem perpetuas septimanas. Matrimonia contrahunt; bigamum concedunt, sed vix legitimum matrimonium esse putant. Diuortia admittunt. Adulterium non appellant, nisi quis alterius vxorem habuerit. Mulierum conditio miserrima est: nullam enim honestam credunt, nisi domi conclusa viuat, adeoque custodiatur, vt nusquam prodeat. Gens astuta & fallax, & quæ magis seruitute quàm libertate gaudet, Omnes se Principis seruos fatentur. Tunicas oblongas, sine plicis; manicis strictioribus, Hungarorum ferè more gestant: ocreas ferè rubeas, easque breuiores, vt quæ genua non attingant; soleasque ferreis clauiculis munitas habent. Ventrem nequaquam, sed femora cingunt; atque adeò puberentis, quò magis promineat venter, cingulum dimitunt. Iustitiam strenuè exercent in prædones, Furta & homicida rarò capitali poena puniuntur. Monetam argenteam habent, non rotunda, sed oblonga & ouali quodammodo forma. Pellibus nobiles ac pretiosissimis, quæ hinc per totam Europam exportantur, regio abundat: & ybique ferè siluosa est.

TARTARIA.

TARTARIA hodie ferè vocatur, quidquid terrarum ab Orientali Oceano, siue Mangico, positum est inter Septentrionalem Oceanum, & Meridionales regiones. Sinam, Indiæ partem extra Gangem, Sacos, laxartem (hodie Chefel) fluvium, mare Caspium & Mæotidis paludem; & ad Moscos præne Occidentem versus: quia hæc omnia fere occupauerunt Tartari, & in iisdem locis resederunt.

Tartarorum nomen anno salutis M. C. C. XII. primùm in Europa auditum est. In *hordas* diuiduntur; quæ vox illis significat conuentus aut multitudinē. Homines statura quadrata, lata facie & obesa, oculis contortis & concauis, sola barba horridi, cetera rasi, corpore valido, animo audaci: equis alijsque animalibus quoquo modo interemptis suauiter veicuntur, demptis porcis, à quibus abstinent: inediæ somnique patientissimi: equitantes porro, si fames sitisque illos molestauerit, equis quibus insident venas solent incidere, haustoque eorum sanguine famem pellunt. Et quoniam incertis vagantur sedibus, stellarum, in primis verò Poli Arctici, quæ ipsi sua lingua *Selesnicol*, hoc est, ferreum clauum (teste Sigismundo ab Herberstein,) vocant, aspectu, cursum suum dirigere solent. Vno in loco non diu commorantur, rati grauem esse infelicitatem diu in eodem loco hæere. Iustitia apud illos nulla. Homines sunt rapacissimi, nempe pauperissimi; vt qui alienis semper inhiant. Auri & argenti apud eos nullus vsus.

Vides in hac regione Tanguit prouinciam; hinc omne Rhabarbarū quod per totū terrarum orbē consumitur, ad nos & vbique gentiū deferitur. Est hîc quoq; Cataia regio, cuius Metropolis est Cābalu, quæ, vt Nicolaus de Comitibus tradit, duodeciginta Italica miliaria in ambitu habet, aut, vt M. Paulus Venetus scribit, trigintaduo. Quadrata est forma, in singulis angulis arces constructæ videntur, quatuor milliariorū circuitū habentes, in quibus continuò Imp. præsidia sunt. Quinzai verò vrbs Mangi prouinciæ, quæ Orientem versus ad Oceanum Eoium conspicitur, hanc amplitudine excedere creditur; hanc namque idem M. Paulus, quem circa annum à natiuitate Domini 1260. ibidem habitasse constat, centena miliaria comprehendere scribit. Idem Odericus asserit. In lacu dulci sita est. Sunt in ea 1260. pontes, quorum quidam tantæ altitudinis sunt, vt naues onerariæ paussis velis subter eos transeant.

C H I N A .

Tota hæc regio vni subest regi, tamquam monarchæ, quem Mundi Dominum, & Cæli filium vocant. Paquin vrbs versus Tartariam, regia eius sedes est. Ex hac nunquam nisi tempore belli egreditur. Manquin ciuitatem quondam eius prædeceffores habitauere, in cuius memoriam ibidem aurea tabula magno honore custoditur. Hæc, regis qui hodie regnat, nomen infcriptum tenet, tegiturque preciosissima cortina, quam nisi festis diebus non retegunt, eamque tunc superstitiosa quadam obseuantia, quasi ipsam Regiam referret maiestatem, venerantur. Aiunt hunc cum bellum aduersus Tartaros gerit, in exercitum ducere trecenta peditum millia, equitumque ducenta: at gentem non adeo belliciosam esse addunt. Habet sub se gubernatorem, quasi proregem; quem ipsi Tutan nominant. Hinc caussarum totius regni disceptator & index. In iustitia administranda huic magna seueritas. Latrones & homicida perpetuis carceribus custodiuntur, donec aut flagris, fame, vel frigore vitam finiant. Quamuis enim vltimo supplicio (quod fere flagellatione constat) condemnentur, sententiæ tamen executio adeo tarda, vt maxima horum condemnatorum pars in vinculis natura cedat. Hinc tantus incarceratorum vbique in ciuitatibus numerus, vt in vna vrbe Canton sæpenumero millesimum decimum quintum excedat. Furta, (que nullum crimen his partibus odiosius) flagri verberibus crudelissimis puniuntur. Flagellationis hic modus est. Hominem pronum ponunt, manibus à tergo relegatis; hunc flagro ex arundine aut calamo facto, suras crurum percutiunt, cuius ictus adeo vehemens, vt primo verbere sanguis eliciatur; secundus ictus adeo facinorosum excruciat, vt in pedes consistere nequeat. Singula crura singuli carnifices flagellant; tanta vehementia, vt plurimi ex quinquagesimo aut sexagesimo ictu vitam finiant, omnes enim nerui dirumpuntur. Lusitani referunt singulis annis eo mortis genere vltra duo hominum millia interire. Flagrum hoc latitudinis est quinque digitorum, crassitudine vnius, quod continuò aqua tingunt, vt flexibilius sit, & maiori impetu cadat.

Quod ad religionem huius gentis attinet, credunt omnes res creatas, omniaque inferna, at que horum gubernationem pendere à supernis, atque Cælo; quem maximum omnium deorum credunt, eumque primo alphabeti charactere exprimunt. Solem, Lunam, & Stellas adorant, etiam Cacodæmonem, (quem ea forma quam nos Europæi, depingunt) ne mala eis adferat, vt ipsi ferunt. Sumptuosissima habent tam in vrbibus quam in agris templa. Etiam duplex genus sacerdotum: alterum candido vestitur, raso capite, & in commune viuunt, vt nostri monachi; alterum atro, promisso crine, & seorsim habitat, vt nostri presbyteri. Neorum vxorem ducit, horum vita tamca satis impudica & obscena.

Patricius

Regio Asie   04   *Regio Asie*

I N D I A.

NOBISSIMAM totius Orbis terrarum partem **INDIAM** esse, neque maiorem regionem vno nomine comprehendendi, omnes ferè scriptores vnanimè produnt. Ab Indo flumine nomen habet. In duas regiones, Gange flumine interluète, diuinitur: quarum altera, quæ Occidentalis est, Intra Gangem dicitur; altera ad Orientem magis, Extra Gangem cognominatur. Hæc India vniuersa non gentium tantum, atque oppidorum propè innumerorum, sed omnium rerum prouentu (are tantum & plumbo excepto, si Plinio credimus) felix: fluminum plurima, tum maxima: quorum irriguo procurfu sit, vt in vdo solo, proximantis Solis vi, nihil non magna quantitate gignant. Aromatibus, gemmisque, quibus præ omnibus aliis mundi regionibus affatim abundat, totum ferè Orbem implere videtur.

Multæ illi contiguæ sunt insule hinc inde in suo Oceano sparsæ, adeo vt meritò Orbem insularum dicere quis posset. In primis in eo est Iapan, M. Paulo Veneto Zipangit dicta: quæ quoniam paucis abhinc annis haud multis cognita fuit; de ea hic nonnihil dicere visum fuit. Insula est latissimè patens; celi eandem ferè eleuationem cum Italia habet. Incolæ religioni, litteris, & sapientiæ sunt additissimi; & veritatis indagatores acerrimi. Nihil illis frequentius oratione, quam more nostro factis in delubris exercent. Vnum agnoscunt Principem, à cuius imperio & nutu pendent. Sed & hic sibi supremum habet, Voo illis dictum. penes quem summum est rerum sacrum & religionis imperium. hic fortasse nostro summo Pontifici, ille Imperatori nostro assimilari posset. Huic plebs animarum suarum salutem credit. Vnum tantummodo Deum adorant, triplici capite effigiatum, cuius nullam ramen reddere norunt rationem. Infantes apud hos baptizantur: ieiunijs in penitentiæ testimonium corpora maccrare student: Crucis signaculo contra demonum insultus, vt nos, se muniunt: adeo vt in religione, & viuendi more Christianos imitari videantur: quos tamen Patres Societatis **I. E. S. V.** maximis laboribus in totum Christiana religione imbuere satagunt.

PERSIÆ REGNUM siue SOPHOR. IMP.

DE Sophorum origine, ex Ioannis Barrij Asiæ Decadibus hæc transtulit Calius Curio, in sua historia Sarracénica: Anno salutis nostræ M. CCC. LXIX. erat quidam Regulus inter Persas, Ardenelim oppidum obtinens, Sophi appellatus, qui se ex Alis Muamedis generi, stirpe, per Musam Cazinum eius nepotem, oriundum gloriabatur. Hic Babylonio-Calyfa extincto, aduersa factione, quam Turcæ tuebantur, à Tartaris depressa coepit liberius suam de religione sententiam profiteri: & quia Hocemus Alis filius, à quo ipse se genus ducere iactabat, duodecim filios habuerat, volens aliquod sectæ suæ, quo à ceteris dignosceretur, signum imponere, instituit, ut qui suam sectam amplecti vellent, tiaram sub velo, quo caput Turcæ omnes inuoluunt, (tulibantem appellant) purpuream gestarent, quæ in medio extratulibantem duodecim fastigia emitteret. Eoque mortuo successit filius Guines appellatus, qui tantam sibi in toto Oriente doctrinæ sanctitatique opinionem conciliauit, ut Tamerlanes ille clariss. Parthorum Imp. qui Baiazetem Turcarum Regem cepit, per Persidem iter faciens, eum quasi sanctum aliquem virum inuisere voluerit: ab eoque Guines triginta captiuorum, quos secum adducebat, millia dono impetrarit, quos ipse post in secta sua instituit; eorumque opera Secaidar eius filius in bellis usus est: is enim Guine mortuo, Georgis Scythiæ populis, suis finitimis, sed Christianis, (horum viribus fretus) bellum intulit, multisque illis cladibus afflixit, &c. Hæc de Sophorum origine dicta sint. Hi cum Turcæ continua bella ob Mahumetanam Religionem gerunt; quoniam Sophiani vnum Mahumeticæ Religionis interpretem sequuntur, & Turcæ alterum; qui quidem interpretes inter se sunt dissentientes, ad eum ut Sophiani hæretici sint nuncupati à Turcis, & Turci à Sophianis. Gens natura liberalis est, & ciuilitatis amans, litteras & artes colunt, nobilitatem agnoscunt: in eo à Turcis differunt, quod hi nullum sanguinis aut stemmatum discrimen norunt.

TURCICVM IMPERIUM.

TURCICI Imperij originem, incrementū, & quomodo in eam quā vides magnitudinem
 270. annis excreuerit, paucis habe. Anno 1300. OTTOMANNVS Turca, à quo familiae
 Imperatorum Turcarū nomen Ottomanni adhaesit, Zichi cuiusdam filius, tenuis conditionis
 homo, ingenio & rei militaris peritia nomen ac dignitatem inter suos adeptus 27. annis quibus
 imperauit, Bithyniam, Cappadociam, plurimāq; ad Pontum loca munita obtinuit. Successit illi
 filius ORCHANES; qui Prusiam urbem amplissimam expugnauit, & Regni caput fecit; ac à
 Tartaris 22. Imperij anno casus, illud filio AMVRATHI reliquit. Hic à Graecis dissidentibus
 euocatus, primus ex Asia in Europā traiecit. vbi Callipoli, Cherronco, Abydo, Philippopoli,
 Hadrianopoli, & regionibus Serua Bulgariaq; subactis, superiorē Mysiā ingressus, cū regnasset
 annos 23. pugione percussus, interiit. Filius eius BAI AZETHES, post occupatā Phocidem &
 bonā Thraciæ Graeciāq; partē, victus à Tābetlane, ignominiarū extrema passus, inglorius obiit.
 Capto patre, CALEPINVS regno adscitus, cū Sigismundū bello funditus deturbasset, plura
 adgressus, in ipso etatis flore, sexto Imperij anno, exstinguitur. MAHOMETES post hūc Impe-
 riū arripuit, & VValachiæ ac Slauoniæ maiori parte cū Macedonia deuictis, ad Ioniū vsq; pe-
 lagus peruenit: Hadrianopoli autē, quò Regiā sedem transtulerat, è vira excessit, regni anno 14.
 Hinc AMVRATHES II. debellauit Epirū, Aetoliā, Achaiam, Bœotiā, Atticam, Venerorūq;
 urbem Thessalonicā, Qui huic successit MAHOMETES II. Athenas euertit; Constantinopolim
 29. Maij. anno 1452. expugnauit; Trapesuntinū Imperiū, Corinthum, Lemnum, Eubœam, Mity-
 lenen, & Genuesiū urbem Capham bello subegit, regnauit an. 32. BAI AZETHES II. Naupa-
 ctū, Methonā, & Dyrrhachium Venetis abstulit; Dalmatiāq; omnē depopulatus, veneno subla-
 tus est. Inde eius filius ZELIMVS Imperiū inuasit. Hic, Sul tano cæso, Alcairum, Alexandriam,
 totāque A Egyptū & Damascū suo imperio subdidit. Suffectus patri vnico filius SOLIMAN-
 NVS, Belgradū, Budā, Strigoniū, ac totam ferè Hungariā occupauit, Rhodū deditioe obtinuit,
 Quinque ecclesias enertit, Iula urbē capta, in obsidione Zigerthi obiit. Eā filius ZELIMVS II.
 diruit, qui & Cyprū Venetis ademit an. 1570. Iam regnat AMVRATHES III, magnāque
 Africa: maiorem Europæ, maximam Asiæ partem, à maioribus acceptam, imperio possidet.

P A L E S T I N A .

PALÆSTINA, siue Terra promissionis, in duodecim tribus distinguebatur, quarum nomina, Ruben, Simeon, Iuda, Zabulō, Isachar, Dan, Gad, Aser, Nephthali, Benjamin, Manasse, Ephraim: & ita cuiusvis filij Iacob appellatio in posteritate sua & eiusdem loco hæsit.

Deinde sub Roboā, cum terra Israël & Regnū per seditionē in duas partes discerneretur, Iuda & Benjamin tribus sub vna comprehensę Iudę nomen, retinuerunt. Quod idē factum est, quia Iuda propter potentiā, & quia ex ipsa nasciturus erat Messias, fuit celeberrima, & sic à digniori facta est denominatio. Sed reliquæ decem tribus, quibus Reges Samarię præerant obtinuerunt nomen Israël.

Hæc pars post captiuitatem Babylonicam iterum in duas regiones est distincta, videlicet in Samariam & Galilęam. Samarię Metropolis vnde regio nomen habuit, fuit sedes Regum Israël. Sed Galilęa ab alienigenis gentibus est occupata, 3. Reg. 9. 4. Reg. 17. Vnde reliquis Iudæis cœpit esse inuisa: Vt etiā conuictij loco Galilæos insectarentur. Huius Boreæ pars per contemptum Galilęa gentium, & propter situm Superior est appellata: Reliqua versus Austrum dicta est Inferior. Sequentibus ergo temporibus vsque in ætatem Christi & Apostolorū, atque deinceps, terra Canaan vel Israëlita in tres partes distincta, triplici quoque appellatione est vsa. Superior versus Sidonem & Tyrum fuit Galilęa: media Samaria: Inferior ad Austrū & Arabiam Petręam propriè dicta est Iudęa, quod testificantur Mat. 2. & Ioan. 4. Hæc tantum duas tribus Iuda & Benjamin complectebatur. Quanquam etiam vniuersa terra Canaan, vsque ad Thraconos montes, & Ammoniticam regionem nuncupata sit Iudęa. Mat. 19. Marc. 10. Itaque & Plinius citerioris Iudęæ mentionem facit. Strabo lib. 16. & Lucanus lib. 2. eandem quoque Iudęam appellant: quod nomen, vt dictum est, à tribu Iuda occasionem sumpsit, Ptolemæus & alij eam vocant Palæstinam, à Palæstinis, quos sacri libri Philistijm nominant, cum & hæc gens propter potentiā & bella quæ cum vicinis per aliquot sæcula gessit, magni nominis fuerit. Herodorus in Polymnia, & Dion. lib. 37. Syriam Palæstinam vocant eam partem Syrię quæ respicit Aegyptum. Ptolemæus Palestipam Iudæam vel Syrię dicit, quia Palæstina est pars Syrię: sicut Pomponius Mela existimat, qui eam Syriam Iudææ vocat. Huius Palæstinæ pleraque loca in sua tabula sunt explicata: idē hoc loco omittuntur.

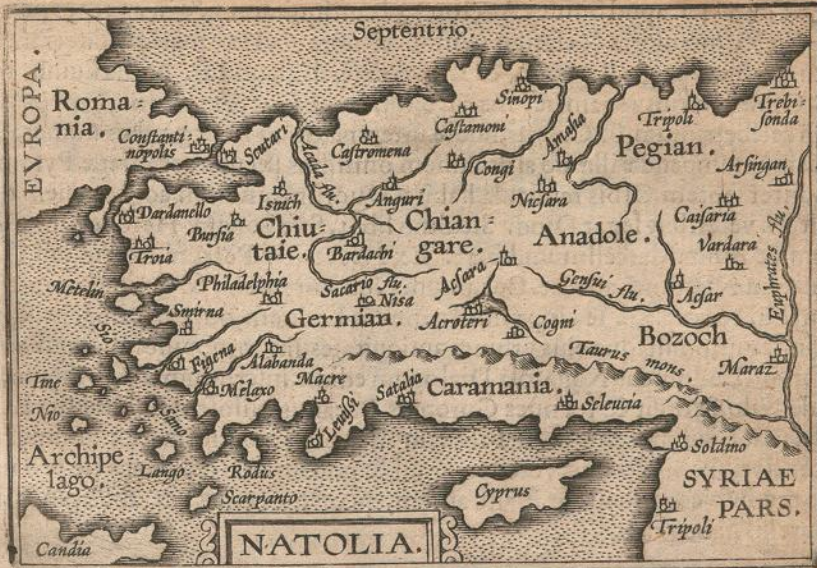

NATOLIA olim ASIA MINOR.

PETRVS Bellonius in Peregrinationum suarum doctissimis Obseruationibus, inquit hanc Asiæ partem (ab antiquis Minorem appellatam,) hodie à Turcis Natoliam, aut Anatoliam appellari, à Græco vocabulo, ἀνατόλια, quod Orientem significat. Eoque vocabulo comprehendi omnē Asiæ Regionem vltra Propontidem, & Hellespontū (cui Ottomannorum prosapia præest) sitam; nempe vniuersam Phrygiam, Galatiam, Bithyniam, Pontum, Lydiam, Cariam, Paphlagoniam, Lyciam, Magnesium, Cappadociam, & Comagenam. Quarum Regionum conditionem, viuendi que morem atque ritū hodiernum scire qui desiderat, eundem Auctorem tanquam testem oculatū cōsulat. Videat & Andreæ Theueti Cosmographiam Orientalem (vt vocat) Nicolai Nicolaij obseruationes Orientales; & Petri Gillij Bosphorū. Ex omnibus Asiæ regionibus Paphlagoniam solam æs proferre, eiusque Regem (quem Ismaëlem vocat) ex ea quotannis tributum nomine quinque myriades staterum auri accipere, scribit Laonicus Chalcondilas. Videtur tamen hinc eum non de vniuersa Asia hoc velle intelligi, quum addat, hoc æs, secundum Iberiæ æs, optimum perhiberi. Iberia enim Asiæ regio est ad mare Caspium. Sed de Asia quæ Minor cognominatur, cuius pars Paphlagonia est, hoc fortasse verū erit. Rhodum Insulam, quæ huic Asiæ Minori adiacet, descripsit Theodoricus Adamæus Suallebergus.

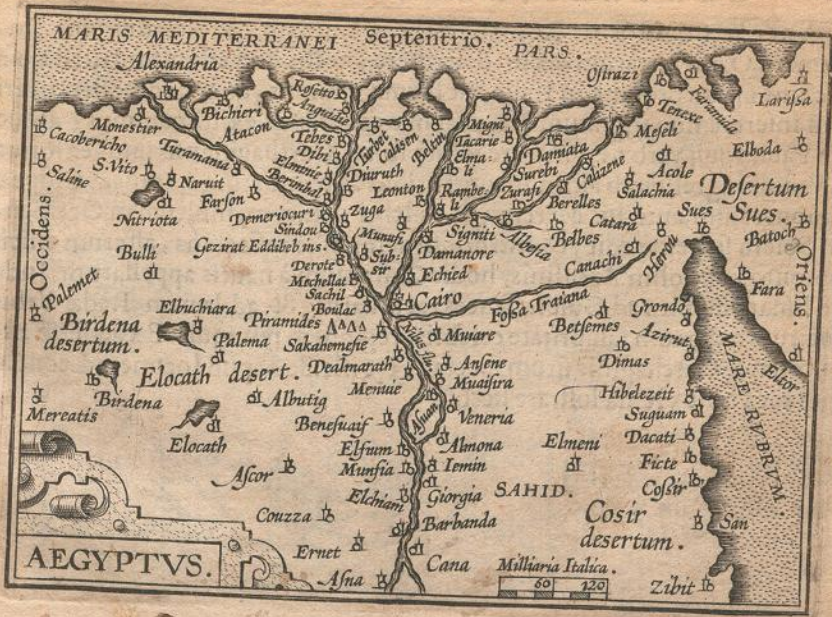
Handwritten notes in cursive script, including the word "Reges" and other illegible characters.

ÆGYPTI apud omnes Auctores, ob antiquitatem, & in ea res præclare gestas, memoria & claritas nemini nõ nota est. Hæc mari Mediterraneo, Sinu Arabico, Bugia Regione, & Libyæ desertis clauditur. Nilus fluuius totius Orbis maximus eam per mediũ secat. In ea sunt Alexandria, Emporium olim celeberrimum; & Cayrus, hodie inter maximas Africæ vrbes numerata; & demùm stupenda illæ ob altitudinem omnibus sæculis decantatæ Pyramides, inter septem Orbis miracula habitæ. Quorum omnium cognitionem qui velit, ex veteribus legat Diod. Siculum lib. 1. Strabonem, Herodotum, Plinium, & Amm. Marcellinum lib. 22. Ex Neotericis, Petrum Bellonium, Dominicum Nigrum, Laurent. Coruinum Nouosorensem, & Guilielmum Tyrium lib. 19. cap. 24. sed in primis Ioannem Leonem, qui eam diligentissimè perlustrauit, omnesque eius vrbiũ antiquitates, situm, populosque, sigillatim describit. Ludouicus Nugarola Dialogum edidit, inscriptum Timotheum, siue de Nilo. Scripsit & Ioannes Goropius Becanus Niloscopiũ, inter sua Beceselana. Edidimus nos olim Tabulam Ægypti maiori forma, ex antiquis & recentioribus auctoribus veterem simul & nouam eius delineationẽ pro nostro modulo continentem. Hanc autem, quam hic cernis, ex tabulis in Italia impressis habemus.

Quadam

Teleki Nihal Ibrahim
Quando quidam

Ms Mundus Viagg. Ms. S. S.

CARTHAGINENSIS PORTVS.

CARTHAGINEM Romani Imperij æmulam, & alterum post Romanam Orbis terrarum decus, describere, nostri non est instituti; sed quia hunc eius sinum proflare in Italia hac forma vidimus, cum hoc nostro operi etiam inferere non ingratum Geographiæ candidatis existimauius; atque hisce Pauli Iouij verbis exprimere visum fuit. Carthaginensis sinus ea forma est, vt eius ingressus ab alto adnauigantibus abscondatur; quoniam Clupeæ promontorium, antiquis Mercurij & Pulchri vocatum, multum in Occidentem Solem sese extendit, & introrsum demum se reflectens, alterum efficit promontorium, olim Apollinis, hodie Zafranum à nautis appellatum. Inde verò lunato ambitu ad Guletæ fauces recuratur; & ad læuam Radæ Urbis calidarum aquarum salubritate celebris, regionem relinquit. Ex aduerso autem collapsæ Carthaginis situm spectat. Hęc ille. Sed apud Ioannem Leonem etiam loca huic vicina lustrare licebit.

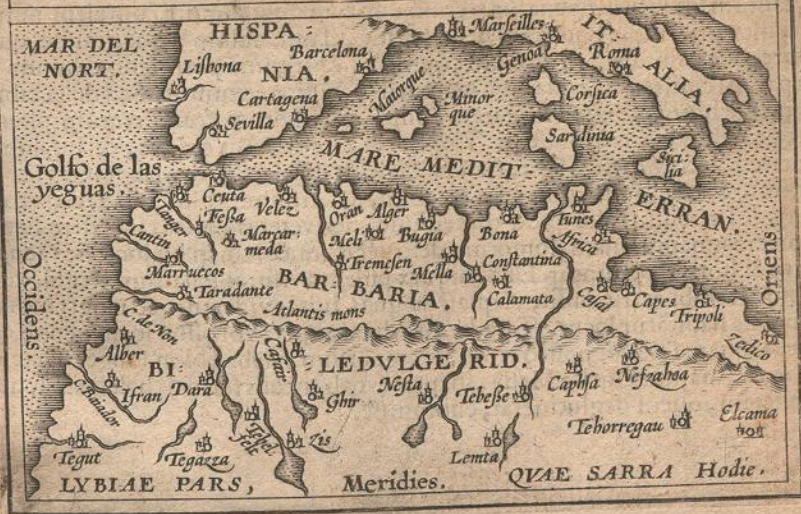

B A R B A R I A & B I L E D V L G E R I D.

R ECENTIORES Africae scriptores, qui Africam in quatuor partes distinguunt, hanc Barbariam primam appellant: statuantque illi ab ortu Solis Marmaricae (quae hodie Barca dicitur) deserta, ad montis usque Atlantis partem hodie *Metes* vocatam. Haec Africa nobilissima pars hodie censetur, atque in quatuor regna, seu maius, prouincias diuiditur; in Marochum nempe, Fessam, Telesinem, & Tunetem. Ab hominibus subfusi coloris inhabitatur. Qui ciuitates incolunt, sunt in Architectura, atque inuentione Mathematica mirè dexteri: quod quis facile ex eorum artificiosis structuris colligere potest. Probissimi (si Ioanni Leoni credendum est) sunt viri; nullus illis fucus; simplicitatem atque veritatem non amplectentes modò, sed & re ipsa comprobantes. Validissimi sunt atque robustissimi; & inter hos praecipuè illi qui montes incolunt. Fidei omnium obseruantissimi. Nulla gens magis vexatur zelotypia, adeò ut vel mori mallent, quàm ex vxoris parte aliquam ferre contumeliam, Diuitiarum atque honoris auidi, obque id per vniuersum ferè Orbem mercatum proficiscuntur. Qui tentoria inhabitant, hoc est; qui pecorum curam gerunt, pii sunt & animosi, patientissimi, comes, oeconomus, vitæque integritatis amantissimi, si quiquam alij. Sed cum nemo ex omni parte beatus, habet & sua vitia: nam Oppidani, quos diximus, multa superbia tumidi sunt, iracundi ut nihil supra, adeò ut vel minimam iniuriam durissimo (ut aiunt) inculpant marmori, Ruricolis rusticitas, atque morum ruditas tam in animo sedet, ut vix exterius quisquam illorum amicitiam sibi conciliare possit. Simplicioris sunt ingenij, plus satis fidei etiam impossibilia referentibus adhibentes. Physicæ Philosophiæ tam ignari, ut omnes naturæ operationes pro diuinis habeant. Regionis pars quæ mare Mediterraneum spectat, montibus occupata est. Ab his montibus usque ad Atlantem, planitiem habet spatiosam, & quosdam etiam colliculos. Maxima hic fontium copia riuulisque amantissimis irrigatur. Dactylorum, malorumque; Punicorum feracissima; sed frumenti non adeò fertilis; frugumque vbertate felix, ficuum & oliuarum copiosa. Mons Atlas frigidissimus & sterilis, omni ex parte nemorosus, atque niuibus obsitus; omnia ferè totius Africae flumina procreat. Frigus numquam hic adeò intenditur, ut quis ignem ob id accedere vellet. Autumni finis, tota hiems; bonaque veris pars impetuosis plena ventis, quin & grandinibus, fulgutibus, & tonitruis horridis interdum discruciantur neque deest aliquibus in locis nix copiosa, &c.

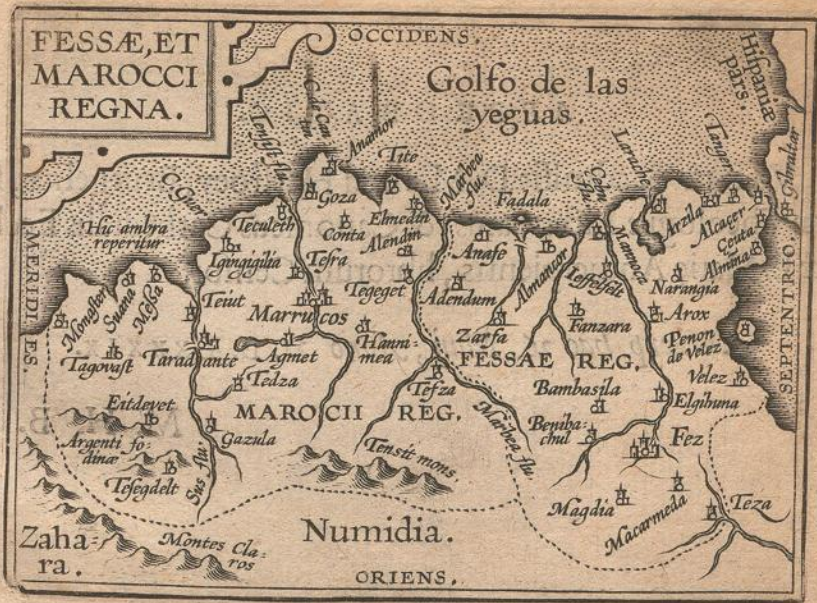
BARBARIA, ET BILEDVLGERID.

F E S S A E T M A R O C C H I .

REGNUM Fessæ, nomen à precipua eius vrbe, Fessa nominata, obtinuit, quæ magna ciuitas reperitur, imo maxima totius mauritanix, bene murata, & quasi ab omnibus partibus, inter montes, & colles sita, sic vt meditullo sui, tantum planities reperiatur. Plusquam quingentesimum complent numerum, illorum templa, quorum præcipuum, ad miraculum vsque grande, quod miliare cum dimidio, in circuitu continet, & triginta portas ingrediundi. Incola parum ciuiles, nec vlla erga extraneos, ciuilitate vtuntur. Sed delectabile, conspicerere hortos, extra Ciuitatem, omnium arborum fructiferarum plenos, ita vt pro siluis iudicari possent. Tamen aër circumcirca crassus, & insaluber, & idcirco, Incolæ omnes fere, sunt pallido, & lurido colore, laborantes sæpius febribus. Marochium non hodie, vt olim, sed diminuta plusquã ex tertia parte veteris sui circuitus, ita quod difficillime, per veteres plateas incedere liceat, propter magnam ruinam domorum destructarum, & iam in his locis sic vacuatis palmæ & horti reperiuntur. Est & hic arx pulchra visu, & Palatium Regiũ, quod Mansor, Rex ibi extrui iussit, vt quasi magna Ciuitas videatur, & magis hic iam ab Incolis habitatur locus. Taradantũ vrbs antiqua, vbi olim locitens Regis Fessæ, habitare solet, & nostro tempore emporium celebre. Non longe ab hac, altera maritima, nuncupata Messa, in qua (vt ab Incolis fertur) balenam Ionam Prophetam, quem deglutiuerat, euomuisse.

Die

Michael Seletki de Sebes

APPROBATIO.

VIDIT & admisit D. Michaël Hetsfroey, Bruegelius, sacrae Theologiae Licentiatus, & Canonicus Cathedralis Ecclesiae B. Mariae Antuerpiensis, librorum Censor.

Antwerp. hac 26. Maij, Anno M. D. LXXXIX.

M. H. B.

INDEX TABVLARVM.

A.		Belgica.	33	Cremona.	67	
A	Byssinorū Regio.	108	Bituriges.	21	Croatia.	75
	Agyptus.	106	Bohemia.	53	Cyprus.	88
	Africa.	4	Brabantia.	39	D. d	
	America.	5	Brandeburg. Marcha.	49	Dania.	47
	Ancona.	71	Brixia.	74	E.	
	Andalusia.	12	Britannia.	18	Europa.	2
	Andegauensium Ducatus.	20	Burgundia Comitatus.	26	F.	
	Anglia.	6	Burgundia Ducatus.	27	Flandria.	40
	Asia.	3	C.		Forum Iulij.	62
	Aprutium.	80	Caletes & Bononienses.	29	Franconia.	57
	Asia Minor.	105	Candia vel Creta.	78	Frisia.	44
	Artesia.	37	Carthaginensis Portus.	107	G.	
	Auriacus Principatus.	23	China.	100	Gades.	14
	Austria.	52	Comensis Lacus.	72	Gallia.	15
B.			Corcyra vel Corfu.	86	Gasconia.	16
	Barbaria.	109	Corfica.	83	Geldria.	41
	Bauaria.	55	Crema.	77		

T A B V L A.

Germania.	32	Lithuania.	80	O.	
Grecia.	89	Liuania.	96	Orbis Terrarum.	1
H.		Lotharingia.	28	Orbis Nouus.	5
Hannonia.	36	Lutzenburgum Ducatus.	35	Ornielum.	70
Heluetia.	60	M.		Osvieczimensis Duc.	92
Hibernia.	8	Malta vel Melita.	85	P.	
Hispania.	10	Mediolanensis Ducatus.	65	Palestina.	104
Histria.	63	Misnia.	48	Patauium territ.	73
Hollandia.	43	Monasteriensis Diocesis.	45	Pedemontium.	66
Hungaria.	91	Moscouia.	83	Persia.	102
I.		Marocchi.	110	Perusia.	69
Illyricum.	90	N.		Picardia.	31
India.	101	Namurcum Comitatus.	38	Pictavia.	17
Ischia insula.	84	Natolia.	105	Polonia.	95
Italia.	61	Neapolitanum Regnum.	79	Pomerania.	50
L.		Noricum vel Norvegia.	56	Portugallia.	11
Larius lacus.	72	Normannia.	19	Presbyteri Ioan. Imp.	105
Leodiensis Diocesis.	34	Noruegia.	97	Proruincia.	24
Limania.	22	Nouus Orbis.	5	Prussia.	94

ADDITAMENTVM

EPITOMÆ

THEATRI MINORIS

ABR. ORTELII

Geographi Regij.

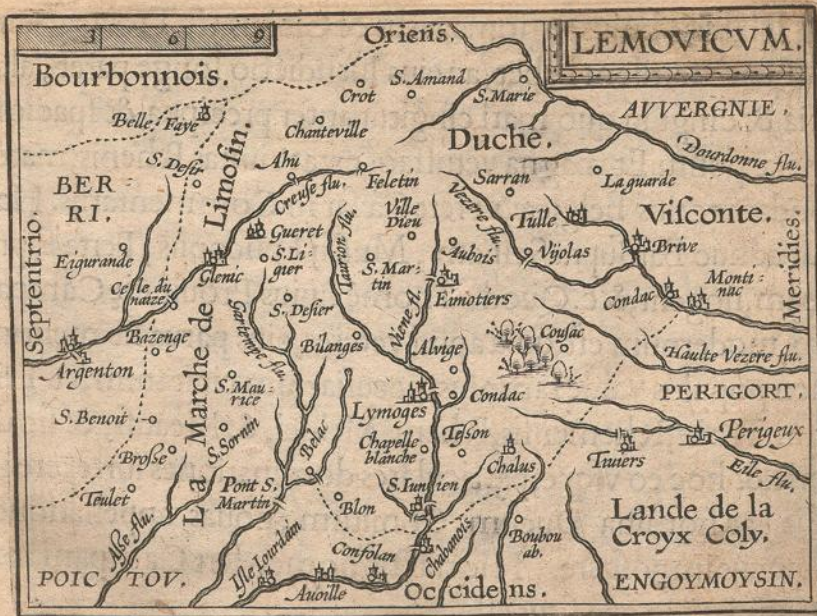
W. Ortelio abbas
W. Ortelio Regij. Geographi

LEMUVIUM.

PRIMARIA eiusdem superioris Prouinciæ vrbs, Lemouicum, inter celeberrimas, ac vetustissimas, totius Galliæ censetur. Sita enim partim in Valle, qua fluuium Viennam, & finitimam huic S. Stephani urbem ac ædem respicit, partim in crepidine quadam collis, qua S. Martialis urbem attingit. Longior autem multo, quam latior est, à Septentrione ad meridiem sese extendens; muris ac fossis satis munita; aquis maximè affluens, quæ ex præclato quodam fonte derivatur, in summitate ipsius vrbs constituto: qui & equis potando suppeditat, & purgendis plateis inferuit. At verò veterum mœniorum rudera, quæ in proximis vineis conspiciuntur, urbem olim, quam nunc ampliores fuisse ostendunt, quod non sine causâ. Siquidem Romani primi eam inuasere; deinde Gothi, testante Sidonio Appollinare, cùm singulas Aquitaniæ vrbes, à Gothis oppugnatas, aut dirutas recenset. Franci etiam miserimè eam afflixere, post eos Carolus Martellus dirupit, atque vastauit; ac denique Angli postremam cladem intulere. Nihilominus hoc æuo, pro rata amplitudinis suæ parte, inter opulentissimas regni ciuitates estimatur, optime morata atque constituta, propter curiæ ibidem principatum, ærarij regij & Francaleni quæsturam vicecomitis iurisdictionem, ac denique consulum in causis mercatorum concilium, quam Barsam vulgo vocant.

Dekenneris Henry et al. 1710
Dekenneris Henry et al. 1710

Handwritten initials or signature in the top right corner.

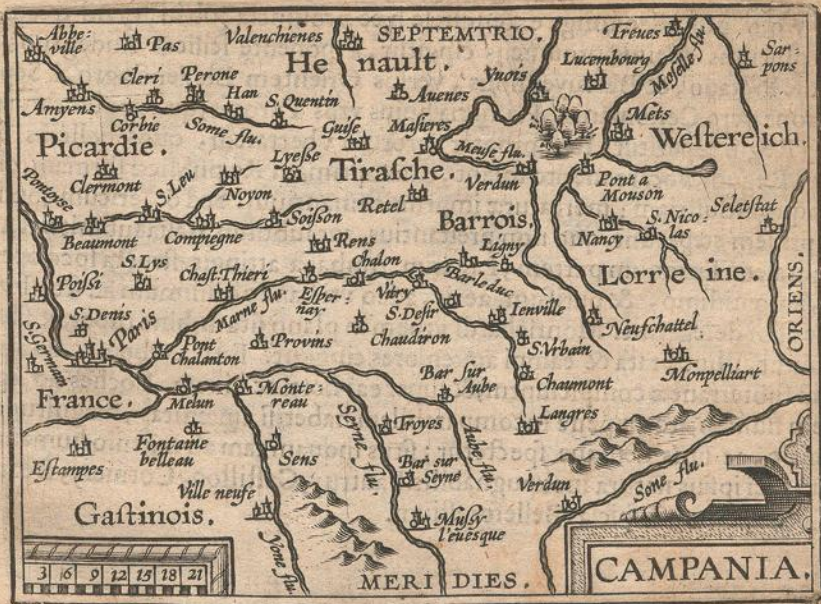
Q 2

Handwritten text at the bottom of the page, possibly a title or description: "Abme d. de end Demme (demi)"

Primaria huius regionis, vrbs & Ciuitas est Troia, agrum quam fertilem habet, ac eius Iurisdicctio longe paret, alta maria, & cingulū quo mari cingitur, inter precipua, & spacioſa Franciæ poſitū. Et magna vetuſtaq; extat ciuitas Rhenis, mater quondam totius Belgicæ, vt fert Cæſar in Commentarijs. Habetur adhuc Bar ſupra Seinam, Muſſij Episcopuſ, Ferta ſupra Aubam, noſent, &c. Quod ad nomē huius Prouincię Campaniam, modernum eſt, quia apud veteres, eius parua fit mentio, tamen populuſ valde famoſuſ, peculiariuſ ciuitatum, vt Tricaffini, Troiæ, Rhemenſis, Rheni, Meldei, & Meauſi, & ſic de ceteris, & hoc eo uſque, particulareſ dominationeſ ſurrexere in Gallia, ac nomina Ducum, Comitum, nouaſ appellationeſ Prouincijs impoſuere. Hic tractiſ nomen fert Campaniam, ob planitiem in qua ſituſ eſt.

CAMPANIA.

2

Q 3.

TURONIS.

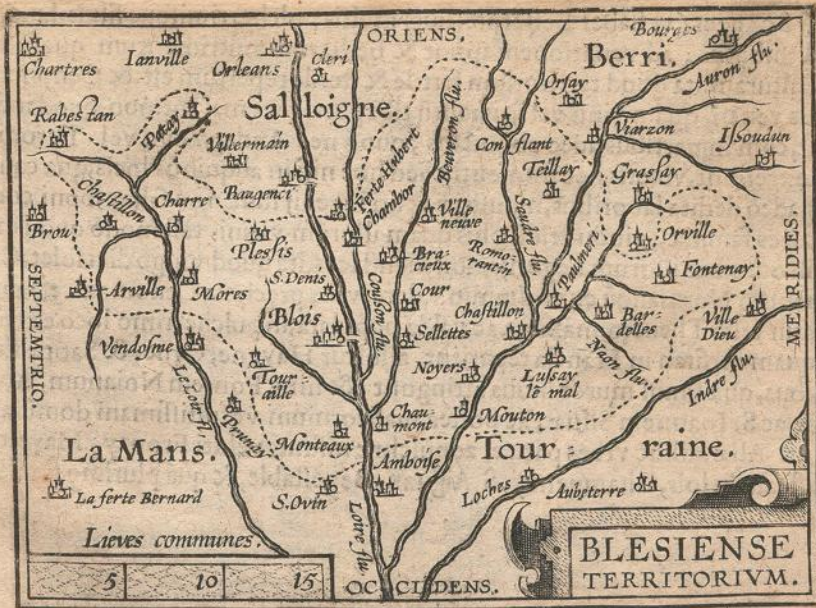
QUOD non adeo longe extendit se hæc prouincia, ob id, quod quam-
 plurimis vicinis prouincijs cingitur, à ponente scilicet Andegauo, à
 meridie Pictauo, & Berruyensibus, versus Orientem Blesensi agro, à Sep-
 tentrione vero Cenomanis. Primaria huius vrbs Turonis, quæ opulentissima
 totius Regni reperitur, tum propter agrorum vbertatem, quos delicias &
 hortos Regum, vocare merito solent, tum optimam Reipublicæ formam, ci-
 uiumque industriam; mercaturæ imprimis amantium: Sed & sericum confi-
 cere pridem cœperunt, quo non prestantius, aut subtilius Italia submitrat. Ad
 Orientalem Turonum partem, Ligerim Ambalia attingit, structa loco opti-
 mo, amœnissimo, & purissimi aeris, adeo uti hanc potissimum ad secessum
 Reges sibi delegerint. Monrichardi urbem in plano sitam, hinc rupes, & siluæ
 muniunt, illinc prata & campi amœniores cingunt. Extra urbem, domus
 etiam subterraneæ conspiciuntur, & super eas horti ac vineta. Loches ad Ag-
 nerem flumen, arcem pene incomparabilem habet, si amœnitas, magnitudo,
 munitio, ac situs denique spectetur: situs inquam tam ab ingenio humano,
 quam loci ipsius natura inexpugnabilis. Pautruy, Castillon, Cormery, Beau-
 lieu, &c. quarum inspicias Belleforestium.

TERRITORIUM BLESIENSE.

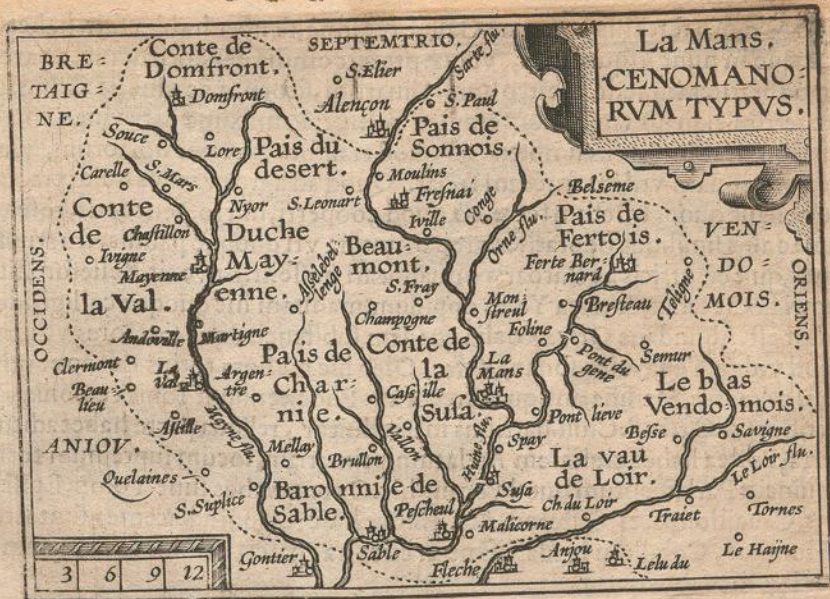
TERRITORIUM hoc iactare se potest quod pauci sui similes reperiuntur. Quod ad fertilitatem, frumenti, bonorum, aliarumque frugum, quæ in vitæ humanæ usum experuntur, nullis certe prouincijs, Blesiensis hæc cedat. Nam tota nemorosa est, & siluis plena, vinetis, fluminibus, riuis, stagnis, ac fontibus, vnde maxima quædam pinguedo terræ, huic insita est, & caloris temperies, in collibus vrbi vicinis, vineas magis nutrit. Itaque Beauciæ, & Soloniæ commoditatum particeps, vtramque his ipsis superat. Nam frumentorum, haud minus quam Beaucia, abundans vinorum, frugum, & aquarum copia merito præ illa gloriatur. Cum Solonia amantitatem communem habet: à qua etsi Ligeris tantum fluuij diuidatur, nullum tamen ab arenis eius fertilitatis suæ incommodum sentit. Ac proinde Beauciæ illa pars, in qua Blesia sita est, maiorem quam alibi lignorum, aquarumque copiam, Solonia, qua ipsam respicit, fertilitatem vberiolem huic vni debent. Itaque dictum vetus, quo habitatio in Solonia, hereditas in Beaucia optima perhibetur, ad Blesiam minime spectat. Inter præclaras huius Blesie prouinciæ raritates, vna maxime eminet, qualem nec in vniuerso hoc Regno facile deprehendas, scilicet, quod inter hanc Ciuitatem, & Orchesiam, quam Lemniam vocant, fodina eiusdem cum vera Lemnia potentia atque virtutis.

TERRITORIUM BLESIENSE.

Hic ager (vt habet Belleforestius) multis pulcherrimisque siluis, landis, imbutus, ad venationem aptior & bestiarum nutrimentum quam ad agriculturam: ita quod territorium fertile & sterile repertum est: & Cenomani potius venari, quam vinū vel frumentū tibi porrigere malunt: non quod indigeant, cum in partibus adeo abundans, quod nec Andegauum vel Turonis, illos excellunt, vinetis nec frumentis: Sed hoc nisi in aliquibus locis, qua causa gens, adeo dedita laboribus, industriæ, acuti ingenij sunt, non fallax, boni conductores familiæ, ac industriosi plus quam illorum vicini, tali modo quod exacti in omnibus illorum negotijs, non mendaces, ita quod vulgo dici solet, Cenomanum Normandū cum dimidio valere, vrbs præcipua Cenomani, *Mans* vocatur teste Theueto, maxima ac valde populata, in pulcherrimo loco extructa, quam forsitan in Francia reperitur, alluitur Haygne, Orne, & Satiræ fluminibus, quæ simul muros huius attingunt, & hinc Pontem Noianum, Aluzium, ac S. Ioannem Siluæ, ac postea malicornium vetustissimam domū affluunt. Aliæ adhuc vrbes paruæ, ac pulchræ insunt, veluti Fronay, Mayette, Chasteau du loir, Champenay, S. Aignan, Benestable, & quæ plurimè similes.

P R O V I N C I A .

HÆc profertilissima totius Gallia regione, semper habita fuit, habeturque in hunc usque diem, ut que profert omnia genera fructuum, ac arborum odoratiferarum, scilicet citrorum, oliuarum, ficorum, ac vinetis abundans, pulcherrimis, quam unquam contemplari possint, & maxima pars vinetum, alijs generibus fructuum circumflexa, eo quod clausura exterior hortorum, quam interior, æquam utilem fructum faciat. Quod ad agros vacuos huius tractus, non cessant quoque fructum ferre, eo quod cooperti, mirto, geneueris, rosemarino, ac alijs similibus odoratiferis reperiuntur: uti quoque palmis, fructus ferentes, quæ cum Africis ac Barbaris æqualificari possent. Et ut ait Belleforestius, saccari hodie ferax, & circa Yeres oppidum, mannam hic quoque colligi, idem auctor est. Abundans Oriza, & alia quadam substantia, qua tinctorum utuntur, (quod vulgo Teutonice sonat) *Wet*, Olea hic meliora totius Europæ: vrbes huius primatiæ, Massilia, antiqua Græcorum Phocænsium Ionica colonia, quæ ex tribus (ut Cæsar S. Ciuil. partibus mari alluitur, reliqua parte habet aditum à terra; Postea habet ciuitatem Arelatum, primariam, locum supremum totius Prouinciæ Parlamentum quod vocant, hic Cæteræ vrbes sunt Tolon, Episcopalis, Cauaillon, Eres, Cisteron, &c. Insulæ huic regioni adiacentes sunt Eres, S. Honorat, Corallum laudatissimum circa has nasci, Plinius testis, quam in mari ligustico reperiatur.

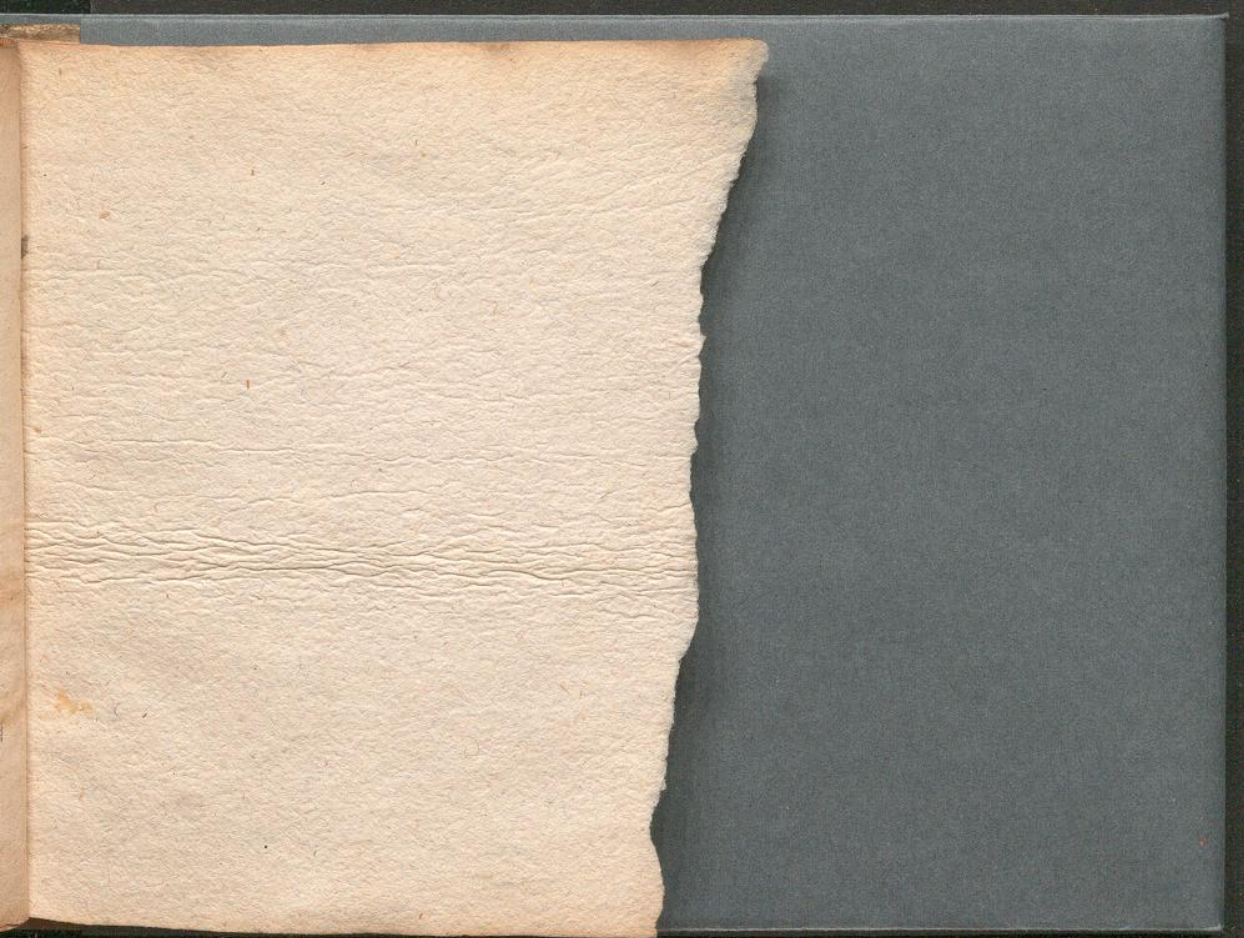

FRANCIÆ INSULA.

IN Itineratio quodam Galliae, hæc scripta reperio. Insula Franciæ à S. Dionisij vrbe, vsque ad Rossy & montmorencij extenditur: atque adeo omnem terram intra Sequanæ flauij sinus, & volumina, versus Normandiam ab vna, & Picardiam ab altera parte complectitur. Nomen Insulae Franciæ (teste Andrea Theuret) accepit ex eo, quod Franci venientes ex Germania, primas his in locis sedes fixerint, ac Duces ipsorum titulo ac nomine regio, exornari ibidem cœperint; tum etiam quia Matrona, Sequana, & Isaria totam fere ambiant & claudant. Non tamen omnis tractus, qui fluijs istis cingitur, ad hanc Insulam pertinet, sed qui Parisijs magis vicinus. Ego ergo credidi, hanc factam diuisionem, quando filij Clodouei regnum inter se partiti, imperium eius limitarunt, & finibus suis incluserunt, qui Parisijs agebat, solus Rex Franciæ vocabatur. At vero nulla diuisionis huius ratio modo habetur, cum Picardiæ, Briæ, aliarumque prouinciarum aliquot vrbes, eadem comprehendantur. Sed Belleforestij sententiam audiamus: Post obitum magni regis Clodouei, noua diuidendæ Galliae forma inuenta est: nam ex vno plures facti sunt reges, & is solus Franciæ Rex dictus, qui Parisijs præsidebat. Vnde Insula Franciæ verum ac vetus dominium est regum: etsi in stirpe Pipini negligi capit, ac postea diuisionem, & Comitatum Parisiensem hereditatis loco accepere, qui vniuersæ Franciæ corona,

VARIE conspicitur hæc regio: in aliquibus partibus valde fertilis frumenti ac vini, & in alijs sterilis, sed non adeo quin castaneis ac maronis abundet, quamuis ad lubitum non pecudum, qua de causa victualia reperiuntur vili pretio: ita vt vicinis suppeditare possit. Hactenus satis de generalibus. Accedamus loca particularia. Hęc regio in duobus Archiepiscopatibus diuiditur, scilicet Ambran & Viennam. Sub Ambran sunt. Digna, Senez, Glan-deua, Nice, Vence, cum Grassa: ex quibus nulla in Delphinato excepta Metropolitanæ. Subsunt Viennæ Episcopatui sequentes, Geneva, Grenobla, Maurienna, Dia, Valencia. Incolæ huius regionis, quondam fuere inuidi illorum libertatum: ac defenderunt ad sanguinem vsque. In bellis constantes, illorum negotia secure assequentes, illorum bona conseruare queunt: etsi aliqui reperiuntur inurbani, ac barbari, inter campestros tamen, ciues ac nobiles ciuitatis, valde ciuiles, bonæ indolis, capaces scientiarum, præcipue Mathematici curiosi, ac scrutatores naturæ secretis, honesta loquela, haud dissimulatores, associantes, & qui extra propositum non loquuntur, sed ratione solunt, nec se leuiter mouentes.

VARIE conspic
frumenti ac vini,
nis abundet, quamuis
periuntur vili pretio: ita
ralibus. Accedamus loca p
diuiditur, scilicet Ambran
dena, Nice, Vence, cum
tropolitana. Subsunt V
Maurienna, Dia, Valencia
rum libertatum: ac defenc
rum negotia secure assequ
reperiuntur inurbani, ac ba
tatis, valde ciuiles, bonæ in
curiosi, ac scrutatores nat
associantes, & qui extra p
se leuiter mouentes.

[Faint handwritten notes in a cursive script, likely a later addition or marginalia.]

